การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

ธีรวัจน์ สุปัญญา

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ชื่อเรื่อง

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของ

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

โดย

ธีรวัจน์ สุปัญญา

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิรติการกุล)

วันที่ 22 เดือน ก.พ. พ.ศ. 54

กรรมการที่ปรึกษา .....

(รองศาสตราจารย์ประยงค์ สายประเสริฐ)

วันที่ 22 เดือน ก.พ. พ.ศ. 54

กรรมการที่ปรึกษา .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 22 เดือน ก.พ. พ.ศ. 54

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 22 เดือน ก.พ. พ.ศ. 54

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 23 เดือน ก.ค. พ.ศ. 2554

ชื่อเรื่อง การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

ชื่อผู้เขียน นายธีรวัจน์ สุปัญญา

ชื่อปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิรติการกุล

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัดมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ 1) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551 และ 2) ประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้ข้อมูลได้แก่ รายงานกิจการประจำปี และงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในปีบัญชี 2542 - 2551 และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative statistics) โดยอาศัยเครื่องมือทางบัญชีเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน และสถานการณ์ความเสี่ยงในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551 สรุปได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุน เนื่องจากสหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุนสูง (ร้อยละ 14.56) มีทุนเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงจากหนี้สิน (0.49 เท่า) สินทรัพย์ของสหกรณ์มีคุณภาพลดลงจากปีก่อน (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ร้อยละ 4.03) แต่สหกรณ์มีขีดความสามารถในการบริหารธุรกิจสูง (อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ร้อยละ 19.86) แต่ขีดความสามารถในการทำกำไรยังต่ำ (อัตราการเติบโตของกำไรลดลงร้อยละ 0.14) มีสภาพคล่อง (อัตราส่วนทุนหมุนเวียน 1.28 เท่า)และคุณภาพของลูกหนี้สูง (อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด ร้อยละ 100.00) สำหรับการเฝ้าระวังทางการเงินพบว่า สหกรณ์มีผลการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสหกรณ์ควรมีการเฝ้าระวังมากขึ้น (สีเหลือง) ในด้านความเพียงพอของเงินทุน (C) ซึ่งมีขนาดความรุนแรงของปัญหาแม้จะยังอยู่ในระดับต่ำ แต่ขนาดความรุนแรงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากแนวโน้มของสมาชิกลดลงและอัตราผลตอบแทนต่อทุนลดลงซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว อาจส่งผลต่อความศรัทธาของสมาชิก นอกจากนี้ความสามารถในการทำกำไร (E) ต่ำ เนื่องจากอัตรากำไรสุทธิลดลง ซึ่งเป็นผลมาจาก

ประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายลดลง ส่วนด้านอื่น ๆ (คุณภาพของสินทรัพย์ (A) และ สภาพคล่อง (L)) ของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจาก สหกรณ์ไม่มีหนี้สูญ และมีสภาพคล่องสูง

การประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อ พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงิน และด้านการให้สินเชื่อน้อย เนื่องจากสหกรณ์ไม่มีหนี้สูญ แต่เมื่อพิจารณาอัตราการเติบโตของสินเชื่อ พบว่า มีอัตราการขยายตัวของธุรกิจสินเชื่อร้อยละ 14.69 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่อัตราการเติบโตของทุนเทียบกับปีก่อนลดลง (ลดลงร้อยละ 0.94) แต่อัตราการเติบโตของหนี้ (ซึ่งส่วนใหญ่คือเงินรับฝากจากสมาชิก) เทียบกับปีก่อนเพิ่มสูงขึ้น (สูงขึ้นร้อยละ 16.64) ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่า ธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์มีความเสี่ยง คือ ความเพียงพอของเงินทุนในการดำเนินงาน หากสมาชิกถอนเงินฝากจำนวนมาก

Title An Analysis of Financial Economic Changes of the Department of Land Transport Saving and Credit Cooperative Limited

Author Mr. Teerawat Subanya

Degree of Master of Science in Cooperative Economics

Advisory Committee Chairperson Associate Professor Dr. Siriporn Kiratikarnkul

ABSTRACT

The purpose of this study was to analyze financial economic changes of the Department of Land Transport Saving and Credit Cooperative Limited. The study aimed to 1) analyze financial economic changes of the cooperative and 2) determine the DLR Saving and Credit Cooperative Limited loan business risks from the year 1999 to 2008. Secondary data used for data analysis were the cooperative annual report and financial statement of the fiscal year 1999 to 2008. Quantitative statistics was used. Accounting tools were used for data analysis.

Results of the study showed that from 1999 to 2008 the cooperative was at risk for insufficient capital because the capital growth ratio was high (14.56%). The capital was sufficient for risk (0.49). The quality of the cooperative assets was lower than that of the previous years (Rate of return on total assets 4.03%). The cooperative inventory in management was high (asset growth ratio 19.86%), yet profitability ratio was low (benefit growth decrease 0.14%). The cooperative liquidity (current ratio 1.28) and debtors' quality were high (short-term debtor ratio 100.00%). Cooperative Financial Surveillance showed that the overall operation was at a moderate level in which the cooperative should have increased financial surveillance (yellow). Capital strength (C) was a serious problem. Although its level was low, it was likely to increase. Decreased number of members and return rate could affect the members' trust. In addition, profitability (E) was low because net profit margin was low. However, asset quality (A) and liquidity (L) were at a good level because the cooperative had no bad debt and high liquidity.

Determination of the cooperative risks showed that the cooperative had low financial risk and loan risk because the cooperative had no bad debt. However, credit growth showed that loan business expansion was 14.69%, which was likely to be increased. Meanwhile, capital growth was decreased comparing to the previous year (decreased 0.94%). Debt growth (most of that was the deposit from the members) was increased (increased 16.64%). In conclusion, the cooperative loan business risk was capital strength for the cooperative operation if the members withdrew a large amout of their deposits.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้รับความกรุณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิรติการกุล ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ประยงค์ สายประเสริฐ และรองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ จรรยาสุภาพ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำตลอดการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ผู้จัดการ และฝ่ายจัดการทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด รวมทั้งคณาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่าน ที่ได้ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และญาติผู้ใหญ่ทุกท่าน และขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อนๆ แม่โจ้ทุกท่านที่ช่วยเป็นกำลังใจและให้การช่วยเหลือ ชี้แนะเสมอมา

ธีรวัจน์ สุปัญญา

กุมภาพันธ์ 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(12)
สารบัญตารางผนวก	(14)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	7
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดที่เกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์	10
ความเป็นมาของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด	14
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงบการเงิน	18
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์งบการเงิน	24
ทฤษฎีและแนวคิด CAMELS Analysis	26
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงทางการเงิน	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
ภาคสรุป	51
กรอบแนวคิดในการวิจัย	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
สถานที่ดำเนินการวิจัย	53
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	53

หน้า

บทที่ 4 ผลการศึกษา 57
ส่วนที่ 1 ศึกษาฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551 57
ส่วนที่ 2 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551 72
ส่วนที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อ 88
ส่วนที่ 4 แนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางด้านการเงิน 94
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 97
สรุปผลการศึกษา 98
อภิปรายผล 102
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา 104
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป 105
บรรณานุกรม 106
ภาคผนวก 109
ภาคผนวก ก ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551 110
ภาคผนวก ข งบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด 113
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย 119

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลที่สำคัญจากงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551	3
2	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551	4
3	อัตราการถือหุ้นรายเดือนตามจำนวนเงินได้รายเดือน	15
4	สรุปประเภทของความเสี่ยงทางการเงินและปัจจัยความเสี่ยง	45
5	ฐานะการเงินของสหกรณ์สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551	60
6	ผลการดำเนินงานของสหกรณ์สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551	66
7	อัตราส่วนวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551	73
8	อัตราส่วนวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551	75
9	อัตราส่วนวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551	76
10	แนวโน้มสมาชิก ทุนเรือนหุ้น และกำไรสุทธิ ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551 (โดยวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่)	77
11	อัตราส่วนวิเคราะห์การทำกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551	83
12	อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551	85
13	มูลค่าทุนเรือนหุ้นรับ และเงินรับฝากระหว่างปี ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี 2542 – 2551	89
14	รายละเอียดการให้กู้ และเงื่อนไขการกู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด	90

ตาราง		หน้า
15	การดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบกจำกัดในช่วงปี2543–2551	92
16	ความเสี่ยงทางการเงินและตัวชี้วัดความเสี่ยงทางการเงินปี 2551 ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบกจำกัด	94

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	การเปรียบเทียบข้อมูลที่สำคัญจากงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551	4
2	การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551	5
3	โครงสร้างภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์	12
4	โครงสร้างการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด	17
5	ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร	34
6	ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร	35
7	ความลึกของการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในแต่ละด้าน	35
8	ประเภทของความเสี่ยงทางการเงิน	42
9	กรอบแนวคิดในการวิจัย	52
10	มูลค่าของลูกหนี้เงินกู้ เงินลงทุนรวม เงินฝากสหกรณ์ เงินสดและเงินฝากธนาคาร และสินทรัพย์อื่นของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551	62
11	มูลค่าของสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551	63
12	มูลค่าของรายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิ ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551	69
13	มูลค่าของรายได้จากดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืม ผลตอบแทนจากเงินลงทุน ดอกเบี้ยเงินฝาก และรายได้อื่น ๆ ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551	70
14	มูลค่าของค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและการลงทุน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ค่าใช้จ่ายอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551	71
15	จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551	78
ภาพ		หน้า
16	ร้อยละแนวโน้มสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-	79

	2551	
17	มูลค่าทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551	79
18	ร้อยละแนวโน้มทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551	80
19	มูลค่ากำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551	80
20	ร้อยละแนวโน้มกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551	81
21	ระดับเทียบเคียง และระดับการวิเคราะห์ กับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงิน ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551	87
22	ความลึกของการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในแต่ละด้านของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551	88
23	มูลค่าเงินทุนระยะสั้น และระยะยาวของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542-2551	89
24	มูลค่าการให้สินเชื่อระยะสั้นและระยะยาวระหว่างของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551	92

สารบัญตารางผนวก

ตารางผนวก		หน้า
1	ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551	111
2	งบดุลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ช่วงปี 2541 – 2551	114

บทที่ 1
บทนำ

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงิน (Monetary Institution) รูปแบบหนึ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน นับเป็นสถาบันที่มีส่วนในการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยเริ่มจากการพัฒนาความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมกลุ่มเดียวกัน ให้อยู่ภายใต้พื้นฐานของการช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน หลักการพื้นฐานของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นมีเช่นเดียวกับสหกรณ์ประเภทอื่นๆ สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินแห่งเดียวที่มิได้ผูกขาด เช่นสถาบันการเงินอื่นๆ ทั่วไป นอกจากนั้นยังเป็นที่ยอมรับกันว่าการส่งเสริมการออมทรัพย์ของสหกรณ์จะสามารถช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกได้เป็นอย่างดีและทั่วถึงกว่าสถาบันการเงินอื่น เนื่องจากเป็นการบริหารงานโดยสมาชิกและเพื่อสมาชิกโดยตรง ลักษณะพื้นฐานของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่แตกต่างจากสถาบันทางการเงินอื่นๆ คือ สหกรณ์มุ่งหวังทำธุรกิจเพื่อบริการสมาชิกเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงมิได้แสวงหากำไรจากสมาชิก อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การให้การศึกษา การสงเคราะห์สมาชิก การสาธารณประโยชน์ เป็นต้น ต่างจากสถาบันการเงินอื่นๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรจากบุคคลภายนอก และนำกำไรมาแบ่งปันกันในหมู่ของผู้เป็นเจ้าของกิจการ

ในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น สมาชิกจะทำการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานให้เข้าไปทำหน้าที่คัดเลือกและควบคุมฝ่ายจัดการสหกรณ์ โดยฝ่ายจัดการสหกรณ์จะเป็นผู้ดำเนินกิจการเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ถือหุ้นให้ดีที่สุด แต่ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของฝ่ายจัดการสหกรณ์ซึ่งมักจะประสบอยู่เสมอ ก็คือความสามารถในการช่วยเหลือและให้บริการแก่สมาชิก ด้วยเหตุนี้การติดตามผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในการเร่งรัดฝ่ายจัดการสหกรณ์ให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การวางแผนนั้น ก็เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินงาน ซึ่งจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบาย การวางแผนที่ดีควรจะต้องมีความชัดเจนและมีความรัดกุมเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเงินนั้นถือว่าวางแผนเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จ ปัจจุบันนี้ข้อมูลตัวเลขเกี่ยวกับการเงินมีมากมายทั้งชนิดและปริมาณทำให้ค่อนข้างสับสน การวิเคราะห์ทางการเงินจะช่วยแปลงตัวเลขทางการเงินให้เป็นข้อมูลที่มีคุณค่า เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ การวางแผนทางการเงินโดยทั่วไปจะนิยมเริ่มต้นด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลจากงบดุลและงบกำไรขาดทุน การวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถคำนวณได้หลายวิธี เพราะอัตราส่วนคือการนำเอาตัวเลขสอง

จำนวนมาเปรียบเทียบกัน ตัวเลขอัตราส่วนที่ได้อาจมีความหมายหรือไม่มีก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของตัวเลขที่นำมาเปรียบเทียบ ดังนั้นการจะเลือกตัวเลขใดๆ มาเปรียบเทียบกันผู้วิเคราะห์ต้องคำนึงว่าต้องการข้อมูลหรืออัตราส่วนที่หาได้ไปใช้ประโยชน์อย่างไร หรือขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ที่จะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่จะนำมาวิเคราะห์ เช่น ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจให้เงินกู้ยืม ก็จะมุ่งพิจารณาที่สภาพคล่องของกิจการในระยะสั้นเป็นหลัก โดยจะเลือกใช้อัตราส่วนทางการเงินที่จะแสดงถึงสภาพคล่องของกิจการ ส่วนผู้ที่สนใจลงทุนในระยะยาวหรือผู้ที่จะซื้อหุ้นก็จะสนใจความสามารถในการหากำไรหรือประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของหน่วยธุรกิจ สำหรับสหกรณ์นั้นถือว่าเป็นหน่วยธุรกิจเช่นกัน เพราะการประกอบการของสหกรณ์จะต้องคำนึงถึงรายได้ส่วนเกิน หรือกำไรเช่นเดียวกับธุรกิจทั่วๆ ไป เพียงแต่รูปแบบของกำไรจะต่างไปจากหน่วยธุรกิจอื่น กล่าวคือธุรกิจอื่นจะจัดสรรกำไรให้แก่ผู้เป็นเจ้าของกิจการเท่านั้น แต่สหกรณ์จะคืนกำไรไปสู่สมาชิกที่ทำธุรกิจกับสหกรณ์ภายหลัง

ภายใต้ภาวการณ์เมืองและเศรษฐกิจที่มีการผกผันเช่นในปัจจุบัน ย่อมส่งผลกระทบต่อสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งรวมไปถึงผลกระทบต่อมวลสมาชิกด้วย ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การกำหนดนโยบายการวางแผนงาน การบริหารงาน การจัดการบริการ การควบคุมและตรวจสอบ การติดตามและรับรู้ข่าวสารอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่พลิกผันอยู่ตลอดเวลา และดำรงสถานภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้สมกับการเป็นสถาบันการเงินของสมาชิกโดยสมาชิกและเพื่อสมาชิก

ความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ได้รับจดทะเบียนสหกรณ์เป็นสหกรณ์ชนิดจำกัด ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ชื่อว่า สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2536 เลขทะเบียนสหกรณ์ที่ อ.025736 มีผู้แสดงความประสงค์จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 200 คน ถือหุ้นเมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิกจำนวน 7,980 หุ้น เป็นเงินค่าหุ้น 79,800 บาท ปัจจุบัน (พ.ศ. 2551) สหกรณ์มีสมาชิก 3,902 คน มีสินทรัพย์ 701,313,658.69 บาท ซึ่งมาจากหนี้สิน 229,539,992.82 บาท และทุนของสหกรณ์ 471,773,665.87 บาท สหกรณ์ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารกรมการขนส่งทางบก สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์เป็นอย่างดี สหกรณ์มีสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องประกอบกับที่มาของสินทรัพย์มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาได้จากผลกำไรที่เพิ่มขึ้นทุกปี (ตาราง 1)

ในปี 2542 ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ประสบปัญหาไม่มี เงินออม เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับช่วงปลายปีมีเหตุการณ์วิตกกังวลเรื่อง Y2K จึงส่งผลให้ประชาชนต้องการถือเงินสดและมาถอนเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้สถาบันการเงินต้องเตรียมเงินสดไว้บริการผู้ถอนเงินเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ยอดเงินฝากในปีนี้ลดลง (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

ปี 2542 สถานการณ์ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด มีสมาชิก 3,587 คน มีสินทรัพย์รวม 190,056,299.76 บาท จนถึงปี 2551 สหกรณ์มีสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นเป็น 701,313,658.69 บาท (หรือประมาณ 3 เท่า) ความมั่นคงของสินทรัพย์มีที่มาจากการเพิ่มหุ้นของสมาชิกที่เพิ่มจาก 78,912,310 บาท ในปี 2542 เป็น 416,412,340 บาท ในปี 2551 (หรือประมาณ 6 เท่า) สมาชิกมีการเพิ่มชะลอตัว 3,902 คน (เคยเพิ่มถึง 3,941 คน)

ตาราง 1 ข้อมูลที่สำคัญจากงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 - 2551

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	จำนวนสมาชิก	ทุนเรือนหุ้น	เงินรับฝาก	เงินลงทุนระยะยาว	เงินกู้คงเหลือที่สมาชิก	สินทรัพย์	กำไรสุทธิ
2542	3,587	78.912	96.984	0.059	145.706	190.056	10.448
2543	3,698	102.412	108.527	3.079	170.237	228.685	11.581
2544	3,798	130.385	126.414	0.103	184.040	276.428	11.845
2545	3,839	159.258	154.216	4.131	293.926	338.465	15.003
2546	3,880	192.643	190.562	92.131	285.016	412.518	17.108
2547	3,904	231.009	178.150	60.131	354.756	440.076	16.456
2548	3,941	271.295	187.801	60.131	387.152	498.796	20.522
2549	3,909	312.468	148.148	50.131	338.979	506.156	21.239
2550	3,859	360.669	170.343	45.131	374.182	585.088	25.951
2551	3,902	416.412	225.556	100.131	415.449	701.314	25.914

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2542; 2543; 2544; 2545; 2546; 2547; 2548; 2549; 2550; 2551ข)

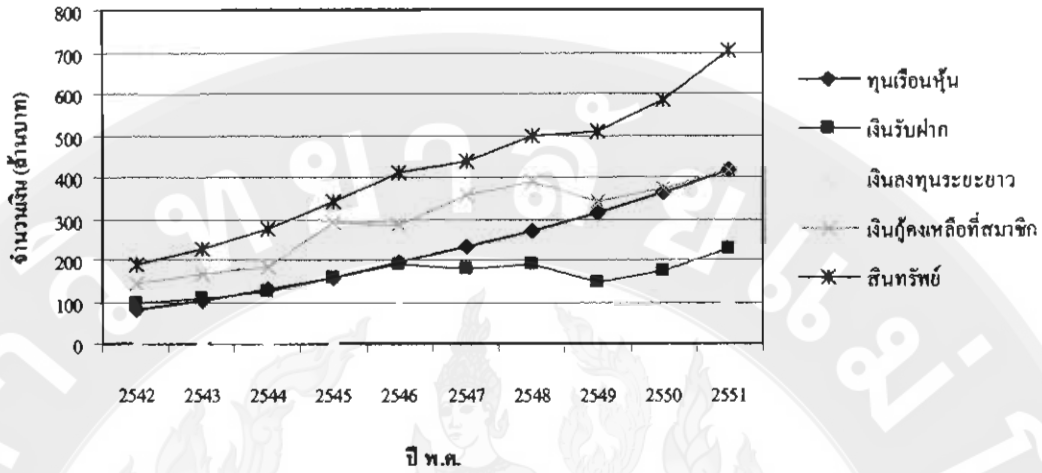

ภาพ 1 การเปรียบเทียบข้อมูลที่สำคัญจากงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 - 2551

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ที่ผ่านมาจึงแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด มีผลการดำเนินงานที่ดี กล่าวคือมีรายได้ 18,112,605.35 บาท ในปี 2542 เพิ่มขึ้นเป็น 36,730,375.13 บาท ในปี 2551 แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของปริมาณธุรกิจที่เกิดขึ้นจากประสิทธิภาพการควบคุมค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ที่มีอัตราค่าใช้จ่ายร้อยละ 42.32 ของรายได้ ลดลงเหลือร้อยละ 29.45 ทำให้อัตรากำไรสุทธิรวมของสหกรณ์แห่งนี้จากร้อยละ 57.68 ในปี 2542 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 70.55 ของรายได้ ในปี 2551 (ดูตาราง 2)

ตาราง 2 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551

ปี	รายได้ (ล้านบาท)	ค่าใช้จ่าย (ล้านบาท)	ร้อยละของค่าใช้จ่ายต่อรายได้	กำไร (ล้านบาท)	ร้อยละของกำไรต่อรายได้
2542	18.113	7.664	42.32	10.447	57.68
2543	18.765	7.184	38.29	11.580	61.71
2544	18.423	6.578	35.71	11.845	64.29
2545	22.458	7.454	33.19	15.003	66.81
2546	25.601	8.493	33.18	17.107	66.82
2547	22.001	5.545	25.21	16.455	74.79
2548	26.903	6.381	23.72	20.521	76.28

ตาราง 2 (ต่อ)

ปี	รายได้ (ล้านบาท)	ค่าใช้จ่าย (ล้านบาท)	ร้อยละของค่าใช้จ่ายต่อรายได้	กำไร (ล้านบาท)	ร้อยละของกำไรต่อรายได้
2549	28.995	7.756	26.75	21.238	73.25
2550	35.312	9.360	26.51	25.950	73.49
2551	36.730	10.817	29.45	25.914	70.55

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2542; 2543; 2544; 2545; 2546; 2547; 2548; 2549; 2550; 2551ข)

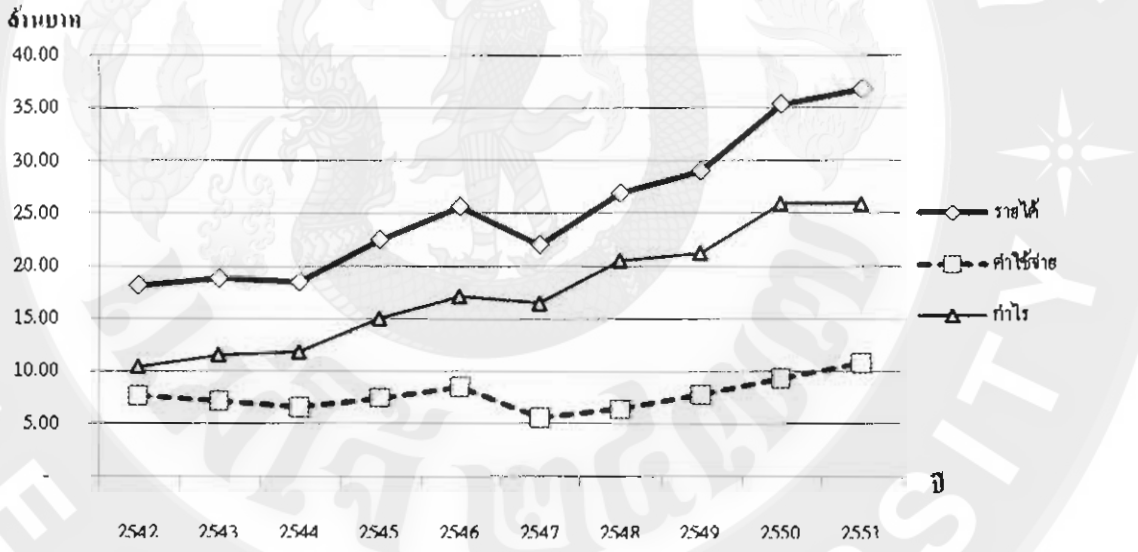

ภาพ 2 การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 - 2551

ความมั่นคงทางฐานะการเงินพิจารณาจากขนาดของสินทรัพย์และที่มาของสินทรัพย์ ประกอบกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ทำให้สหกรณ์แห่งนี้ถูกจัดเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่มาก แม้ว่าสหกรณ์จะมีกำไรที่เพิ่มขึ้น แต่อัตรากำไรต่อรายได้เริ่มมีอัตราที่ลดลงนับตั้งแต่ปี 2548 ในขณะที่อัตราค่าใช้จ่ายต่อรายได้กลับมีอัตราที่เพิ่มขึ้น สาเหตุมาจากสหกรณ์นั้นมีการปล่อยสินเชื่อใกล้เคียงกับทุนของสหกรณ์ จึงทำให้สหกรณ์มีปริมาณเงินรับฝากเพิ่มมากขึ้นทุกๆ ปี โดยไม่มีการนำเงินไปลงทุนทำให้สหกรณ์ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก

จำนวนมาก เป็นสาเหตุให้สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและมีกำไรลดลง เมื่อผนวกกับสถานการณ์เศรษฐกิจภายนอกวิกฤติการเงินทำให้สหกรณ์จะต้องมีการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ให้เกิดประโยชน์ในเชิงการบริหารจัดการ รวมทั้งการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงที่จำเป็นต้องเตือนภัยทางการเงินให้แก่สหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ (3,902 คน) ให้รับทราบอย่างทันสถานการณ์และเหมาะสม เพื่อให้เกิดการบริหารทางการเงินและการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแก่ธุรกิจของสหกรณ์

โดยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด จะใช้เครื่องมือ CAMELS Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ อภิปรายผลโดยใช้อัตราส่วนวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง อัตราส่วนวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์ อัตราส่วนวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหาร อัตราส่วนวิเคราะห์การทำกำไร อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 - 2551
2. เพื่อประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 - 2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงิน ซึ่งชี้ให้เห็นสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเงินของสหกรณ์ว่าเป็นไปในทางใด และสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์
2. สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ใช้เป็นสัญญาณเตือนภัยทางการเงินในการปรับตัวทางการเงินของสหกรณ์
3. สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด สามารถนำมาใช้ในการบริหารงาน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ทางด้านการเงิน

4. สหกรณ์อื่น ๆ ที่มีสถานการณ์ทางการเงิน หรือความเสี่ยงทางการเงิน หรือภาวะแวดล้อมคล้ายคลึงกับสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไข หรือปรับปรุงการดำเนินงานทางด้านการเงิน และด้านสินเชื่อได้

ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย

ขอบเขต

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ใช้ข้อมูลจากงบดุล งบกำไรขาดทุน และรายละเอียดประกอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด และใช้ CAMELS Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ข้อมูลทุติยภูมิ ใช้งบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด 10 ปี การเงินของสหกรณ์ในช่วงปี 2542 - 2551

ข้อจำกัด

การวิเคราะห์ CAMELS การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้วิเคราะห์ในมิติที่ 6 (sensitivity หรือผลกระทบต่อธุรกิจ หรือความอ่อนไหวของธุรกิจ) เนื่องจากการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์ต้องอาศัยข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในลักษณะพลวัต ซึ่งอยู่คนละช่วงเวลากับการศึกษาครั้งนี้ ที่ใช้ข้อมูลปฐมภูมิในช่วงปี 2542 – 2551

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (สอข.)

งบการเงิน หมายถึง งบการเงินที่รายงานผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน และรายละเอียดประกอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด โดยปีทางการเงินของสหกรณ์จะเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - เดือนมิถุนายน ของทุกปี

งบดุล หมายถึง งบแสดงฐานะการเงินของสหกรณ์ ที่แสดงให้เห็นปริมาณสินทรัพย์ ที่มีที่มาจาก 2 แหล่ง คือ หนี้สินและทุน

งบกำไรขาดทุน หมายถึง งบการเงินแสดงผลการดำเนินงานในรอบปี อันเป็นผลต่างของรายได้และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ (ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ๆ)

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ หมายถึง การวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อวัดประสิทธิภาพผลการดำเนินงาน ฐานะการเงินของสหกรณ์ ซึ่งให้ข้อมูลที่จำเป็นในการบริหารจัดการ และเป็นข้อมูลที่ชี้สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินให้กับสหกรณ์

CAMELS Analysis หมายถึง เครื่องมือการวิเคราะห์ทางการเงินที่ออกแบบให้เป็นเครื่องมือที่วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานและยังพัฒนาเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System)

มิติที่ 1: Capital Strength: ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

1. อัตราหนี้สินต่อทุน หมายถึง การเทียบสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งสิ้นกับทุนของสหกรณ์

2. อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ หมายถึง สัดส่วนของทุนสำรองเทียบกับสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น

3. อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลดของทุนของสหกรณ์ทั้งสิ้น เทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

4. อัตราการเติบโตของหนี้ หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลดของหนี้ของสหกรณ์ทั้งสิ้น เทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน หมายถึง ร้อยละของผลตอบแทนจากการลงทุน โดยใช้กำไรจากการดำเนินงานเทียบกับทุนทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย

มิติที่ 2: A - Asset quality: คุณภาพของสินทรัพย์

1. ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ หมายถึง ร้อยละของผลตอบแทนจากการลงทุน โดยกำไรจากการดำเนินงานเทียบกับสินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย

2. อัตราหมุนของสินทรัพย์ หมายถึง รอบของการใช้สินทรัพย์ โดยยอดขาย/บริการเทียบกับสินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย

3. การเติบโตของสินทรัพย์ หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลดของสินทรัพย์ทั้งสิ้นเทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

มิติที่ 3: M - Management capability: ขีดความสามารถในการบริหาร

1. การเติบโตของธุรกิจ หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลดปริมาณธุรกิจรวมเทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

2. แนวโน้มปีหน้า หมายถึง การคาดการณ์/การพยากรณ์หรือการประมาณการณ์ในอนาคตด้วยการคำนวณข้อมูลอดีตจากโปรแกรม Excel หรือ SPSS

มิติที่ 4: E - Earning sufficiency: การทำกำไร

1. อัตรากำไรสุทธิ หมายถึง ร้อยละของการทำกำไร โดยใช้กำไรสุทธิเทียบกับยอดขาย/บริการ ดูจากงบกำไรขาดทุนหรือเทียบกับรายได้ทั้งสิ้นกรณีสหกรณ์ออมทรัพย์

2. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน หมายถึง ร้อยละของค่าใช้จ่ายดำเนินงานเทียบกับกำไรก่อนหักค่าใช้จ่าย

3. กำไรต่อสมาชิก หมายถึง ค่าเฉลี่ยกำไรต่อคน คำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยจำนวนสมาชิก

4. เงินออมต่อสมาชิก หมายถึง ค่าเฉลี่ยเงินออมต่อคน คำนวณจากเงินหุ้นรวมกับเงินฝากของสมาชิกหารด้วยจำนวนสมาชิก

5. หนี้สินต่อสมาชิก หมายถึง ค่าเฉลี่ยหนี้ต่อคน คำนวณจากลูกหนี้เงินกู้ยืมของสมาชิกรวมกับลูกหนี้การค้าของสมาชิกและลูกหนี้อื่นๆ ของสมาชิกหารด้วยจำนวนสมาชิก

6. การเติบโต/กำไร/ทุนสำรอง/ทุนสะสมอื่น หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลดทุนของกำไร/ทุนสำรอง/ทุนสะสมอื่นเทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

มิติที่ 5: Liquidity: สภาพคล่อง

1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า) หมายถึง การเทียบสัดส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน

2. อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (ร้อยละ) หมายถึง ร้อยละของลูกหนี้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ และสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด

ความเสี่ยงด้านธุรกิจสินเชื่อ หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดความเสียหาย หรือความสูญเสียในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ในอนาคต ซึ่งมีผลมาจากการตัดสินใจในการบริหารจัดการ และดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในปัจจุบันท่ามกลางสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และไม่ได้คาดคิดมาก่อน

การเปลี่ยนแปลงการเงิน หมายถึง กระบวนการปรับปรุง ปรับเปลี่ยนด้านการเงิน จำนวนหรือปริมาณของตัวเงินที่ใช้สนับสนุนการบริหารและการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรมมีปริมาณเพียงพอที่จะสามารถทำกิจกรรมสำเร็จตามวัตถุประสงค์และมีระดับคุณภาพของงานตามมาตรฐาน

บทที่ 2
การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ผลการวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์
2. ความเป็นมาของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด
3. แนวคิดเกี่ยวกับงบการเงิน
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์งบการเงิน
5. ทฤษฎีและแนวคิด CAMELS Analysis
6. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงทางการเงิน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. ภาคสรุป
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดที่เกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์

ลักษณะทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์

พสุ สัตถาภรณ์ (2533: 289-291) ได้กล่าวถึงสหกรณ์ออมทรัพย์ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในการออมทรัพย์ โดยสมาชิกแต่ละคนออมรายได้ฝากไว้กับสหกรณ์เป็นประจำและสม่ำเสมอในลักษณะของการถือหุ้น นอกจากนี้ หากสมาชิกประสบความเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องการเงิน สหกรณ์ก็สามารถช่วยเหลือสมาชิกโดยการให้กู้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องกู้ยืมจากบุคคลอื่น ซึ่งจะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง สหกรณ์ออมทรัพย์จึงเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในกลุ่มบุคคลที่มีเงินเดือนหรือรายได้ประจำและแน่นอน การเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์มักจะมีข้อจำกัดที่เกี่ยวกับสถานภาพในการประกอบอาชีพ สหกรณ์จึงมักตั้งอยู่ในกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพเดียวกัน เช่น ข้าราชการครู ตำรวจ ทหาร เป็นต้น

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จะใช้เงินทุนของตนเอง ซึ่งได้มาจากเงินค่าหุ้น เงินสำรองและเงินฝากจากสมาชิกหรือบุคคลภายนอก สมาชิกจะต้องส่งเงินสะสมรายเดือนต่อสหกรณ์เป็นประจำตามกำลังความสามารถ เงินสะสมรายเดือนนี้จะแปลงเป็นหุ้นให้สมาชิกถือต่อไปและสมาชิกจะได้รับเงินปันผลตามหุ้น นอกจากนี้ สหกรณ์จะเฉลี่ยคืนกำไรส่วนหนึ่งให้แก่สมาชิกตามส่วนแห่งจำนวนดอกเบี้ยที่สมาชิกได้จ่ายแก่สหกรณ์ ซึ่งเท่ากับช่วยให้สมาชิกกู้เงินจากสหกรณ์เสียดอกเบี้ยย่อมเยาด้วย

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 2 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ โดยการถือหุ้นและฝากเงินไว้ในสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอและได้รับประโยชน์ตอบแทนตามสมควร
2. จัดให้มีเงินกู้ยืมสำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดอันควร

ธุรกิจของสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์มีการดำเนินธุรกิจ ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออม โดยการถือหุ้นและฝากเงินไว้ในสหกรณ์

1.1 การให้ถือหุ้น สหกรณ์กำหนดให้สมาชิกทุกคนส่งเงินค่าหุ้นรายเดือนทุกเดือน

1.2 การรับฝากเงิน สหกรณ์จะรับฝากเงิน เฉพาะแต่สมาชิกเท่านั้น การฝากเงินมีทั้งประเภทฝากประจำและฝากออมทรัพย์ สหกรณ์มักให้ดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าของธนาคารพาณิชย์และดอกเบี้ยที่สมาชิกได้รับไม่ต้องเสียภาษีเงินได้อีกด้วย

2. การให้เงินกู้ แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

2.1 เงินกู้ฉุกเฉิน เป็นการกู้ในระยะสั้นโดยมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุจำเป็นอื่นรีบด่วน เช่น เป็นค่ารักษาพยาบาล หรือเป็นค่าเล่าเรียน การกู้ประเภทนี้ไม่ต้องอาศัยหลักค้ำประกันการกู้เงิน เงินให้กู้ประเภทนี้จะมีจำนวนไม่มากนักและกำหนดส่งเงินกู้ใช้คืนภายในระยะสั้น เช่น 1-2 เดือน

2.2 เงินกู้สามัญ เป็นการให้กู้เงินระยะปานกลางเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ชำระหนี้สินเดิมที่กู้จากบุคคลภายนอกในอัตราที่ต้องเสียดอกเบี้ย ซื้อเครื่องใช้ที่จำเป็น ซ่อมแซมบ้านเรือน หรือกิจอื่นๆ ที่จำเป็น เงินกู้ชนิดนี้มีจำนวนมาก จึงต้องอาศัยหลักค้ำประกัน โดยต้องให้สมาชิกเป็นผู้ค้ำประกัน

2.3 เงินกู้พิเศษ เงินกู้ชนิดนี้มากกว่าและเวลาในการส่งคืนเงินกู้ยาวนานกว่าเงินกู้ประเภทอื่น หลักประกันเงินกู้ต้องอาศัยอสังหาริมทรัพย์หรือหลักทรัพย์อื่นๆ ค้ำประกัน การกู้ในลักษณะนี้เพื่อการใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น ซื้อที่ดินหรือปลูกบ้าน

การบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์

การบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์จะประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งจะร่วมกันประชุมในที่ประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการและพนักงานฝ่ายต่างๆ ของสหกรณ์ (ภาพ 3)

อนึ่ง ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์อาจเลือกตั้งสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ก็ได้

ภาพ 3 โครงสร้างภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์
ที่มา: พสุ สัตถาภรณ์ (2533)

Scharrs (1990 อ้างถึงใน จุฑาทิพย์ ภัทรวาท, 2543: 70-72) ได้สรุปหลักการเงินสหกรณ์ไว้ 10 ประการ คือ

1. สมาชิกผู้อุดหนุนควบคุมสหกรณ์

สมาชิกเป็นผู้ควบคุมสหกรณ์ยิ่งกว่าเป็นผู้ลงทุน การควบคุมสหกรณ์มิได้เกี่ยวโยงกับการลงทุนเช่นในบริษัทจำกัด เพราะการออกเสียงในสหกรณ์ยึดหลักหนึ่งคนหนึ่งเสียง มิใช่ออกเสียงตามหุ้นหรือตามส่วนการลงทุน วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ คือ การจัดให้บริการในราคาต้นทุน ยิ่งกว่าการแสวงผลตอบแทนสูงสุดจากการลงทุน ดังนั้น การควบคุมจึงแยกต่างหากจากการลงทุน

2. สมาชิกทุกคนต้องให้ทุนแก่สหกรณ์มากที่สุดที่จะทำได้ตามส่วนการใช้บริการของสหกรณ์

หลักข้อนี้เป็นการยึดหลักเป็นไปตามส่วนการเสี่ยงภัย การรับประโยชน์ และการให้ทุนอุดหนุนตามส่วนธุรกิจที่ทำกับสหกรณ์ การเฉลี่ยคืนเงินส่วนเกินตามส่วนการอุดหนุนนั้นยึด

หลักตามส่วนทำธุรกิจเพื่อให้ได้บริการในราคาต้นทุน ซึ่งหลักการนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิธีปฏิบัติที่เที่ยงธรรม และดูเหมือนว่าเป็นการชอบด้วยเหตุผลที่จะลงทุนในสหกรณ์ตามส่วนการอุดหนุน

3. การใช้เงินทุนควรได้รับผลตอบแทนในรูปเงินปันผลแต่น้อย เมื่อสหกรณ์มีส่วนเหลือม

การจำกัดผลตอบแทนจากการลงทุนเป็นหลักสหกรณ์ที่ยอมรับกันทั่วไป หลักนี้แสดงถึงการลดความสำคัญของเงินทุนและในขณะเดียวกันก็รับรองว่า การจ่ายเงินปันผลแต่พอประมาณเป็นความยุติธรรมและพึงปรารถนา การจ่ายเงินปันผลเป็นพิธีนี้ ควรจ่ายเมื่อมีเงินส่วนเหลือมสุทธิพอเพียงเท่านั้น

4. สมาชิกผู้อุดหนุนในปัจจุบันควรให้ทุนสหกรณ์

สมาชิกผู้อุดหนุนควรให้ทุนแก่สหกรณ์และควรลงทุนเพิ่ม หรือทดแทนเงินลงทุนของสมาชิกคนก่อน สมาชิกผู้เป็นทั้งเจ้าของและควบคุมอุดหนุนสหกรณ์อย่างแข็งขัน เพื่อธำรงไว้ซึ่งลักษณะสมาคมสหกรณ์ นอกจากนี้ ควรมีการใช้แผนเงินทุนหมุนเวียนคืน (Revolving Capital Plan) สำหรับสมาชิกตามส่วนการอุดหนุนด้วย

5. สหกรณ์ต้องมีทุนอย่างเพียงพอ

สหกรณ์ต้องการเงินทุนอย่างเพียงพอเพื่อที่จะทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อได้รับใช้สมาชิกตลอดไป สหกรณ์ต้องการทุนสำรองค่าเสื่อมสะสม สำรองสำหรับทรัพย์สินที่ล้าสมัย และสำหรับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดหมาย เงินทุนของสหกรณ์ไม่เพียงแต่จะมีอย่างเพียงพอในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่ต้องขยายออกไปตามการเติบโตของปริมาณธุรกิจและบริการ

6. การเพิ่มทุนจากการดำเนินธุรกิจ

สหกรณ์ควรจะต้องมีส่วนเหลือมขั้นต้นมากพอคุ้มค่าใช้จ่ายต่างๆ และเหลือส่วนเหลือมสุทธิ ส่วนเหลือมสุทธิดังกล่าวรวมกับรายได้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากเงินปันผล ดอกเบี้ย และเงินเฉลี่ยคืน จะนำมาจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น จัดสรรเป็นเงินสำรอง โบนัสเจ้าหน้าที่ จัดเป็นทุนการศึกษา และจ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ โดยที่สหกรณ์ต้องเพิ่มทุนเพื่อใช้ในอนาคต เงินเฉลี่ยคืนจึงควรจ่ายเป็นเงินสดเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น อีกส่วนหนึ่งควรจัดไว้เป็นทุนที่สหกรณ์ต้องการ

7. หุ้นของสหกรณ์มีราคาตามควง

หุ้นของสหกรณ์ราคาคงที่ตามราคาที่กำหนดไว้ตามควงแต่แรก (Original Face Value) จึงเป็นการลดการเสี่ยงโชคหากำไร เพราะว่าราคาเมื่อถอนคืนเป็นราคาคงที่

8. สหกรณ์ควรได้รับสิทธิเป็นลำดับแรกที่จะรับซื้อหุ้นที่สมาชิกขาย

โดยปกติการสงวนสิทธิดังกล่าวนี้จะระบุไว้ในใบหุ้น เพื่อเป็นการป้องกันการออกเสียงสำหรับหุ้นสามัญ (ในกรณีของบางประเทศ) มิให้ตกอยู่ในมือของบุคคลที่ขาดแรงจูงใจและไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับสมาชิก

9. การกำหนดวิถีทางที่เหมาะสมในการคืนเงินทุนแก่สมาชิกที่เลิกการอุดหนุน

สหกรณ์ควรจะได้กำหนดวิธีปฏิบัติที่ยุติธรรมในการถอนคืนเงินค่าหุ้นของสมาชิก โดยการตั้งเป็นทุนรับซื้อหุ้นเพื่อที่สมาชิกผู้ไม่ต้องการสหกรณ์ต่อไปและประสงค์จะรับคืนเงินค่าหุ้นจะสามารถขายหุ้นให้สหกรณ์โดยไม่ต้องรอคอยเป็นเวลานาน หรือต้องได้รับความลำบากในการหาคนซื้อหุ้นดังนั้น การมีหลักประกันสำหรับสมาชิกที่จะได้รับเงินคืนเมื่อลาออกจากสหกรณ์ย้ายถิ่นที่อยู่ หรือเลิกอาชีพย่อมเป็นการดึงดูดให้มีการลงทุนในสหกรณ์ยิ่งขึ้น

10. การกำหนดมูลค่าหุ้นหรือค่าธรรมเนียมสมาชิกในสหกรณ์ไม่มีหุ้น ควรให้สัมพันธ์กับรายได้ของประชาชนที่จะรวมเป็นสหกรณ์

ในชุมชนที่ประชาชนมีรายได้ต่ำ ควรกำหนดมูลค่าหุ้นที่ออกหรือค่าธรรมเนียมสมาชิกไว้ต่ำ เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถถือหุ้นได้อย่างน้อยคนละหนึ่งหุ้น หรือสามารถเข้าเป็นสมาชิกได้พร้อมกับมีสิทธิออกเสียง ในชุมชนที่ประชาชนมีฐานะดีควรกำหนดมูลค่าหุ้นหรือค่าธรรมเนียมสมาชิกให้สูงขึ้น

ความเป็นมาของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด กำเนิดขึ้นจาก นางทองเปลว ศุภาคม อดีตหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นประธานคณะอนุกรรมการโครงการเงินกู้ เพื่อที่อยู่อาศัยของข้าราชการและลูกจ้าง ได้เสนอต่อคณะกรรมการสวัสดิการกรมการขนส่งทางบก การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นการช่วยเหลือข้าราชการและลูกจ้างประจำ ในด้านการออมทรัพย์และการมีแหล่งเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ต่อมาคณะกรรมการสวัสดิการกรมได้เสนอเรื่องนี้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมกรม ครั้งที่ 7/2535 วันที่ 19 สิงหาคม 2535 ที่ประชุมกรมจึงได้มีมติให้จัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบกขึ้น ถือเป็นการจัดสวัสดิการอีกประเภทหนึ่งนอกเหนือจากสวัสดิการประเภทอื่นที่กรมการขนส่งทางบกได้ดำเนินการอยู่แล้ว โดยมอบหมายให้คณะผู้ริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 9 คน ซึ่งกรมการขนส่งทางบกได้ออกคำสั่งที่ 468/2535 สั่ง ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2535 แต่งตั้งคณะผู้ริเริ่มตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบกออกหนังสือชี้ชวนเข้าเป็นสมาชิก เพื่อจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์

กรมการขนส่งทางบก จำกัด ต่อไป ในหนังสือชี้ชวนดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้เป็นสมาชิกถือหุ้นอย่างน้อยคนละหนึ่งหุ้น (มูลค่าหุ้นละ 10 บาท) และต้องถือหุ้นเพิ่มขึ้นเป็นรายเดือนทุกเดือน อย่างน้อยในอัตราซึ่งกำหนดตามจำนวนเงินได้รายเดือนของตน ดังนี้

ตาราง 3 อัตราการถือหุ้นรายเดือนตามจำนวนเงินได้รายเดือน

เงินได้รายเดือน (บาท)	การถือหุ้นรายเดือน (หุ้น)
ไม่เกิน 5,000 บาท	5
เกินกว่า 5,000 บาท ถึง 10,000 บาท	10
เกินกว่า 10,000 บาท ถึง 15,000 บาท	15
เกินกว่า 15,000 บาท ถึง 20,000 บาท	20
เกินกว่า 20,000 บาท ถึง 25,000 บาท	25
เกินกว่า 25,000 บาท	30

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2551ก)

จากการออกหนังสือชี้ชวนดังกล่าว ปรากฏว่ามีผู้แสดงความประสงค์จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 200 คน ถือหุ้นเมื่อแรกเข้าเป็นสมาชิกจำนวน 7,980 หุ้น เป็นเงินค่าหุ้น 79,800 บาท ในการประชุมใหญ่ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2536 มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 150 คน ที่ประชุมมีมติเลือกตั้งคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ จำนวน 9 คน เพื่อลงลายมือชื่อยื่นคำขอจดทะเบียนสหกรณ์ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ยื่นคำขอจดทะเบียนสหกรณ์เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2536 นายทะเบียนสหกรณ์รับจดทะเบียนสหกรณ์เป็นสหกรณ์ชนิดจำกัด ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ ชื่อว่าสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2536 เลขทะเบียนสหกรณ์ อ.025736

การดำเนินงานระยะแรก สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง กรมการขนส่งทางบกจึงให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจการด้วยการแต่งตั้งข้าราชการและลูกจ้างประจำของกรมการขนส่งทางบก จำนวน 9 คน ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่ง จำกัด ในตำแหน่งต่างๆ เป็นการชั่วคราว

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด เริ่มดำเนินธุรกิจ ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2537 เป็นต้นไป โดยเริ่มหักเงินเดือนสมาชิกส่งเป็นค่าหุ้นรายเดือนครั้งแรกในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2537 และเริ่มเปิดให้สมาชิกยื่นคำขอกู้เงินได้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2537 เป็นต้นไป

การเปิดให้สมาชิกกู้ยืม สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด เปิดบริการเงินกู้ 2 ประเภท คือ

1. เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน ให้ยื่นคำขอกู้ได้ทุกวันในเวลาทำการของสหกรณ์ในวงเงินไม่เกินครึ่งหนึ่งของเงินเดือน แต่ไม่เกิน 5,000 บาท

2. เงินกู้สามัญ ให้ยื่นคำขอกู้ได้ภายในวันที่ 15 ของทุกเดือน และคณะกรรมการเงินกู้จะพิจารณาคำขอกู้เดือนละ 1 ครั้ง ในวงเงินไม่เกิน 4 เท่าของเงินเดือนแต่ไม่เกิน 20,000 บาท

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญเป็นครั้งแรกในวันที่ 31 มกราคม 2537 มีสมาชิกเข้าร่วมประชุมจำนวน 102 คน และที่ประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกได้เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการขึ้น เพื่อเป็นผู้ดำเนินกิจการสหกรณ์และเป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก โดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ชุดที่ 1 จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

1. นายประชด ไกรเนตร	ประธานกรรมการ
2. นายวัชรพงศ์ ไทเยนทร์	รองประธานกรรมการคนที่ 1
3. นายประกอบ เอี่ยมดิลกวงศ์	รองประธานกรรมการคนที่ 2
4. นายวสันต์ ตันติโกวิทย์	รองประธานกรรมการคนที่ 3
5. นายปิยะพันธ์ จัมปาสุต	กรรมการ
6. นายสุวิทย์ วรวิสุทธิกุล	กรรมการ
7. นายพีระ อำไพวิทย์	กรรมการ
8. นายสาคร กรณ์เกษม	กรรมการ
9. นางทองเปลว ศุภาคม	กรรมการและผู้จัดการ
10. นางสาวปริยา อังสุวร	กรรมการ
11. นางสาววีรวรรณ พิมเสน	กรรมการและเหรัญญิก
12. นายประจินต์ โพธิ์เกษม	กรรมการ
13. นางนิภาภรณ์ วัฒนชีวโนปกรณ์	กรรมการ
14. นางสุดาวรรณ วีสุวรรณ	กรรมการ
15. นางสาววรรณี เกิดสินธุ์ชัย	กรรมการและเลขานุการ

โครงสร้างการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ได้จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มข้าราชการและลูกจ้างประจำของกรมการขนส่งทางบก จำกัด จดทะเบียนเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2536 เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2537 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์
2. บริการรับฝากเงินจากสมาชิกและให้ความสะดวกแก่สมาชิกในเรื่องรับฝากเงิน
3. จัดให้มีการกู้สำหรับสมาชิก
4. ส่งเสริมการช่วยเหลือ
5. จัดหาทุนเพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์
6. เสริมสร้างชีวิตเศรษฐกิจของสมาชิกให้ดียิ่งขึ้น
7. ร่วมมือกับทางราชการ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด เพื่อส่งเสริมกิจการสหกรณ์

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด มีโครงสร้างของการดำเนินงาน คือ การรวมตัวของสมาชิกมีการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อบริหารงานสหกรณ์และคณะกรรมการดำเนินงานจะจัดจ้างฝ่ายจัดการ เพื่อปฏิบัติงานแทนฝ่ายจัดการที่จัดจ้าง เช่น ผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ พนักงานธุรการ พนักงานสินเชื่อ พนักงานบัญชี พนักงานการเงิน ฯลฯ โดยปัจจุบันสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบกมีแผนภูมิโครงสร้าง ดังนี้

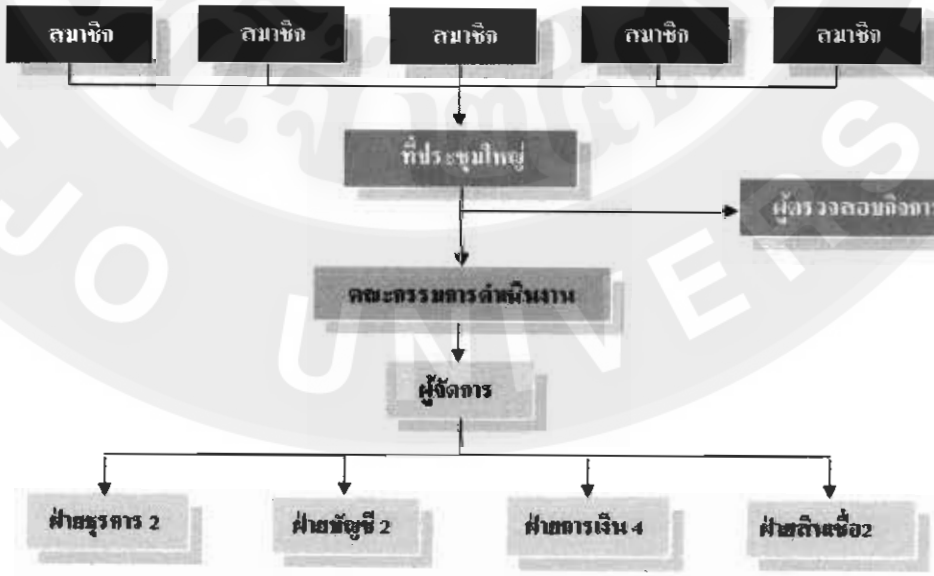

ภาพ 4 โครงสร้างการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2551ก)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงบการเงิน

จากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องมีนักวิชาการ และนักวิจัยหลายท่านได้ให้คำนิยามและความหมายของงบการเงิน การวิเคราะห์งบการเงินไว้ ดังนี้

ความหมายของงบการเงิน

พะยอม สิงห์เสน่ห์และนรินุช เมฆวิชัย (2540: 2-1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งบการเงิน หมายถึง รายงานทางบัญชีที่แสดงข้อมูลอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจของหน่วยงานทางเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2543: 1-10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งบการเงิน หมายถึง งบดุล งบกำไรขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน

วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2537: 50) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งบการเงิน หมายถึง รายงานผลการดำเนินงานฐานะการเงินหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ ไม่ว่าจะรายงานโดยงบดุล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบกระแสเงินสด งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบประกอบหรือหมายเหตุประกอบงบการเงิน

เพชรี ขุมทรัพย์ (2548: 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งบการเงิน คือ รายงานทางบัญชีของกิจการที่จัดทำขึ้นอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เป็นรายงานความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นที่แสดงเกี่ยวกับฐานะการลงทุน การจัดหาเงินทุนของกิจการ

จากความหมาย งบการเงิน ที่มีผู้ให้คำนิยามและความหมายไว้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงกำหนดความหมายในการศึกษาครั้งนี้ว่า งบการเงิน หมายถึง งบการเงินที่หน่วยงานทางเศรษฐกิจจัดทำเพื่อเสนอต่อบุคคลภายในและบุคคลภายนอก ประกอบด้วยข้อมูลดังนี้ คือ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน

วัตถุประสงค์ของงบการเงิน

เมธากุล เกียรติกระจายและศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2547: 18-1-18-2) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของงบการเงินไว้ว่า งบการเงินควรให้ประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่สนใจในกิจการ ข้อมูลทางการบัญชีที่ปรากฏในงบการเงินจึงควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน กระแส

เงินสด สภาพคล่อง ผลตอบแทนจากการลงทุน ความสามารถในการชำระหนี้ และทรัพยากรทางเศรษฐกิจของกิจการ เป็นต้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญของงบการเงิน มีดังนี้

1. เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุนและให้สินเชื่อ งบการเงินควรเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจอย่างสมเหตุสมผลในการลงทุนและการให้สินเชื่อ ผู้ใช้งบการเงินในกลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้สถาบันการเงิน นักวิเคราะห์ ที่ปรึกษาการลงทุน ผู้ลงทุน เป็นต้น

2. เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการประเมินกระแสเงินสด งบการเงินควรเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนในปัจจุบันและอนาคต เพื่อช่วยประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดที่พึงได้รับในอนาคต (เช่น ดอกเบี้ยรับ เงินปันผล) รวมถึง จังหวะเวลาและความแน่นอนที่กิจการจะได้รับเงินสดนั้น

3. เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจของกิจการ ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่นำเสนอในงบการเงินจะช่วยให้ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ และผู้ใช้งบการเงินทราบถึงความมั่นคง สภาพคล่อง ความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการ โครงสร้างทางการเงิน และความสามารถของกิจการในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

4. เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ผู้ลงทุนและเจ้าหนี้จะใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการประเมินสภาพการณ์ในอนาคต หรือประมาณผลกำไรในอนาคต ข้อมูลที่สำคัญได้แก่ ข้อมูลที่แสดงผลการดำเนินงานและคุณภาพของกำไร เป็นต้น

5. เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิของกิจการ ข้อมูลที่สำคัญดังกล่าว ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ และการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ ผู้ใช้งบการเงินจะทราบว่ากิจการมีฐานะการเงินเป็นอย่างไร ณ วันที่เสนอรายงานตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของระหว่างต้นงวดกับสิ้นงวด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของสินทรัพย์สุทธิ

6. เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรของกิจการ ผู้ใช้สามารถประเมินผลการบริหารงาน หรือความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยใช้ข้อมูลทางการบัญชี ความรับผิดชอบดังกล่าวรวมถึง การจัดการดูแล การใช้สินทรัพย์ให้เป็นไปตามความรับผิดชอบของเจ้าของ และการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลในงบการเงินอาจมีผลต่อการตัดสินใจในการเลื่อนตำแหน่ง โยกย้ายหรือเปลี่ยนผู้บริหาร

7. เพื่อให้ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลอื่นๆ เช่น นโยบายการบัญชี ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญ ส่วนหนึ่งของงบการเงิน ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้เป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับผู้ใช้งบการเงิน เนื่องจากนโยบายบัญชีเป็นกฎเกณฑ์หรือวิธีปฏิบัติที่กิจการใช้ในการจัดทำ

และนำเสนองบการเงิน ซึ่งผู้บริหารของกิจการได้ใช้ดุลยพินิจแล้วเห็นว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับสถานการณ์นั้นๆ

ส่วนประกอบของงบการเงิน

วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2540: 33-54) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของงบการเงินประกอบไปด้วย ดังต่อไปนี้

งบดุล ประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ

1. สินทรัพย์ (Assets) หมายถึง ทรัพยากรที่กิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต ทรัพยากรที่อยู่ในความควบคุมของกิจการและเป็นทรัพยากรเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต เช่น รายการซื้อขาย รายการผลิต สินทรัพย์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1.1 สินทรัพย์หมุนเวียน เมื่อเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1.1.1 สินทรัพย์นั้นเป็นเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดซึ่งไม่มีข้อจำกัดในการใช้

1.1.2 กิจการมีวัตถุประสงค์หลักที่จะถือสินทรัพย์ไว้เพื่อการค้าหรือถือไว้ระยะสั้น

1.1.3 กิจการมีหลักทรัพย์นั้นไว้เพื่อขายหรือเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานตามปกติ

ตัวอย่างของสินทรัพย์หมุนเวียน ได้แก่ เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด เงินลงทุนระยะสั้น ลูกหนี้การค้า ลูกหนี้อื่นๆ สินค้าคงเหลือ สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

1.2 สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนหรือสินทรัพย์ระยะยาว ได้แก่ สินทรัพย์ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดข้างต้น ตัวอย่างเช่น เงินลงทุนในบริษัทร่วมและบริษัทย่อย ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี สินทรัพย์อื่น

2. หนี้สิน (Liabilities) หมายถึง ภาระผูกพันที่เข้าเงื่อนไขทั้งหมดดังต่อไปนี้

2.1 ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ ที่ต้องปฏิบัติตามที่ตกลงไว้

2.2 ภาระผูกพันซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต เช่น การรับเงินกู้จากธนาคาร

2.3 การชำระภาระผูกพันนั้นคาดว่าจะส่งผลให้กิจการต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจไปให้คู่สัญญาได้ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการจ่ายเงินสด การโอนสินทรัพย์อื่นๆ การให้บริการ การเปลี่ยนภาระผูกพันเดิมเป็นภาระผูกพันใหม่ การแปลงหนี้ไปเป็นทุน เป็นต้น หนี้สินประกอบด้วย 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

2.3.1 หนี้สินหมุนเวียน เมื่อเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

2.3.1.1 หนี้สินนั้นถึงกำหนดชำระภายใน 12 เดือนนับจากวันที่ในงบดุล

2.3.1.2 กิจการคาดว่าจะชำระหนี้สินนั้นคืนภายในรอบระยะเวลาดำเนินงานตามปกติ

ตัวอย่างของหนี้สินหมุนเวียน ได้แก่ เงินเบิกเกินบัญชี เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น ส่วนของเงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี หนี้สินหมุนเวียนอื่น

หนี้สินไม่หมุนเวียน หรือหนี้สินระยะยาว ได้แก่ หนี้สินที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ตัวอย่างเช่น เงินกู้ยืมระยะยาว หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี หนี้สินอื่น นอกจากนี้ หนี้สินระยะยาวยังรวมถึงหนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดชำระภายใน 12 เดือน นับจากวันที่ในงบดุล

3. ส่วนของเจ้าของ (Equity) หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สิน ส่วนของเจ้าของที่แสดงในงบดุลขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่กิจการนำมาใช้ในการวัดมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สิน เช่น สินค้าคงเหลือแสดงในราคาทุนหรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับสุทธิแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์อาจแสดงด้วยราคาทุนเดิมหรือราคาทุนปัจจุบัน เกณฑ์การวัดมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินแต่ละรายการในงบดุลที่แตกต่างกัน ทำให้ส่วนของเจ้าของหรือทุนทั้งหมดของกิจการจึงไม่จำเป็นต้องเท่ากับราคาตลาดรวมของหุ้นที่ออกหรือเท่ากับจำนวนเงินรวมที่จะได้จากการขายสินทรัพย์สุทธิเป็นส่วนๆ หรือขายกิจการทั้งหมดขณะที่กิจการยังคงดำเนินการต่อเนื่อง

งบกำไรขาดทุน ประกอบด้วย รายได้และค่าใช้จ่าย โดยนำมาหักกันเป็นยอดสุทธิ

1. รายได้ หมายถึง การเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสเข้าหรือการเพิ่มค่าของทรัพย์สิน หรือการลดลงของหนี้สิน รายได้จึงเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ ดังนั้น รายการรายได้จึงรวมถึง

1.1 รายได้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมตามปกติของกิจการ เช่น รายได้จากการขาย

1.2 รายการกำไรซึ่งอาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามปกติของกิจการ

1.3 รายการกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์แสดงด้วยยอดสุทธิจากค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.4 รายการกำไรที่ยังไม่เกิดขึ้น เช่น กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ กำไรจากการตีราคาหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด กำไรจากการตีราคาของสินทรัพย์ระยะยาวเพิ่ม

2. ค่าใช้จ่าย หมายถึง การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสออก หรือการลดค่าของสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สิน ค่าใช้จ่ายจึงเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลให้ส่วนของเจ้าของลดลง ทั้งนี้ไม่รวมถึงการแบ่งปันส่วนทุนให้กับผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ เช่น เงินปันผลจ่าย จากความหมายข้างต้นค่าใช้จ่ายจึงรวมถึงรายการต่อไปนี้

2.1 ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมตามปกติของกิจการ เช่น ต้นทุนขาย ค่าแรง

2.2 รายการขาดทุนซึ่งเกิดจากกิจกรรมที่ไม่ปกติของกิจการ

2.3 รายการขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์

2.4 รายการขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น เช่น ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

2.5 รายการขาดทุนที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ แผ่นดินไหว

งบกระแสเงินสด เป็นงบการเงินที่รวมส่วนประกอบในงบกำไรขาดทุน ซึ่งได้แก่ รายได้และค่าใช้จ่าย และการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบในงบดุลซึ่งได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของมาไว้ในงบการเงินเดียวกัน กิจการจะสามารถคำนวณหากระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานโดยนำส่วนประกอบในงบกำไรขาดทุนมาปรับปรุงด้วยรายการต่อไปนี้

1. รายการที่ไม่กระทบเงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา กำไรหรือขาดทุนจากการแปลงค่าเงินตราต่างประเทศที่ยังไม่เกิดขึ้น ส่วนแบ่งกำไรหรือขาดทุนจากการลงทุนในบริษัทร่วม

2. รายการอื่นซึ่งกระทบเงินสดอันเกิดจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน เช่น กำไรหรือขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ หรือกิจกรรมจัดหาเงิน เช่น กำไรหรือขาดทุนจากการ ไถ่คืนหนี้ก่อนกำหนด

3. การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงานที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี เช่น การเปลี่ยนแปลงในลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น เจ้าหนี้การค้า และหนี้สินหมุนเวียนอื่น ที่เกิดขึ้นระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี

สำหรับการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เช่น รายการซื้อขายที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ รายการกู้ยืมเงิน จ่ายชำระเงินกู้ยืม และการ

เปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ เช่น การออกหุ้นเพิ่มทุน จะรวมอยู่ในการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุนและกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ หรืองบกำไรขาดทุนแบบเบ็ดเสร็จจะไม่มีองค์ประกอบเป็นของตัวเองเช่นเดียวกับงบกระแสเงินสด แต่เป็นงบการเงินที่ประกอบด้วยรายการต่อไปนี้

1. กำไรหรือขาดทุนสุทธิสำหรับงวดบัญชี

2. รายได้ ค่าใช้จ่าย รายการกำไรขาดทุนแต่ละรายการที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้รับรู้โดยตรงในส่วนของเจ้าของ

3. ผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีและของการแก้ไขข้อผิดพลาด

4. รายการเกี่ยวกับเงินทุนที่ได้รับจากเจ้าของและการแบ่งปันส่วนทุนให้เจ้าของ

5. ยอดคงเหลือของกำไรหรือขาดทุนสะสม ณ วันต้นงวด ณ วันที่ในงบดุล รวมถึงการเปลี่ยนแปลงระหว่างงวด

6. รายการกระทบยอดในส่วนทุนแต่ละประเภท ส่วนเกินมูลค่าหุ้น และสำรองแต่ละชนิดระหว่างต้นงวดกับปลายงวด

ส่วนประกอบของนโยบายการบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงิน ประกอบด้วยคำอธิบายและการวิเคราะห์รายละเอียดของจำนวนเงินที่แสดงในงบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ โดยมีโครงสร้างดังนี้

1. แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์การจัดทำงบการเงิน และนโยบายการบัญชีที่เลือกใช้กับรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีที่สำคัญ

2. เปิดเผยข้อมูลตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด คือ ให้เปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดในมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง และต้องเป็นไปตามการตีความทุกประเด็นของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี

3. ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่ไม่ได้แสดงอยู่ในงบการเงินแต่เป็นข้อมูลที่จำเป็น เพื่อให้งบการเงินนั้นแสดงโดยถูกต้องตามที่ควร

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์งบการเงิน

ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน

สุธี ประจวบเหมาะ (2539: 6) ให้ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงินไว้ว่า "การวิเคราะห์งบการเงินเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่แปลงออกมาเป็นตัวเลขได้ ผู้วิเคราะห์สามารถที่จะอ่านสถานการณ์ในปัจจุบัน และแนวโน้มที่ผ่านมาในอดีต เพื่อเป็นแนวทางที่จะแก้ไขและวางแผนต่อไป" โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงินประกอบด้วย การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน การวิเคราะห์แนวโน้ม รวมทั้งการวิเคราะห์งบกระแสเงินทุนหมุนเวียน

จินดา ขันทอง (2540: 9) ให้ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงินไว้ว่า "การวิเคราะห์งบการเงิน คือ การค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะและผลการดำเนินงานของกิจการจากงบการเงินของกิจการที่สนใจ พร้อมทั้งนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาวางแผนควบคุมการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ" ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินประกอบด้วย การวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งแนวดิ่งและแนวนอน การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน การวิเคราะห์งบกระแสเงินสด รวมทั้งการวิเคราะห์งบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน

ความสำคัญของการวิเคราะห์งบการเงิน

การดำเนินธุรกิจย่อมมีรายการเงินที่เกิดขึ้น อันได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่บันทึกไว้ในสมุดบัญชีตามระบบบัญชีที่กำหนดไว้ โดยมีเอกสารการบัญชีครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลงลืม ในการควบคุมสินทรัพย์ของกิจการ และเป็นหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้เมื่อจัดทำงบการเงิน และจะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของธุรกิจ งบการเงินนี้จัดทำขึ้นเพื่อเสนอข้อมูลทางการเงิน เป็นเพียงการประเมินผลการปฏิบัติงานเบื้องต้นสำหรับสมาชิกผู้ถือหุ้น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น การพิจารณาสินเชื่อ การส่งเสริมกิจการค้าต่างๆ ของธุรกิจ ดังนั้น งบการเงินเป็นเพียงรายการเงินที่สรุปย่อๆ และแสดงข้อมูลในรูปจำนวนเงินเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่สามารถบอกเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของธุรกิจได้อย่างครบถ้วน หากได้มีการวิเคราะห์งบการเงินจะทำให้ ผู้ใช้ประโยชน์จากงบการเงินได้ทราบประโยชน์จากงบการเงิน และได้ทราบจุดที่ควรดำรงไว้หรือจุดอ่อนที่ควรแก้ไขให้ดีขึ้นรวมทั้งสามารถทราบถึงประสิทธิภาพของผู้บริหารอีกด้วย

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน

การวิเคราะห์งบการเงินนับเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์การดำเนินงานของกิจการซึ่งมีจุดหมายเพื่อแปลงข้อมูลให้เป็นข่าวสาร (Information) ที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองเบื้องต้นถึงความสำเร็จ หรือข้อบกพร่องต่างๆ อันเกิดจากการบริหารงานเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางตัดสินใจทางการเงินอย่างสมเหตุสมผล การวิเคราะห์งบการเงินจะมีประโยชน์และคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้ใช้ข้อมูลสามารถเข้าใจและแปลความหมายของงบการเงินได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ต้องเลือกเครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์อย่างเหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการ อย่างไรก็ตามกลุ่มต่างๆ คือ ผู้บริหาร ผู้เป็นเจ้าของ ผู้ลงทุน ผู้ให้สินเชื่อ หรือเจ้าหนี้ ตลอดจนผู้สอบบัญชี ต่างมีจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์งบการเงินแตกต่างกันไป ดังนี้ คือ

1. ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นมีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ รายได้ และเงินปันผลที่ตนเองจะได้รับ

2. ผู้บริหาร จะวิเคราะห์ถึงความสามารถในการทำกำไร วิเคราะห์รายจ่าย การใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ โครงสร้างเงินลงทุนตลอดจนฐานะการเงินของธุรกิจ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงและกำหนดแนวทางการบริหารต่อไป

3. ผู้ลงทุน นำมาวิเคราะห์ความเสี่ยง อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และผลการดำเนินงาน เพื่อจะได้ทราบว่าผลประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ เพียงใด และควรจะลงทุนต่อไปหรือไม่

4. เจ้าหนี้หรือผู้ให้สินเชื่อ จะวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงทางการเงิน และความสามารถในการชำระหนี้ของธุรกิจ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อ

5. ผู้สอบบัญชี จะวิเคราะห์รายการต่างๆ เพื่อจะได้ทราบข้อบกพร่องของสหกรณ์ เพื่อจะได้เสนอหรือให้ข้อสังเกตกับผู้บริหาร เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขั้นตอนการวิเคราะห์งบการเงิน

การวิเคราะห์งบการเงินประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการวิเคราะห์

2. เลือกเครื่องมือหรือเทคนิคในการวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ เครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงินที่นิยมใช้กันแพร่หลาย ได้แก่

2.1 การวิเคราะห์ร้อยละของแนวโน้ม (Trend Percentage Analysis)

2.2 การวิเคราะห์ตามแนวตั้งหรือการย่อส่วนตามแนวดิ่ง (Common Size)

2.3 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การจัดเก็บตัวเลขของงบการเงินหรือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้อาจเป็นข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน ในอนาคต ซึ่งคาดคะเนขึ้นหรือเป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับลักษณะกิจการ กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อมูลต่างๆ นโยบายของผ่ายบริหาร นโยบายของรัฐบาล ภาวะเศรษฐกิจ วารสารต่างๆ รายงานของกิจการ เป็นต้น

4. การจัดวางข้อมูลให้อยู่รูปแบบเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ถ้าอยู่ในรูปของงบดุลและงบกำไรขาดทุน

5. แปลความหมายและประเมินผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ซึ่งนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดโดยพิจารณาส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เริ่มแรกสำหรับการแปลความหมาย คือ การนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้มาวิเคราะห์ให้ฝ่ายบริหาร หรือผู้ให้ข้อมูลทราบเพื่อนำไปประกอบการวางแผนควบคุม และตัดสินใจต่อไป การแปลความหมายจะประกอบด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลต่างๆ ของกิจการในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การเปรียบเทียบข้อมูลของกิจการคู่แข่ง ทั้งนี้เพื่อให้ความหมายของข้อเท็จจริงเด่นชัดยิ่งขึ้น

6. จัดทำรายงานเสนอต่อผู้ที่ต้องการทราบผลการวิเคราะห์ ซึ่งอาจเป็นผู้บริหาร เป็นเจ้าของทุน เจ้าหนี้ หรือผู้สอบบัญชี

7. การตัดสินใจและเสนอแนะ เมื่อได้ข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่างๆ แล้วผู้วิเคราะห์ก็สามารถจะตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดได้ การตัดสินใจอาจเป็นการตัดสินใจเพื่อเลือกปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหลายทางที่จะปฏิบัติได้ ดังนั้น การเสนอแนะจึงเป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้วิเคราะห์

ทฤษฎีและแนวคิด CAMELS Analysis

วิเคราะห์ตามทฤษฎีและแนวคิด CAMELS Analysis เป็นเครื่องมือที่วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานและได้พัฒนาให้เป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าแก่ฝ่ายบริหารข้อมูลที่ได้รับมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ องค์ประกอบที่สำคัญมี ดังนี้ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2548: 10-13)

มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength)

ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงหรือความเข้มแข็งของเงินทุน เป็นการวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์แหล่งเงินทุนที่สามารถป้องกันผลกระทบจากความเสี่ยงทางด้านธุรกิจและการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ เงินทุนดำเนินงานของสหกรณ์ประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ กำไรสุทธิ และการจัดหาเงินทุนในรูปของการก่อหนี้ผูกพัน

ความเพียงพอและความเข้มแข็งของเงินทุน เน้นแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์เป็นหลักการมีทุนของสหกรณ์เพียงพอกับความเสี่ยงต่างๆ และทุนของสหกรณ์ควรมีลักษณะที่ไม่สามารถถอนได้และไม่ผูกพันที่ต้องจ่ายผลตอบแทน หากเงินทุนภายนอกมากกว่าทุนของสหกรณ์แสดงว่าทุนของสหกรณ์ไม่เพียงพอและมีภาระผูกพันทางการเงิน ผู้บริหารสหกรณ์ต้องเพิ่มความระมัดระวังในการใช้ทุนเพื่อสร้างรายได้รองรับ

ความเสี่ยงของเงินทุน การก่อหนี้ในอัตราที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วยทุนของสหกรณ์มีความเสี่ยงจากสัดส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์ ถ้าผลหนี้น้อยกว่าทุนของสหกรณ์ย่อมสามารถรองรับหนี้ได้ด้วยตัวเอง และสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหนี้ หากผลหนี้มากกว่าทุน สหกรณ์มีความเสี่ยงต้องระดมทุนและบริหารสินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้รองรับความเสี่ยง

การให้ผลตอบแทน ผลตอบแทนมากหรือน้อยวัดจากอัตรากำไรต่อส่วนของทุนสหกรณ์ หากมีอัตราสูงแสดงว่าทุนไปสร้างรายได้ดีหรือลงทุนในสินทรัพย์คุณภาพดีสามารถสร้างรายได้

การวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}}$$

2. อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า)} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$$

3. อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (เท่า)} = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน-ทุนของสหกรณ์ปีก่อน}\times 100}{\text{ทุนของสหกรณ์ปีก่อน}}$$

4. อัตราการเติบโตของหนี้ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของหนี้ (ร้อยละ)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีปัจจุบัน-หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}\times 100}{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}}$$

5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}\times 100}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}}$$

มิติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)

คุณภาพของสินทรัพย์เป็นการวิเคราะห์ว่าสินทรัพย์ที่ลงทุนได้ก่อให้เกิดรายให้แก่สหกรณ์อย่างไร และได้ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ สินทรัพย์ที่จะวัดประสิทธิภาพ เช่น ลูกหนี้ และสินทรัพย์รวม เป็นต้น

การลงทุนในสินทรัพย์ที่เสี่ยงหรือไม่ก่อให้เกิดรายได้หรือลงทุนจมอยู่ในสินทรัพย์ที่เกินความต้องการ เช่น สินค้า เงินฝากธนาคาร อาจส่งถึงสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ คุณภาพสินทรัพย์มุ่งเน้นไปที่สินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ความเพียงพอของการสำรองต่อการด้อยคุณภาพของสินทรัพย์ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อฐานะการเงินของสหกรณ์ เช่น กรณีมีหนี้สินที่ค้างชำระและสินเชื่อไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) มีการสำรองหนี้หรือไม่ สูงเกินไปหรือต่ำเกินไป

สินทรัพย์นำไปสร้างรายได้และให้ผลตอบแทน สินทรัพย์ที่มีคุณภาพดีสามารถแปลงเป็นรายได้ ให้ผลตอบแทนเท่าไร วัดจากอัตรากำไร หรือรายได้ต่อสินทรัพย์ หากอัตราสูงแสดงว่า คุณภาพสินทรัพย์ดีมีรายได้เข้ามา หากอัตราต่ำแสดงว่าสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไม่ก่อให้เกิดรายได้สหกรณ์ต้องบริหารสินทรัพย์ดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพมีสภาพคล่อง

การวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราหมุนของสินทรัพย์ (รอบ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหมุนของสินทรัพย์ (รอบ)} = \frac{\text{รายได้หลักของสหกรณ์}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

2. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}\times 100}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}}$$

3. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (ร้อยละ)} = \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีปัจจุบัน-สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}\times 100}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}}$$

มิติที่ 3 ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Capability)

ขีดความสามารถในการบริหารงานเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถของฝ่ายบริหารในการวางกลยุทธ์ และจัดโครงสร้างองค์กรในการนำพาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่สหกรณ์เผชิญอยู่

การบริหารจัดการและโครงสร้างธุรกิจทุกธุรกิจต้องมีความสมดุลกัน ประเภทสหกรณ์กับโครงสร้างธุรกิจมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ เช่น สหกรณ์ประเภทการเกษตรเน้นไปที่ธุรกิจซื้อกับธุรกิจขาย ทั้งนี้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยที่มูลค่าธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นผลรวมของเงินรับฝากจากสมาชิกกับเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก

ขีดความสามารถในการบริหารงานและการควบคุมภายใน พิจารณาการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมีระบบควบคุมภายในที่ดี ซึ่งมีผลต่อสภาพคล่อง และการทำกำไรของสหกรณ์ บทบาทการบริหารในอนาคตต่อภาวะแข่งขันเพื่อการวางแผนในอนาคต

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Capability) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราการเติบโตของธุรกิจ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของธุรกิจ (ร้อยละ)} = \frac{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีปัจจุบัน-มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}\times 100}{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}}$$

2. แนวโน้มปีหน้าของสหกรณ์ ใช้การพยากรณ์หรือคาดการณ์จากข้อมูลอดีต (สมาชิก ทุนของสหกรณ์ ปริมาณธุรกิจและกำไร)

มิติที่ 4 การทำกำไร (Earning Sufficiency)

การทำกำไรเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์ในธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินอยู่ ซึ่งจะประกอบไปด้วยการรักษาอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้ต่ำและเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นในแต่ละธุรกิจให้มากที่สุด รวมทั้งวิเคราะห์ถึงคุณภาพและแนวโน้มของกำไรในอนาคตของสหกรณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่าย กำไร และคุณภาพของกำไร ขึ้นอยู่กับการบริหาร ควบคุมรายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่ายทีละรายการว่ามีกำไรขั้นต้นหรือไม่ หากบริหารค่าใช้จ่ายดีมีประสิทธิภาพ กำไรสูง ตรงข้ามบริหารค่าใช้จ่ายไม่ดีไม่เหมาะสมกับรายได้ กำไรต่ำรวมถึงอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้อยู่ในอัตราที่ต่ำ

วินัยทางการเงินมีผลต่อรายได้ ระบบสหกรณ์มิได้มุ่งเน้นกำไรเป็นหลัก หากแต่มุ่งเน้นสมาชิกเป็นหลัก ซึ่งมีฐานะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ กำไรจึงขึ้นอยู่กับการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การมีวินัยทางการเงินหรือการจัดการทางการเงินที่ดีของสมาชิก หากสมาชิกมีอัตราหนี้สินมากกว่าเงินออมกำลังความสามารถชำระหนี้ของสมาชิกลดลง ส่งผลต่อรายได้และฐานะการเงินของสหกรณ์

การวิเคราะห์การทำกำไร (Earning Sufficiency) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตรากำไรต่อสมาชิก (บาท) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตรากำไรต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

2. อัตราเงินออมต่อสมาชิก (บาท) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราเงินออมต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{เงินรับฝากสมาชิก+ทุนเรือนหุ้น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

3. อัตราหนี้สินต่อสมาชิก (บาท) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{ลูกหนี้เงินกู้+ลูกหนี้การค้า+ลูกหนี้ค่าบริการอื่น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

4. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ร้อยละ)} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}\times 100}{\text{กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}}$$

5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (ร้อยละ)} = \frac{\text{ทุนสำรองปีปัจจุบัน-ทุนสำรองปีก่อน}\times 100}{\text{ทุนสำรองปีก่อน}}$$

6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (ร้อยละ)} = \frac{\text{ทุนสะสมอื่นปีปัจจุบัน-ทุนสะสมอื่นปีก่อน}\times 100}{\text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}}$$

7. อัตราการเติบโตของกำไร (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของกำไร (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรสุทธิปีปัจจุบัน-กำไรสุทธิปีก่อน}\times 100}{\text{กำไรสุทธิปีก่อน}}$$

8. อัตรากำไรสุทธิ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}\times 100}{\text{รายได้หลักของสหกรณ์}}$$

มิติที่ 5 สภาพคล่อง (Liquidity)

สภาพคล่องหรือความเพียงพอต่อความต้องใช้เงิน เป็นการพิจารณาความเพียงพอของเงินสด หรือสินทรัพย์ที่มีสภาพใกล้เคียงเงินสด รวมถึงสินทรัพย์อื่นที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย สภาพคล่องวัดได้จากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งคำนวณได้จากสัดส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน หากสหกรณ์มีความเสี่ยงของเงินทุนสหกรณ์จำเป็นต้องรักษาสภาพคล่องให้สูงเพียงพอ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

ความเพียงพอของสินทรัพย์ในการแปลงสภาพเป็นเงินสด ความเพียงพอของสภาพคล่องต่อความต้องการใช้เงิน พิจารณาสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียนหากสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่า ถือว่ามีสภาพคล่องดี หรือมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงิน อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาตัวสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถแปลงเป็นเงินสดได้เร็วด้วย

ความสมดุลระหว่างสินทรัพย์สภาพคล่องกับภาระผูกพันทางการเงินเปรียบเทียบความสมดุลระหว่างสินทรัพย์สภาพคล่อง กับภาระผูกพันทางการเงิน มีสินทรัพย์สภาพคล่องดำรงไว้เพียงพอต่อภาระผูกพันทางการเงิน หรือสหกรณ์มีแหล่งที่มาของกระแสเงินสดเพียงพอกับภาระผูกพันทางการเงินที่จะถึงกำหนดหรือไม่ สาเหตุหลักของการขาดสภาพคล่องนั้นมาจากการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินไม่ดีพอ รวมถึงปัญหาจากผลการดำเนินงาน เช่น มีภาระหนี้สินระยะสั้นมาก การถอนเงินฝากมากกว่าปกติ การนำเงินกู้ยืมระยะสั้นไปให้กู้ระยะยาว เป็นต้น ดูรอบของการเปลี่ยนเป็นเงินสด หรือกระแสเงินสดเข้ามาเพียงพอหรือไม่ เช่น อัตราลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ชำระหนี้ได้ตามกำหนดต่อหนี้ถึงกำหนดชำระและอายุเฉลี่ยของสินค้า

การวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า)} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

2. อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (ร้อยละ)} = \frac{\text{ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด} \times 100}{\text{ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ}}$$

มิติที่ 6 ผลกระทบต่อธุรกิจ (Sensitivity)

ผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์ หรือความอ่อนไหวของธุรกิจ คือ ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลกระทบในแง่ลบต่อธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินอยู่

ปัจจัยเสี่ยง พิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมสหกรณ์ สาเหตุการเกิดปัจจัยเสี่ยง อาจมาจากภาครัฐหรือจากสถานการณ์ทั่วไป ภาวะวิกฤต ภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ อันประกอบด้วย ภาวะคู่แข่งทางธุรกิจ นโยบายการเงินของรัฐ อัตราดอกเบี้ย นโยบายช่วยเหลือของภาครัฐ ระเบียบ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง สภาพตลาด เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่

ระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงิน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในฐานะศูนย์ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือทางการเงินสร้างระบบเตือนภัยเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมาเป็นลำดับ โดยในปี 2548 ได้ประยุกต์ใช้ CAMELS Analysis ในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2549 สร้างค่าอ้างอิงเพื่อเทียบเคียงทางการเงินภายในกลุ่ม (ขนาดและประเภท) ด้วยอัตราส่วนและข้อมูลสำคัญของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Average of Financial Data and Ratio of Cooperative and Farmer Groups : Peer Group) และในปี 2550 ได้สร้างค่าอ้างอิงที่เป็นค่ามาตรฐานเพื่อพัฒนาเสถียรภาพทางการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (Financial Standard Ratios of Cooperatives and Farmer Groups) (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550)

ซึ่งอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรดังกล่าว สามารถใช้วัดระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน โดยสามารถชี้วัดระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังทางการเงิน ได้ 4 ระดับ คือ

1. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ
2. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น
3. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ
4. ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษเร่งด่วน

เครื่องมือเตือนภัยทางการเงินเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทาง เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

ในการพิจารณาว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นอย่างไรนั้น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ให้ใช้การเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยพิจารณา 3 ตัวชี้วัดคือ

1. ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน)
2. ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด
3. ทุนสำรองต่อสินทรัพย์

เพื่อพิจารณาว่า ทั้ง 3 ตัวชี้วัดอยู่ในระดับใด (สูง กลาง ต่ำ)

นอกจากระดับการเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินแล้ว จะพิจารณาความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน (C = ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง A = คุณภาพของสินทรัพย์ E = การทำกำไร L = สภาพคล่อง) โดยวิเคราะห์ 3 ระดับเช่นกัน แต่จะใช้สีเป็นเครื่องหมายในการแยกความลึกของการวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ที่มีผลต่อการทำกำไร 3 สี คือ เขียว เหลือง และแดง มีความหมายดังนี้

สีเขียว หมายถึงวิเคราะห์และติดตามทั่วไป

สีเหลือง หมายถึงวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดมากขึ้น

สีแดง หมายถึงวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดให้มากที่สุด

จากภาพ 5 เป็นภาพแสดงระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ซึ่งจากภาพตัวอย่างค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน) อยู่ระดับปานกลาง ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด อยู่ระดับสูง และ ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ อยู่ระดับต่ำ

ภาพ 6 เป็นภาพแสดงระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน ซึ่งจากภาพตัวอย่างเข็มทิศอยู่ที่สีเหลือง หมายถึง ระดับการวิเคราะห์ และเฝ้าระวังมากขึ้น

จากภาพ 5 และ 6 เป็นระดับวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังมากขึ้น เป็นสัญญาณแรกที่บอกให้ทราบว่า ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และอาจมีปัญหาด้านใดด้านหนึ่งหรือสองด้านของ CAMELS หรือไม่ ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้มากขึ้นหรือดีกว่าเดิมก็ได้

ส่วนภาพ 7 เป็นภาพแสดงความลึกของการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน ซึ่งจากภาพ C อยู่ระดับความลึกสีแดง ซึ่งหมายถึง ต้องวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดให้มากที่สุด A และ L อยู่ระดับความลึกสีเขียว ซึ่งหมายถึง ต้องวิเคราะห์และติดตามทั่วไป และ E อยู่ระดับความลึกสีเหลือง หมายถึง จะต้องวิเคราะห์และติดตามในรายละเอียดมากขึ้น ซึ่งจากระดับความลึกของ C A E และ L หมายความว่า ควรวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่มีผลต่อความเสี่ยงของเงินทุน รวมทั้งค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่อาจส่งผลต่อการทำกำไร

ฉะนั้น จากสัญญาณในภาพ 5 และ 6 บ่งบอกว่าสหกรณ์อาจต้องเฝ้าระวังให้มากขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของ CAMEL และในภาพ 7 เป็นสัญญาณที่บอกว่า สหกรณ์ควรจะพิจารณาและเฝ้าระวังในเรื่องของความเพียงพอของทุนเป็นพิเศษ ซึ่งหากไม่มีการบริหารจัดการด้านเงินทุนแล้ว อาจจะส่งผลต่อการทำกำไรได้

ภาพ 5 ระดับเทียบเคียงกับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร

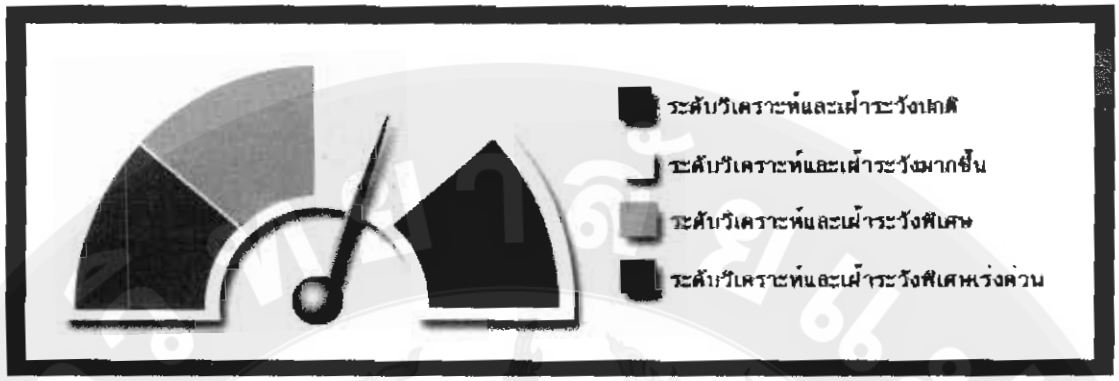

ภาพ 6 ระดับการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรเพื่อเฝ้าระวัง

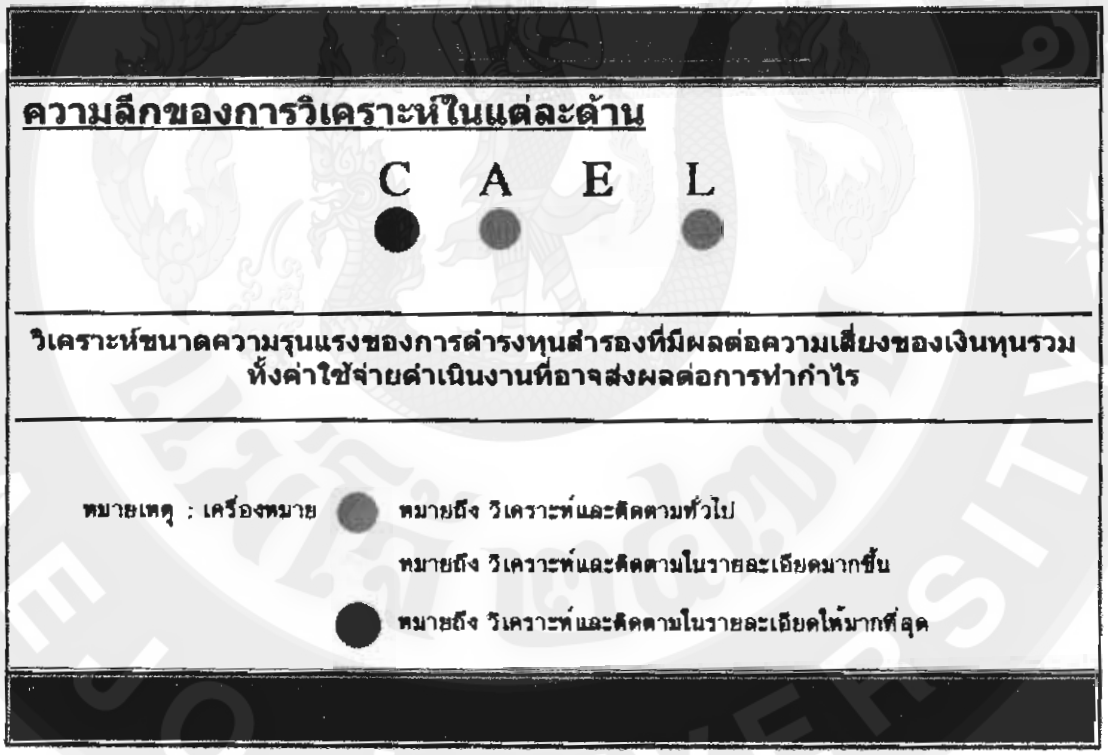

ภาพ 7 ความลึกของการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในแต่ละด้าน

การเตรียมความพร้อมในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์เจาะลึกเพื่อหาสาเหตุของปัญหา ต้องเตรียมความพร้อม ในการวิเคราะห์และเฝ้าระวัง 4 ระดับ ดังนี้

1. **ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังปกติ** ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือไม่ ซึ่งอาจมีด้านใดด้านหนึ่งของ CAMELS ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้ดีกว่าเดิมก็ได้

2. **ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น** ต้องวิเคราะห์ถึงความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีปัญหาด้านใดด้านหนึ่งหรือสองด้านของ CAMELS หรือไม่ ที่ต้องพัฒนาปรับปรุงให้มากขึ้นและดีกว่าเดิมก็ได้

3. **ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษ** ต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่ามีปัญหาด้านใดของ CAMELS รุนแรงหรือไม่ รวมทั้งหาสาเหตุคืออะไร และมีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างรวดเร็วหรือไม่

4. **ระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังพิเศษเร่งด่วน** ต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนถึงว่าได้เกิดปัญหาทุกด้านของ CAMELS รุนแรงหรือไม่ รวมทั้งหาสาเหตุคืออะไรและมีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างเร่งด่วน มิฉะนั้นจะเกิดผลเสียหายหรือไม่

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงทางการเงิน

ความหมายของความเสี่ยงทางการเงิน

Bessis (1998 อ้างใน ลัลลนา คลังทรัพย์, 2544: 10) Risk Management In Banking ได้กล่าวถึงความเสี่ยงว่า เป็นสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงสำหรับการดำเนินธุรกิจ Asset-Liability Management (ALM) และการบริหารความเสี่ยง จึงได้มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานแบบใหม่ๆ มีการใช้เทคนิคต่างๆ และเครื่องมือต่างๆ เพื่อใช้วัดค่าความเสี่ยง Monitor ความเสี่ยงและควบคุมความเสี่ยงทางการเงิน (Financial risk) ซึ่งในการอธิบายในเรื่องของความเสี่ยงนั้น การประเมินความเสี่ยงในเชิงปริมาณมีความเหมาะสมและมีการใช้กันอย่างกว้างขวาง ทำให้มีการวัดค่าความเสี่ยงที่ถูกต้อง (Accurate) มากขึ้น นอกจากนี้กล่าวถึงประเภทของความเสี่ยงมีมากมายหลายชนิดของ Financial Risk (ความเสี่ยงทางการเงิน) ซึ่งประกอบด้วย Interest Rate Risk (ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย), Liquidity Risk (ความเสี่ยงจากสภาพคล่อง)

ลัลลนา คลังทรัพย์ (2544) ได้กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยงทางการเงินจะมุ่งเน้นการบริหารความเสี่ยงทั้งในส่วนของสินทรัพย์และหนี้สินไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบริหารความเสี่ยงทางการเงินจึงมิใช่เป็นเพียงการหาแนวทางลดความเสี่ยงทางการเงินแต่เพียงอย่างเดียว การบริหารความเสี่ยงที่มุ่งเน้นการลดความเสี่ยงซึ่งในที่สุดก็คือ การลด

ต้นทุนทางการเงินลง จึงเป็นเพียงการบริหารความเสี่ยงทางด้านหนี้สินของหน่วยธุรกิจนั้นๆ สำหรับการบริหารความเสี่ยงทางด้านสินทรัพย์ หากหน่วยธุรกิจต้องการผลตอบแทนสูงนั่นหมายถึงความเสี่ยงที่หน่วยธุรกิจนั้นจะเผชิญย่อมสูงตามไปด้วย แสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนและความเสี่ยงจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป้าหมายของการดำเนินธุรกิจก็คือ พยายามเพิ่มผลตอบแทนให้อยู่ในระดับสูงสุด ดังนั้นความต้องการผลตอบแทนในระดับสูงจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขของระดับความเสี่ยงใดระดับหนึ่งที่เหมาะสมและธุรกิจสามารถยอมรับได้หรือระดับความเสี่ยงที่กำหนดสามารถได้ผลตอบแทนแก่หน่วยธุรกิจได้เท่าใดและได้ให้คำนิยามโดยกว้างของความเสี่ยงทางการเงินดังนี้

ความเสี่ยงทางการเงิน คือ ความไม่แน่นอนในทุกปัจจัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจและส่งผลเสียหายต่อผลประกอบการของธุรกิจ

จากคำนิยามข้างต้น การพิจารณาความเสี่ยงไม่เพียงแต่หมายรวมถึงความไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจทุกอย่างในปัจจุบัน แต่จะหมายรวมถึงโอกาสหรือศักยภาพของหน่วยธุรกิจนั้นๆ ที่จะประสบความไม่แน่นอนในอนาคตทั้งมวล

แนวคิดทฤษฎีซึ่งสามารถนำมาอธิบายความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์สามารถสรุปสาระสำคัญของทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. อัตราส่วนทางการเงิน
2. ความเสี่ยง

อัตราส่วนทางการเงิน

Koch (1995) กล่าวว่า อัตราส่วนทางการเงินที่นำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluating bank performance) โดยวัดความสามารถในการทำกำไรและความเสี่ยงของสถาบันการเงิน ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 5 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (Credit Risk) โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านสินเชื่อนั้น ประกอบไปด้วย

1.1 อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อรวม (Net loan charge-offs/gross loans & lease) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อ ว่าการปล่อยสินเชื่อนั้นมีหนี้สูญเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ผลของอัตราส่วนนี้ยิ่งต่ำยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อมีคุณภาพและมีการเกิดหนี้สูญในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเงินให้สินเชื่อ สูตรที่ใช้คำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{หนี้สูญสุทธิ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

1.2 อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม (Loss reserves/Gross loans & leases) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อ เนื่องจากจำนวนทุนสำรองที่กำหนดไว้สำหรับเป็นการป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น จึงต้องกำหนดทุนสำรองเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการปล่อยสินเชื่อในระดับที่สูงขึ้นจึงต้องมีการกำหนดทุนสำรองที่สูงขึ้นตามไปด้วยเพื่อรักษาคุณภาพของเงินทุนและช่วยให้ผู้ฝากเงินมีความมั่นใจในความสามารถรองรับผลขาดทุนหรือชดใช้ความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

$$\text{อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

1.3 อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวม (Provision for loan losses/Gross loans & leases) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อ เนื่องจากจำนวนเงินที่กันไว้เผื่อหนี้สงสัยจะสูญจะสำรองไว้สำหรับสินเชื่อที่คาดว่าจะเป็นหนี้สูญ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของกิจการ ผลของอัตราส่วนนี้ยิ่งต่ำยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่าสินเชื่อมีคุณภาพและมีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเงินให้สินเชื่อ สูตรที่ใช้คำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

1.4 อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวม (Annual gross loan & lease growth rate) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าการขยายตัวของสินเชื่อเพิ่มขึ้นหรือลดลง เพื่อศึกษาคุณภาพหนี้ของกิจการ คือ ถ้าอัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อต่ำกว่าการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ แสดงให้เห็นว่าหนี้มีคุณภาพต่ำลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อปีนี้ - เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}$$

$$\text{อัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ} = \frac{\text{ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญปีนี้ - ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}$$

2. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านสภาพคล่องนั้น ประกอบไปด้วย

2.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (Total equity/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่า กิจการมีส่วนของผู้ถือหุ้นเท่าไรเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของ

อัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น นั่นคือความสามารถในการชำระหนี้ในช่วงปีดังกล่าวลดลง แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นในส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ นั่นคือ ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.2 อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม (Core deposits/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีส่วนของเงินรับฝากเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวมถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงสัดส่วนของภาระที่กิจการจะต้องชำระคืนต่อผู้ฝากและเจ้าหนี้ต่อสินทรัพย์รวมที่กิจการมีอยู่สูง อันแสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูงขึ้น อันเนื่องมาจากอัตราส่วนการเพิ่มขึ้นของเงินรับฝากมากกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์รวมนั่นเอง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{เงินรับฝาก}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.3 อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (Volatile liabilities/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่า กิจการมีภาระที่จะต้องชำระคืนเป็นสัดส่วนเท่าใดต่อสินทรัพย์ที่กิจการมีอยู่ ผลของอัตราส่วนนี้ยิ่งต่ำก็ยิ่งดี เนื่องจากจะแสดงให้เห็นว่ากิจการมีภาระที่ต้องจ่ายเงินเพื่อคืนหนี้สินเหล่านั้นไม่มาก ซึ่งกิจการที่มีอัตราส่วนนี้ต่ำก็แสดงว่ามีความเสี่ยงที่ขาดสภาพคล่องต่ำกว่ากิจการที่มีอัตราส่วนนี้สูง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2.4 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (Net loans & leases/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของเงินให้สินเชื่อมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความเสี่ยงด้านสภาพคล่องลดลง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3. ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk) โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยนั้น ประกอบไปด้วย

3.1 อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม (Repriceable assets/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของเงินดอกเบี้ยรับมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผล

ของอัตราส่วนนี้ลดลง แสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์ก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นดอกเบี้ยให้กับกิจการลดลง นั่นหมายถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ให้เป็นรายได้ที่เป็นดอกเบี้ยลดลง แสดงถึงความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยรับ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.2 อัตราดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม (Repriceable liabilities/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของดอกเบี้ยจ่ายมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าอัตราส่วนนี้สูงขึ้น มีผลมาจากเงินรับฝากเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นหรือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้ดอกเบี้ยจ่ายมีแนวโน้มสูงขึ้นไปด้วย แสดงถึงภาระของกิจการในการที่จะต้องชำระคืนแก่ผู้ฝากต่อสินทรัพย์รวมที่กิจการมีอยู่มีอัตราส่วนสูงขึ้น ทำให้ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น

$$\text{อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3.3 ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย (Repriceable assets - Repriceable liabilities) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นส่วนของส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย ถ้าผลของอัตราส่วนนี้สูงขึ้น เนื่องจากดอกเบี้ยรับมีแนวโน้มสูงขึ้นมากกว่าดอกเบี้ยจ่าย แสดงถึงความเสี่ยงด้านดอกเบี้ยลดลง

ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย = ดอกเบี้ยรับ - ดอกเบี้ยจ่าย

4. ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว (Capital Risk) โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวนั้น ประกอบไปด้วย

4.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (Total equity/Total assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความมั่นคงทางการเงินลดลงอันแสดงถึงความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวในช่วงเวลานี้เพิ่มขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

4.2 อัตราส่วนเงินทุนระยะยาวรวมต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Total capital/Risk assets) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีเงินทุนระยะยาวเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์เสี่ยง ถ้าผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงให้เห็นว่า กิจการมีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวเพิ่มขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์เสี่ยง} = \frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{สินทรัพย์เสี่ยง}}$$

4.3 อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ (Cash dividends/Net income) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการกำหนดเงินปันผลเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับกำไรสุทธิ ผลของอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงถึงความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้มีผลกำไรพอจัดสรรเป็นเงินปันผลได้น้อยลง อันหมายถึงกิจการมีความเสี่ยงด้านทุนดำเนินงานสูงขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ} = \frac{\text{เงินปันผล}}{\text{กำไรสุทธิ}}$$

4.4 อัตราการขยายตัวของเงินทุนระยะยาว (Growth rate in capital) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีการขยายตัวของเงินทุนระยะยาวในอัตราเท่าใดเมื่อเทียบกับปีก่อน ผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงความเสี่ยงด้านทุนดำเนินงานของกิจการลดลง รวมถึงเป็นเครื่องชี้วัดความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการสินเชื่อของลูกค้าได้เพิ่มขึ้นด้วย สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการขยายตัวของเงินทุนระยะยาว} = \frac{\text{เงินทุนระยะยาวปีนี้ - เงินทุนระยะยาวปีก่อน}}{\text{เงินทุนระยะยาวปีก่อน}}$$

5. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Operational Risk) โดยอัตราส่วนที่ใช้ในการวัดความเสี่ยงด้านปฏิบัติการนั้น ประกอบไปด้วย

5.1 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน (Total assets/Number of employees) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์มีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับจำนวนพนักงานของกิจการ ผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงานให้เกิดสินทรัพย์ได้สูงและแสดงถึงการที่พนักงานได้ปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน} = \frac{\text{สินทรัพย์รวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

5.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนของพนักงาน (Personnel expense/Number of employees) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายมีจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับจำนวนของพนักงาน ผลของอัตราส่วนนี้สูง แสดงถึงกิจการต้องมีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้สูงเกินความสามารถของพนักงาน และแสดงถึงประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานต่ำกว่าอัตราค่าจ้าง สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายของพนักงานต่อจำนวนของพนักงาน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายของพนักงาน}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

ความเสี่ยง (Risk)

การดำเนินงานของสถาบันการเงินต่างๆ ในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมุ่งบริหารเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดท่ามกลางภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการดำเนินงานของสถาบันการเงินต่างๆ ในช่วงต่อจากนี้เป็นต้นไป จะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงในระดับที่ลึกมากขึ้นและครอบคลุมความเสี่ยงต่างๆ มากยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันความเสียหาย ความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วหรือไม่ได้คาดคิดมาก่อน

สำหรับประเภทของความเสี่ยงทางการเงินมีหลายประเภท (ภาพ 8) ซึ่งประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ความเสี่ยงด้านตลาด ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ และความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

ภาพ 8 ประเภทของความเสี่ยงทางการเงิน

ที่มา: Morgan และ Andersen (1997 อ้างใน ลัลลนา คงทรัพย์, 2544: 16)

ประเภทของความเสี่ยงทางการเงิน

นิยามของประเภทของความเสี่ยงทางการเงินในการศึกษาเป็นการอ้างอิงจาก Corporate Risk Management ซึ่งประเภทของความเสี่ยงทางการเงิน ประกอบด้วย

1. ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (Credit Risk)

การให้สินเชื่อนับเป็นหัวใจสำคัญอันดับแรกของสถาบันการเงิน โดยให้ผลตอบแทนในรูปของอัตราดอกเบี้ย ขณะเดียวกันย่อมมีความเสี่ยงในลักษณะที่ผู้กู้อาจไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือไม่สามารถชำระหนี้สินได้เมื่อครบกำหนด ซึ่งอาจเกิดจากการวิเคราะห์สินเชื่อผิดพลาด ขาดการติดตามอย่างเหมาะสม เจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ มีความหมายถึงระดับความไม่แน่นอนในความสามารถทางการเงินของหน่วยธุรกิจหนึ่งที่จะปฏิบัติตามสัญญาทางการเงินที่ให้ไว้แก่หน่วยธุรกิจอื่นๆ ความเสี่ยงจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาทางการเงินที่ให้ไว้ (Default Risks) สามารถส่งสัญญาณความไม่แน่นอนดังกล่าวได้ในหลายระดับ เริ่มตั้งแต่รายได้ของธุรกิจไม่เป็นไปตามความคาดหมาย เลื่อนระยะเวลาการชำระหนี้ ผิดนัดชำระหนี้ในส่วนของดอกเบี้ยและเงินต้นไปจนถึงเบี้ยวหนี้หรือเจตนาไม่ชำระหนี้ การกำหนดวงเงินรับความเสี่ยงในแต่ละระดับ (Credit Risk Limit) จึงมีความสำคัญและสามารถป้องกันความเสียหายจากเครดิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งการประเมินค่าความเสี่ยงในเชิงปริมาณในทุกประเภทจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดวงเงินรับความเสี่ยงดังกล่าว

นอกจากนี้การกำหนดการกระจายตัวในเชิงเครดิต (Diversification) จะเป็นประเด็นหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัว ผลลัพธ์จากความเข้าใจข้างต้นจะนำไปสู่การจัดลำดับความน่าเชื่อถือ (Risk Rating) ในกลุ่มธุรกิจจนถึงระดับมหภาค ปัจจุบันธนาคารกลางเกือบทุกประเทศได้พยายามเก็บข้อมูลพฤติกรรมของหน่วยธุรกิจต่างๆ ย้อนหลังในอดีต ทั้งนี้เพื่อทราบถึงโอกาสความเป็นไปได้ที่หน่วยธุรกิจต่างๆ จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาทางการเงินที่ได้ให้ไว้ (Default Probability)

2. ความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risk)

ความเสี่ยงด้านตลาดเกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทุกปัจจัยของตลาด ซึ่งส่งผลให้มูลค่าสถานะทางการเงินได้รับผลกระทบส่งผลต่อต้นทุนของเงินทุน ฐานะเงินตราต่างประเทศและฐานะการลงทุนของสถาบันการเงิน ทำให้ผลกำไรหรือขาดทุนต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยปกติการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยของตลาดจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากอัตราดอกเบี้ย การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากความผันผวนของตลาด (Volatility) การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากดัชนีของตลาดและราคาหลักทรัพย์ ฯลฯ การขจัดความเสี่ยงประเภทนี้สามารถกระทำได้เพียงระดับหนึ่ง แต่ธุรกิจก็ยังได้รับผลกระทบทางอ้อมเนื่องจากต้องดำเนินธุรกิจอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบเปิด นอกจากนั้นยังทำให้โอกาสที่จะแสดงหากำไรต้องลดน้อยลง ดังนั้นจึงมักยินยอมให้มีความเสี่ยงในระดับหนึ่งที่ยอมรับได้และเน้นด้านการบริหารและติดตามควบคุมอย่างใกล้ชิด

3. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Operational Risk)

โดยทั่วไปแล้วจะไม่มีการวัดและตีราคาค่าความเสี่ยงประเภทนี้ ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในองค์กรธุรกิจ ระบบฐานข้อมูล ความผิดพลาดจากการประมวลผล ระบบและเครื่องคอมพิวเตอร์ขัดข้อง ความผิดพลาดของบุคลากรระหว่างปฏิบัติงาน ความเสี่ยงจากการทุจริต รวมถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการที่สัญญาไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายหรือไม่ได้กำหนดรายละเอียดของข้อสัญญาอย่างถูกต้องรัดกุม

ความเสี่ยงอันเกิดจากระบบประมวลผลและขั้นตอนการปฏิบัติงานจะหมายถึงโอกาสขาดทุนของหน่วยธุรกิจอันเป็นผลมาจากระบบประมวลผลที่ขาดประสิทธิภาพ ระบบการบริหารงานที่ขาดการรัดกุม ระบบการควบคุมที่ผิดพลาด การไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของระบบงานที่วางไว้ ความผิดพลาดอันเกิดจากความสะเพร่าของบุคคล ตลอดจนความเจตนาหลอกลวงคดโกงในทุกหน่วยธุรกิจ นอกจากนี้ความเสี่ยงนี้ยังหมายรวมถึงการขาดระบบการควบคุมความเสี่ยงที่ดีพอในการประเมินค่าความเสี่ยงในเชิงปริมาณที่เหมาะสมและระบบความบกพร่องในระบบฐานข้อมูล การประเมินค่าความเสี่ยงอันเกิดจากระบบประมวลผลและขั้นตอนการปฏิบัติงานในเชิงปริมาณจะมีความยากลำบาก เนื่องด้วยต้องมีการคำนวณโอกาสที่เหตุการณ์ข้างต้นจะเกิดขึ้นในทุกกรณี

4. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk)

เป็นความเสี่ยงประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการดำเนินธุรกิจ ธุรกิจอาจสามารถดำเนินการได้แม้จะขาดทุน แต่หากขาดสภาพคล่องแล้วก็อาจต้องปิดกิจการลงได้ ความเสี่ยงประเภทนี้อาจเกิดจากความไม่สมดุลระหว่างสินทรัพย์และหนี้สิน ความเชื่อถือของผู้ฝากเงิน ภาวะตลาดเงินตลาดทุนและตลาดแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น

ความเสี่ยงในระดับสภาพคล่อง คือ โอกาสในการขาดทุนของหน่วยธุรกิจอันเกิดจากการมีสภาพคล่องที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจ โดยคำนิยามของสภาพคล่องสามารถพิจารณาได้ใน 2 ประเด็น คือ

4.1 สภาพคล่องในรูปของตัวเงินที่เกิดจากกระแสเงินสดทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว การบริหารสภาพคล่องเพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว สามารถจัดสรรกระแสเงินสดให้เหมาะสมสอดคล้องในแต่ละระยะเวลาและลดระดับการเปิดรับความเสี่ยงให้มากที่สุดตลอดจนจัดหาแหล่งเงินทุนสำรองระยะสั้น เพื่อทดแทนในกรณีฉุกเฉิน (Contingency Liquidity) การกำหนดระดับ Gapping Limit จะสามารถลดความเสี่ยงดังกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี

4.2 สภาพคล่องของตลาดในรูปของปริมาณคู่ค้า จำนวนรายการที่ซื้อขายในตลาด บางกรณีเนื่องด้วยสภาพคล่องในตลาดไม่เพียงพอ ไม่มีคู่ค้าที่จะสามารถดำเนินธุรกรรมกับ

หน่วยธุรกิจต่างๆ ได้ เช่น ในช่วงปลายปีของทุกปีสภาพตลาดที่เบาบางทำให้การบริหารสถานะทางการเงินของธุรกิจได้รับผลกระทบ เนื่องจากตลาดขาดสภาพคล่องในการดำเนินธุรกรรมดังกล่าว

นอกจากความเสี่ยงหลักๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ความเสี่ยงของสถาบันการเงินยังอาจพิจารณาได้จากอัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Capital Adequacy Ratio) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงระดับความเพียงพอของเงินกองทุนที่รองรับกับสินทรัพย์เสี่ยงของกิจการสถาบันการเงินแต่ละแห่งในช่วงเวลาหนึ่งๆ ซึ่งในปัจจุบันมุ่งวัดความเสี่ยงด้านคุณภาพสินทรัพย์เป็นหลัก (Risk Weighted Asset) แต่ในอนาคตอาจผนวกการพิจารณาความเสี่ยงด้านการตลาด (Market Risk) และอื่นๆ ด้วยตามสถานการณ์

จากการศึกษาถึงประเภทและปัจจัยของความเสี่ยงทางการเงิน (ตาราง 4) จะเห็นได้ว่าความเสี่ยงทางการเงินทุกประเภทและปัจจัยความเสี่ยงทุกปัจจัยส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นหน่วยธุรกิจจึงควรให้ความสำคัญในการพิจารณาแนวทางในการบริหารความเสี่ยงให้เหมาะสมกับความเสี่ยงที่หน่วยธุรกิจเผชิญอยู่

ตาราง 4 สรุปประเภทของความเสี่ยงทางการเงินและปัจจัยความเสี่ยง

ประเภทความเสี่ยง	ปัจจัยความเสี่ยง
ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (Credit Risk)	การไม่ปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญา (Default Risk)
ความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risk)	อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน
ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Operational Risk)	ระบบงานภายในองค์กร บุคคล
ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk)	ปริมาณเงิน ปริมาณคู่ค้า

ที่มา: Morgan และ Andersen (1997 อ้างใน ลัลลนา คลังทรัพย์, 2544: 23)

ทัศนีย์ สราวัฒนากร (2543: 18-19) ให้ความเห็นว่า ความเสี่ยง คือ โอกาสที่ผลตอบแทนที่ได้รับไม่ตรงกับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับมาจากสาเหตุต่างๆ ซึ่งความเสี่ยงรวมจะใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นตัววัดความเสี่ยงรวมจะประกอบด้วยความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) และความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (Unsystematic Risk)

ความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic Risk) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของการลงทุนในหลักทรัพย์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของตลาดทั้งหมด เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาวะเศรษฐกิจ การเมือง และ

สังคม ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้ราคาของหุ้นโดยทั่วๆ ไปเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน โดยสามารถแบ่งความเสี่ยงที่เป็นระบบออกได้ ตามรายละเอียดดังนี้

1. ความเสี่ยงตลาด (Market Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของการคาดคะเนของผู้ลงทุน เช่น คาดว่าบริษัททั่วไปผลการดำเนินงานลดลงทำให้ราคาหุ้นลดลงด้วย หรืออาจเป็นการตกใจกลัวภาวะใดภาวะหนึ่ง เช่น การปฏิวัติ

2. ความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk) เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ซึ่งจะทำให้ราคาหุ้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม เช่น อัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดทั่วๆ ไปเพิ่มขึ้นราคาหุ้นก็จะลดลง

3. ความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราเงินเฟ้อ (Inflation Risk) เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อจะทำให้ค่าของเงินลดลงทำให้ผลตอบแทนที่แท้จริง (Real Return) ลดลงด้วยส่งผลให้ราคาหุ้นลดลงในที่สุด

ความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (Unsystematic Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเฉพาะกับกิจการใดกิจการหนึ่ง เช่น ปัญหาการดำเนินงานของกิจการและปัญหาการจัดการเงินทุนของกิจการเป็นต้น ซึ่งเราสามารถจำแนกความเสี่ยงที่ไม่มีระบบออกได้เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการดำเนินงานและความเสี่ยงทางการเงิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเสี่ยงอันเกิดจากการดำเนินงาน (Business Risk) คือ ความไม่แน่นอนของผลกำไรในการดำเนินงานของกิจการและการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อกำไรของกิจการและการจ่ายเงินปันผล ความเสี่ยงนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ความเสี่ยงภายในกิจการ (Internal Business Risk) คือ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการภายใต้สภาวการณ์แต่ละแห่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารเอง

1.2 ความเสี่ยงภายนอกกิจการ (External Business Risk) คือ ผลการดำเนินงานที่ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมของกิจการนอกเหนืออำนาจการควบคุมของผู้บริหาร แต่ละกิจการจะประสบความเสี่ยงนี้ต่างกันตามลักษณะการดำเนินงานของกิจการ

2. ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกโครงสร้างเงินทุน (Capital Structure) เช่น ถ้ามีการกู้ยืมเงินมาลงทุนมักจะมีต้นทุนต่อเพราะดอกเบี้ยสามารถถือเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อหักภาษีได้ แต่ความเสี่ยงสูงเพราะต้องจ่ายคืนในเงื่อนไขที่กำหนด

ทั้งนี้ความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (Unsystematic Risk) นั้นสามารถกำจัดได้โดยการถือหลักทรัพย์ไว้หลายๆ ชนิดในขณะที่ความเสี่ยงที่เป็นระบบไม่สามารถกำจัดได้ เพราะเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับหลักทรัพย์ทุกหลักทรัพย์ในตลาด ซึ่งความเสี่ยงของกิจการจะเป็นไปในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับว่ากิจการดังกล่าวถูกกระทบโดยความเสี่ยงที่เป็นระบบมากหรือน้อยกว่าความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ

ไพศาล เตี๋ยวงษ์สุวรรณ์ (2544: 45-49) ให้ความเห็นว่า ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดความเสียหายหรือความสูญเสียในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในอนาคต ซึ่งมีผลมาจากการตัดสินใจในการบริหารจัดการและดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในปัจจุบันท่ามกลางสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไม่ได้คาดคิดมาก่อนและระบุว่าความเสี่ยงทั้ง 4 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารความเสี่ยงด้านการให้สินเชื่อ สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดปริมาณเงินที่จะให้สินเชื่อแก่สมาชิกและควบคุมกระบวนการในการปล่อยสินเชื่อให้มีความเหมาะสมรวมทั้งการควบคุมคุณภาพของสินเชื่อที่ให้แก่สมาชิกให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกที่จะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนในการดำรงชีพ โดยเฉพาะกรณีการให้สินเชื่อพิเศษแก่สมาชิกนั้น จะต้องใช้หลักการวิเคราะห์สินเชื่อที่นอกจากจะพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้แล้ว จะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อของสมาชิกและการพิจารณาหลักประกันเพื่อใช้รองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอีกทางหนึ่งด้วย

2. การบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง สหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในเรื่องเกี่ยวกับการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ซึ่งในการดำเนินการจะต้องวางแผนในการจัดหาเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว การใช้ไปของเงินทุนตลอดจนการจัดหาแหล่งเงินจากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้เตรียมความพร้อมให้มากเกินกว่าความต้องการใช้เงินในภาวะปกติ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถมีความคล่องตัวและรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านลบที่อาจเกิดขึ้นได้โดยที่ไม่ได้คาดคิดไว้ก่อนได้

3. การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารเงินลงทุน เป็นการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการนำเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ไปลงทุนประเภทต่างๆ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูง ซึ่งจะต้องมีความเสี่ยงสูงตามไปด้วยดังเกณฑ์ที่ว่า “High Risk High Return” ดังนั้นผู้บริหารเงินลงทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์จะต้องกำหนดสัดส่วนการถือครองทรัพย์สินหรือหนี้สิน โดยพิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับระยะเวลาการถือครองและการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยตามระยะเวลาต่างๆ ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงเป็นเงินได้อย่างรวดเร็วและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามลักษณะทรัพย์สินหรือหนี้สินแต่ละประเภท โดยรายละเอียดในเรื่องการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารเงินลงทุน

4. การบริหารความเสี่ยงจากการบริหารจัดการและการปฏิบัติการ โดยทั่วไปแล้วความเสี่ยงประเภทนี้จะเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์รวมทั้งประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความผิดพลาดระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วความเสี่ยงประเภทนี้สามารถป้องกันได้ โดย

การพัฒนาการฝึกอบรมให้แก่กรรมการ ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จำเป็นในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อป้องกันความผิดพลาดทั้งที่ไม่ตั้งใจและตั้งใจที่อาจจะเกิดขึ้นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดทำการวิจัยมาก่อน อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่ใกล้เคียง ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

พวงผกา วรรธนปกรณ์ (2536) วิเคราะห์การบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา จำกัด จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2529-2533 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน 2) วิเคราะห์ความสามารถในการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา จำกัด จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2529-2533 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงการบริหารการเงินของสหกรณ์แห่งนี้ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

ผลการศึกษาพบว่าสหกรณ์แห่งนี้มีเสถียรภาพทางการเงินดีขึ้นตลอดระยะเวลา 5 ปี มีการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนเฉลี่ยร้อยละ 99.39 ของสินทรัพย์รวม มีอัตราร้อยละของกำไรสุทธิต่อรายได้เฉลี่ยร้อยละ 84.61 และมีอัตราเงินปันผลที่จ่ายให้หุ้นสามัญเฉลี่ยร้อยละ 80 สหกรณ์มีการจัดหาเงินทุนจากภายนอกเพิ่มขึ้นทุกปีเป็นเหตุให้ต้องเสียดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันก็มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นเหตุให้กำไรสุทธิลดลง

อัสลีนา ระเด่นอาหมัด (2543: 77-78) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามปัตตานี จำกัด โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน คือ อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงิน ความสามารถในการก่อหนี้ ความสามารถในการใช้สินทรัพย์และความสามารถในการทำกำไร การวิจัยพบว่า สหกรณ์ดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักศาสนาอิสลาม โดยปราศจากดอกเบี้ยเป็นที่ยอมรับของสังคมชาวมุสลิม และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า ฐานะการเงินของสหกรณ์ มีทุนเรือนหุ้น เงินสำรองและทุนอื่น เพิ่มขึ้นทุกปี การบริหารธุรกิจของสหกรณ์ได้ดำเนินธุรกิจนั้นโดยปราศจากดอกเบี้ย แต่สหกรณ์จะคิดค่าตอบแทนเงินกู้ในแต่ละงวดสัญญาเท่ากันทุกงวดตามที่ตกลงในสัญญา ส่วนการบริหารการเงินของสหกรณ์พบว่า สหกรณ์มีสภาพ

คล่องทางการเงินขึ้นอยู่กับการชำระหนี้ของลูกหนี้ และการบริหารสินค้าคงเหลือให้มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการก่อหนี้ต่ำเนื่องจากสหกรณ์มีหนี้ในรูปเงินฝากความสามารถในการใช้สินทรัพย์ มีอัตราการหมุนของสินทรัพย์อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เนื่องจากมีสินค้าคงเหลือในรูปที่ดินที่ไม่สามารถขายได้ ความสามารถในการทำกำไร สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากไม่ได้ใช้สินทรัพย์ให้เกิดรายได้เต็มที่ อัตรากำไรของสหกรณ์ พบว่า อัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์ลดลงเนื่องจากสหกรณ์มีต้นทุนสูง

ฉวีวรรณ ฝั้นตัะ (2544) ได้ทำการศึกษา เรื่อง วิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานและแนวโน้มการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขลำพูน จำกัด ปีทางบัญชี 2535-2542 วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานศึกษาแนวโน้มการดำเนินงานปีทางบัญชี 2533-2542 ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยมีสมาชิก ทุนเรือนหุ้น เงินรับฝาก สินเชื่อ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นทุกปี ประสิทธิภาพการบริหารงาน มีสภาพคล่องในการชำระหนี้ระยะสั้นสูง สามารถก่อหนี้สินผูกพันได้อีก ความสามารถการใช้เงินทุนและความสามารถในการทำกำไรอยู่ในเกณฑ์ดี แนวโน้มมีอัตราขยายตัวของ สมาชิก หุ้น เงินรับฝาก สินเชื่อ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่ายและกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นทุกรายการ

นพคุณ ยังเอี่ยม (2547) ทำการศึกษาผลการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด ย้อนหลัง 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2537 ถึง พ.ศ.2546 โดยใช้ข้อมูลจากงบดุล งบกำไรขาดทุน จากหนังสือรายงานประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 ถึง พ.ศ.2546 มาเพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

ผลการศึกษาพบว่าสภาพคล่องของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงิน ด้านความสามารถในการใช้สินทรัพย์ ด้านความสามารถในการทำกำไร อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินและมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ ส่วนด้านความสามารถในการก่อหนี้อยู่ในระดับที่ไม่ต่ำมากเกินไป ซึ่งมีบางช่วงสูงเกินกำหนดของเกณฑ์มาตรฐานทางการเงินอยู่มาก อัตราผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์ฯ ยังสามารถจ่ายผลตอบแทนได้สูงกว่า

พีรเทพ ชีวะโชติวุฒิ (2547) ทำการศึกษาการวิเคราะห์การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำกัด ใช้วิธีวิเคราะห์ผลการดำเนินงานสถาบันการเงินที่เรียกว่า CAMEL ร่วมกับอัตราส่วนการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ในด้านความเพียงพอของเงินทุน คุณภาพสินทรัพย์ คุณภาพการบริหาร ประสิทธิภาพการทำกำไร โดยใช้อัตราส่วนในแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ด้านความเพียงพอของเงินทุนอยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงมาตรฐาน คุณภาพสินทรัพย์อยู่ในเกณฑ์สูงกว่ามาตรฐานทั้งในส่วนของเงินลงทุนต่างๆ และลูกหนี้เงินกู้ คุณภาพบริหารได้มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการดำเนินการโดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านต่างๆ ผลัดกันมาบริหารสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิภาพการทำกำไรอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเล็กน้อย แต่ทรัพย์สินส่วนใหญ่ของสหกรณ์มีคุณภาพค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับระบบสหกรณ์ออมทรัพย์โดยรวม ด้านสภาพคล่องไม่ค่อยประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องมากนัก เพราะมีนโยบายที่ขยายการเจริญเติบโตของทุนเรือนหุ้นและสามารถนำหลักทรัพย์ที่มีอยู่ไปค้ำประกันวงเงินกู้ซึ่งเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำมาเสริมสภาพคล่องได้

ชมพูนุท ทรัพย์ทองคำ (2549: (3) – (4)) ทำการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมที่ดิน จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์อ้างอิง ศึกษาแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน และศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนเงินลงทุนของธุรกิจสินเชื่อ ผลการศึกษาด้านการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อ พบว่า สหกรณ์มีสภาพคล่องทางการเงินที่ดี ประสิทธิภาพการทำรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน มีคุณภาพสินทรัพย์และการป้องกันความเสี่ยงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญคือแหล่งเงินทุนภายในจากทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝากจากสมาชิกซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นร้อยละ 7.28 – 8.11 อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินรับฝากร้อยละ 6.54- 21.76 ส่วนแหล่งใช้ไปของเงินทุนที่สำคัญคือ ให้สมาชิกกู้ยืมซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นของสินเชื่อร้อยละ 5.13 – 28.65 สำหรับต้นทุนผลตอบแทนเงินลงทุน พบว่า มีผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าต้นทุนเงินลงทุน โดยมีต้นทุนเงินลงทุนเฉลี่ยร้อยละ 3.52 มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเฉลี่ยร้อยละ 7.06 และมีผลต่างในการบริหารจัดการให้มีกำไรสุทธิทางธุรกิจ ร้อยละ 3.54

เรืองอุไร เศษสูงเนิน (2549) ศึกษาความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

และวัดความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเบต้า และค่าดัชนีความเสี่ยง ซึ่งในการใช้ค่าเบต้าจะใช้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นแทน ซึ่งความเสี่ยงทางการเงินที่ได้จะนำมาเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปี 2535 – 2544 ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ และด้านอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มสูงขึ้น ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง และด้านเงินทุนระยะยาวมีแนวโน้มลดลง ส่วนการวัดความเสี่ยงด้วยค่าเบต้า และค่าดัชนีความเสี่ยง พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์

ปิยะนุช นกน้อย (2551: (3) – (4)) ศึกษาการวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเสี่ยงทางการเงิน รวมทั้งศึกษาหาแนวทางในการบริหารจัดการเงินทุน และนโยบายการจัดการธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ผลการศึกษาความเสี่ยงทางการเงินพบว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินต่ำ โดยมีความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อต่ำ มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องอยู่ในระดับดี มีความเสี่ยงด้านการตลาด (ด้านอัตราดอกเบี้ย) ต่ำ มีความเสี่ยงด้านปฏิบัติการสูง

ภาคสรุป

การดำเนินงานของสหกรณ์นั้นขึ้นอยู่กับสมาชิก ทุนเรือนหุ้น เงินรับฝาก สินเชื่อ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิ ซึ่งต้องใช้ผู้บริหารที่มีความรู้และความสามารถในด้านต่างๆ เข้ามาดำเนินงานสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพและทฤษฎีแนวคิด CAMELS Analysis จะเป็นเครื่องมือที่วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานและเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยแก่ผู้บริหาร ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้ 1) ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง 2) คุณภาพของสินทรัพย์ 3) ขีดความสามารถในการบริหาร 4) การทำกำไร 5) สภาพคล่อง 6) ผลกระทบต่อธุรกิจ โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีและแนวคิดในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินและประเมินความเสี่ยงของหน่วยงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาและวิจัยข้อมูลเชิงวิเคราะห์ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551 เอกสารวิชาการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และรายงานผลการดำเนินงานฐานะการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ปีบัญชี 2542-2551 เพื่อให้ได้ข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ แปลความ สรุปผลและรายงาน

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 1032 ถนนพหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10900

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร รายงาน ได้แก่ รายงานกิจการประจำปี และงบการเงินซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน รายละเอียดประกอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในปีบัญชี 2542-2551 เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาถึงสถานภาพและลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis หลังจากนั้นจะได้ทำการวิเคราะห์ตามแนวคิดดังกล่าว โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน และหมายเหตุประกอบงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในปี 2542-2551 วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative statistics) โดยอาศัยเครื่องมือทางบัญชี ดังนี้

1. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551 ประกอบไปด้วย

1.1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1.1.1 อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}}$$

1.1.2 อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (เท่า)} = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน-ทุนของสหกรณ์ปีก่อน}\times 100}{\text{ทุนของสหกรณ์ปีก่อน}}$$

1.1.3 อัตราการเติบโตของหนี้ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของหนี้ (ร้อยละ)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีปัจจุบัน-หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}\times 100}{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}}$$

1.1.4 อัตราผลตอบแทนต่อทุน (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อทุน (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}\times 100}{\text{ทุนถัวเฉลี่ย}}$$

1.2 คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1.2.1 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}\times 100}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}}$$

1.2.2 อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (ร้อยละ)} = \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีปัจจุบัน-สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}\times 100}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}}$$

1.3 ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Capability) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1.3.1 อัตราการเติบโตของธุรกิจ (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของธุรกิจ (ร้อยละ)} = \frac{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีปัจจุบัน-มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}\times 100}{\text{มูลค่าธุรกิจรวมปีก่อน}}$$

1.3.2 แนวโน้มปีหน้าของสหกรณ์ ใช้การพยากรณ์หรือคาดการณ์จากข้อมูลอดีต (สมาชิก ทุนของสหกรณ์ ปริมาณธุรกิจและกำไร) โดยใช้อัตราร้อยละของแนวโน้มโดย

วิธีอัตราร้อยละของปีฐานคงที่ โดยใช้ข้อมูลงบการเงินในปีบัญชี 2542 เป็นปีฐาน และใช้ข้อมูลงบการเงินในปีบัญชี 2551 เทียบกับปีฐาน

$$G_t = \frac{X_i - X_{i-1}}{X} X \ 100$$

โดย G_t คือ อัตราการเพิ่มลดของปีที่ต้องการหา

X_i คือ ตัวเลขของรายการตามปีที่ต้องการหาอัตราเพิ่ม (ลด)

X คือ ปีฐาน

1.4 การทำกำไร (Earning Sufficiency) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1.4.1 อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ร้อยละ)} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน} \times 100}{\text{กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}}$$

1.4.2 อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (ร้อยละ)} = \frac{\text{ทุนสำรองปีปัจจุบัน-ทุนสำรองปีก่อน} \times 100}{\text{ทุนสำรองปีก่อน}}$$

1.4.3 อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (ร้อยละ)} = \frac{\text{ทุนสะสมอื่นปีปัจจุบัน-ทุนสะสมอื่นปีก่อน} \times 100}{\text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}}$$

1.4.4 อัตราการเติบโตของกำไร (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการเติบโตของกำไร (ร้อยละ)} = \frac{\text{กำไรสุทธิปีปัจจุบัน-กำไรสุทธิปีก่อน} \times 100}{\text{กำไรสุทธิปีก่อน}}$$

1.5 สภาพคล่อง (Liquidity) ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1.5.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า)} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

1.5.2 อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (ร้อยละ) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (ร้อยละ)} = \frac{\text{ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด} \times 100}{\text{ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระ}}$$

2. การวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อ ใช้เครื่องมือทางบัญชีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

2.1 อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อรวม (Net loan charge-offs/gross loans & lease) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{หนี้สูญสุทธิ}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

2.2 อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม (Loss reserves/Gross loans & leases) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{เงินให้สินเชื่อ}}$$

2.3 อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวม (Annual gross loan & lease growth rate) มีสูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อ} = \frac{\text{เงินให้สินเชื่อปีนี้ - เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}{\text{เงินให้สินเชื่อปีก่อน}}$$

3. ระบบเตือนภัยทางการเงิน โดยใช้โปรแกรม CFSAWs ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

4. สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในข้อ 1, 2 และ 3 เพื่อหานโยบายการบริหารงานทางด้านการเงิน

บทที่ 4
ผลการศึกษา

การศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551 การบริหารจัดการการเงินและประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551 ผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551 และสัญญาณเตือนภัยทางการเงิน

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อ

ส่วนที่ 4 แนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางด้านการเงิน

ส่วนที่ 1 ศึกษาฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551

ฐานะการเงิน

จากตาราง 5 พบว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์เฉลี่ยในช่วงปี 2542 – 2551 ปี หากพิจารณาตลอด 10 ปีที่ผ่านมา จากภาพ 11 จะเห็นว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี 2542 มีมูลค่าสินทรัพย์ 190.06 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 701.31 ล้านบาทในปี 2551 ซึ่งสินทรัพย์ของสหกรณ์ส่วนใหญ่ได้มาจากทุนของสหกรณ์ ซึ่งมีมูลค่าเฉลี่ย 154.08 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.09 ของสินทรัพย์รวม และมาจากหนี้สินมูลค่าเฉลี่ย 98.14 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 38.91 หากพิจารณารายสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน มีรายละเอียดดังนี้

1. สินทรัพย์ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีรายการที่สำคัญ ดังนี้

1.1 สินทรัพย์ส่วนใหญ่ของสหกรณ์อยู่ในรายการของลูกหนี้เงินกู้ในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ ซึ่งมีมูลค่าเฉลี่ย 179.86 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 71.31 ของสินทรัพย์รวม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายการลูกหนี้เงินกู้ระยะยาว มีมูลค่าเฉลี่ย 135.82 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 53.85) อยู่ในรายการลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น มูลค่าเฉลี่ย 44.04 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 17.46) หากพิจารณาจากภาพ 10 จะเห็นว่า ลูกหนี้เงินกู้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยปี 2542 มีมูลค่าลูกหนี้ 145.72 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 76.7) เพิ่มขึ้นเป็น 415.45 ล้านบาท ในปี 2551 (คิดเป็นร้อยละ 59.2) แยกเป็น ในปี 2542 ลูกหนี้เงินกู้ระยะยาวมีมูลค่า 131.15 ล้านบาท (ร้อยละ 69.0) เพิ่มขึ้นเป็น 307.80 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 43.9) ในปี 2551 และ ในปี 2542 ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นมีมูลค่า 14.57 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 7.7) เพิ่มขึ้นเป็น 107.65 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 15.4) ในปี 2551

1.2 เงินลงทุน เป็นรายการสินทรัพย์ที่มีมูลค่ารองจากลูกหนี้เงินกู้ ซึ่งมีมูลค่าเฉลี่ย 55.73 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 13.34 โดยเป็นเงินลงทุนระยะยาว 41.51 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 9.94) เงินลงทุนระยะสั้น 14.22 ล้านบาท (ร้อยละ 3.40) หากพิจารณาจากภาพ 10 จะเห็นว่าโดยภาพรวมสหกรณ์มีการลงทุนภายนอกเพิ่มขึ้น โดยในปี 2542 มีการลงทุนในสินทรัพย์ภายนอก 14.78 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 7.78) เพิ่มขึ้นเป็น 151.60 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 21.62) ซึ่งเมื่อพิจารณาการเพิ่มขึ้นของเงินลงทุนจะเห็นว่า สหกรณ์ลงทุนในเงินลงทุนระยะยาวเพิ่มขึ้น โดยในปี 2551 ซึ่งสหกรณ์เริ่มลงทุนในเงินลงทุนระยะยาวในปี 2543 มูลค่า 3.08 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 1.35) เพิ่มขึ้นเป็น 100.13 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 14.28) ในปี 2551 ในขณะที่มูลค่าการลงทุนในเงินลงทุนระยะสั้นเพิ่มขึ้นจาก 14.78 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 7.78) ในปี 2542 เป็น 51.47 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 7.34) ในปี 2551 แต่มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 7.78 ในปี 2542 เหลือร้อยละ 7.34 ในปี 2551

1.3 เงินฝากสหกรณ์ มีมูลค่าเฉลี่ย 42.63 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 10.20) หากพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่า การลงทุนของสหกรณ์ในรูปของการฝากเงินกับสหกรณ์อื่น ค่อนข้างผันผวน โดยในช่วงปี 2542-2551 ที่ผ่านมา สหกรณ์ฝากเงินกับสหกรณ์อื่นในปี 2543 มูลค่า 2.01 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.88) เพิ่มขึ้นเป็น 82.31 ล้านบาทในปี 2544 และลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือ 24.00 ล้านบาทในปี 2546 และในปี 2547 สหกรณ์ไม่มีการลงทุนในสินทรัพย์นี้เลย ต่อมาในปี 2548 สหกรณ์มีการลงทุนมูลค่า 30.00 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 6.01) และเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2550 มูลค่า 104.00 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 17.78) และลดลงเหลือ 95.00 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 13.55) ในปี 2551 หากพิจารณาแนวโน้มของเงินฝากสหกรณ์ กับแนวโน้มของลูกหนี้เงินกู้โดยภาพรวม ในภาพ 10 จะเห็นว่ามีทิศทางตรงกันข้ามกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า หากมีเงินเหลือจากการให้สมาชิกกู้ยืมและลงทุนในสินทรัพย์ภายนอกอื่น สหกรณ์จึงนำเงินไปลงทุนในรูปของเงินฝากสหกรณ์

2. หนี้สินของสหกรณ์ทั้งหมดเป็นหนี้สินภายใน คิดเป็นร้อยละ 38.35 ซึ่งหนี้สินของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2542 มีหนี้สิน 97.68 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 51.39)

เพิ่มขึ้นเป็น 229.54 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 32.73 โดยรายการที่สำคัญที่สุด คือ เงินรับฝากจากสมาชิก มีมูลค่าเฉลี่ย 158.69 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 37.99) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2542 มีมูลค่า 96.98 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 51.03) เพิ่มขึ้นเป็น 225.56 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 32.16) ในปี 2552 ซึ่งการที่สหกรณ์ไม่มีหนี้สินภายนอก ทำให้สหกรณ์สามารถบริหารจัดการหนี้สินได้ง่าย) แต่หากพิจารณาสัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมจะเห็นว่ามีสัดส่วนลดลง ซึ่งหมายความว่าแหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์มาจากทุนเรือนหุ้นมากกว่าเงินรับฝากจากสมาชิก

3. ทุนของสหกรณ์ โดยเฉลี่ยมีมูลค่า 257.54 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 61.65) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2542 มีมูลค่า 92.38 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 48.61) เพิ่มขึ้นเป็น 471.77 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 67.27) ในปี 2551 (หรือเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 5 เท่า ในระยะเวลา 10 ปี) มีรายการการเพิ่มขึ้นของทุนที่สำคัญ ดังนี้

3.1 ทุนเรือนหุ้น ซึ่งเป็นรายการที่สำคัญที่สุดของทุนของสหกรณ์ มีมูลค่าเฉลี่ย 225.55 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 53.99) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2542 มีมูลค่า 78.91 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 41.52) เพิ่มขึ้นเป็น 416.41 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 59.38) ในปี 2552

3.2 กำไรสุทธิประจำปี เป็นรายการสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานของสหกรณ์ เฉลี่ยแล้วสหกรณ์มีกำไรสุทธิ 17.61 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 4.21) ซึ่งในปี 2542 สหกรณ์มีมูลค่ากำไรสุทธิ 10.45 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 5.50) เพิ่มขึ้นเป็น 25.91 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 3.70) ในปี 2552 แต่มีสัดส่วนลดลง

3.3 เงินสำรอง เพิ่มขึ้นทุกปีเนื่องจากสหกรณ์มีกำไรสุทธิ โดยเฉลี่ยสหกรณ์มีมูลค่าเงินสำรอง 10.99 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 2.63) โดยในปี 2542 มีมูลค่า 2.60 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 1.37) เพิ่มขึ้นเป็น 23.40 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 3.34) ในปี 2552

ตาราง 5 ฐานะการเงินของสหกรณ์สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551

(หน่วย: ล้านบาท)

	ปี 2551		ปี 2550		ปี 2549		ปี 2548		ปี 2547		ปี 2546		ปี 2545		ปี 2544		ปี 2543		ปี 2542		เฉลี่ย	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
สินทรัพย์																						
สินทรัพย์หมุนเวียน																						
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	27.95	3.99	43.86	7.50	33.77	6.67	20.36	4.08	19.91	4.52	10.09	2.45	2.30	0.68	1.75	0.63	31.66	13.84	28.46	14.97	22.01	5.27
เงินฝากสหกรณ์	95.00	13.55	104.00	17.78	52.00	10.27	30.00	6.01	-	-	24.00	5.82	37.00	10.93	82.31	29.78	2.01	0.88	-	-	42.63	10.20
เงินลงทุนระยะสั้น	51.47	7.34	15.00	2.56	30.00	5.93	-	-	4.00	0.91	-	-	-	-	6.42	2.32	20.52	8.97	14.78	7.78	14.22	3.40
ลูกหนี้ระยะสั้น	107.65	15.35	104.23	17.81	97.62	19.29	98.45	19.74	92.89	21.11	83.74	20.30	78.66	23.24	63.41	22.94	3.29	1.44	14.57	7.67	74.45	17.82
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ	0.09	0.01	0.03	0.01	0.04	0.01	0.02	0.00	0.08	0.02	0.04	0.01	0.04	0.01	0.03	0.01	0.02	0.01	0.06	0.03	0.05	0.01
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	10.77	1.54	2.66	0.45	0.94	0.19	0.27	0.05	0.25	0.06	0.55	0.13	0.25	0.07	1.08	0.39	0.46	0.20	0.34	0.18	1.76	0.42
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	**292.93**	**41.77**	**269.79**	**46.11**	**214.37**	**42.35**	**149.10**	**29.89**	**117.13**	**26.62**	**118.42**	**28.71**	**118.25**	**34.94**	**155.00**	**56.07**	**57.96**	**25.34**	**58.21**	**30.63**	**155.12**	**37.13**
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ																						
เงินลงทุนระยะยาว	100.13	14.28	45.13	7.71	50.13	9.90	60.13	12.06	60.13	13.66	92.13	22.33	4.13	1.22	0.10	0.04	3.08	1.35	-	-	41.51	9.94
ลูกหนี้ระยะยาว	307.80	43.89	269.95	46.14	241.36	47.68	289.17	57.97	262.25	59.59	201.53	48.85	215.50	63.67	120.72	43.67	166.98	73.02	131.15	69.00	220.64	52.82
สินทรัพย์อื่น	0.46	0.07	0.22	0.04	0.30	0.06	0.39	0.08	0.56	0.13	0.43	0.11	0.59	0.17	0.61	0.22	0.67	0.29	0.70	0.37	0.49	0.12
รวมสินทรัพย์	**701.31**	**100.00**	**585.09**	**100.00**	**506.16**	**100.00**	**498.80**	**100.00**	**440.08**	**100.00**	**412.52**	**100.00**	**338.47**	**100.00**	**276.43**	**100.00**	**228.68**	**100.00**	**190.06**	**100.00**	**417.76**	**100.00**

ตาราง 5 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

	2551		2550		2549		2548		2547		2546		2545		2544		2543		2542		เฉลี่ย	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
หนี้สินและทุนของสหกรณ์																						
หนี้สินหมุนเวียน																						
เงินรับฝาก	225.56	32.16	170.34	29.11	148.15	29.27	187.98	37.69	178.15	40.48	190.56	46.19	154.22	45.56	126.41	45.73	108.53	47.46	96.98	51.03	158.69	37.99
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	3.98	0.57	2.93	0.50	1.44	0.29	1.34	0.27	1.04	0.24	0.99	0.24	1.05	0.31	0.84	0.30	1.00	0.44	0.69	0.36	1.53	0.37
รวมหนี้สิน	**229.54**	**32.73**	**173.27**	**29.61**	**149.59**	**29.55**	**189.32**	**37.96**	**179.19**	**40.72**	**191.55**	**46.43**	**155.26**	**45.87**	**127.25**	**46.03**	**109.53**	**47.90**	**97.68**	**51.39**	**160.22**	**38.35**
ทุนของสหกรณ์																						
ทุนเรือนหุ้น	416.41	59.38	360.67	61.64	312.47	61.73	271.30	54.39	231.01	52.49	192.64	46.70	159.26	47.05	130.38	47.17	102.41	44.78	78.91	41.52	225.55	53.99
เงินสำรอง	23.40	3.34	19.81	3.39	17.60	3.48	12.43	2.49	9.89	2.25	8.17	1.98	6.63	1.96	5.33	1.93	4.09	1.79	2.60	1.37	10.99	2.63
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่น ๆ	6.04	0.86	5.38	0.92	5.26	1.04	5.23	1.05	3.52	0.80	3.05	0.74	2.32	0.68	1.62	0.59	1.07	0.47	0.42	0.22	3.39	0.81
กำไรสุทธิประจำปี	25.91	3.70	25.95	4.44	21.24	4.20	20.52	4.11	16.46	3.74	17.11	4.15	15.00	4.43	11.85	4.29	11.58	5.06	10.45	5.50	17.61	4.21
รวมทุนสหกรณ์	**471.77**	**67.27**	**411.82**	**70.39**	**356.56**	**70.45**	**309.47**	**62.04**	**260.88**	**59.28**	**220.97**	**53.57**	**183.20**	**54.13**	**149.17**	**53.97**	**119.15**	**52.10**	**92.38**	**48.61**	**257.54**	**61.65**
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	**701.31**	**100.00**	**585.09**	**100.00**	**506.16**	**100.00**	**498.80**	**100.00**	**440.08**	**100.00**	**412.52**	**100.00**	**338.47**	**100.00**	**276.43**	**100.00**	**228.68**	**100.00**	**190.06**	**100.00**	**417.76**	**100.00**

หมายเหตุ n=จำนวน

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2542: 24-25; 2544: 58-59; 2545: 97-98; 2548; 47-48, 101-102; 2550: 86-87; 2551: 82-83)

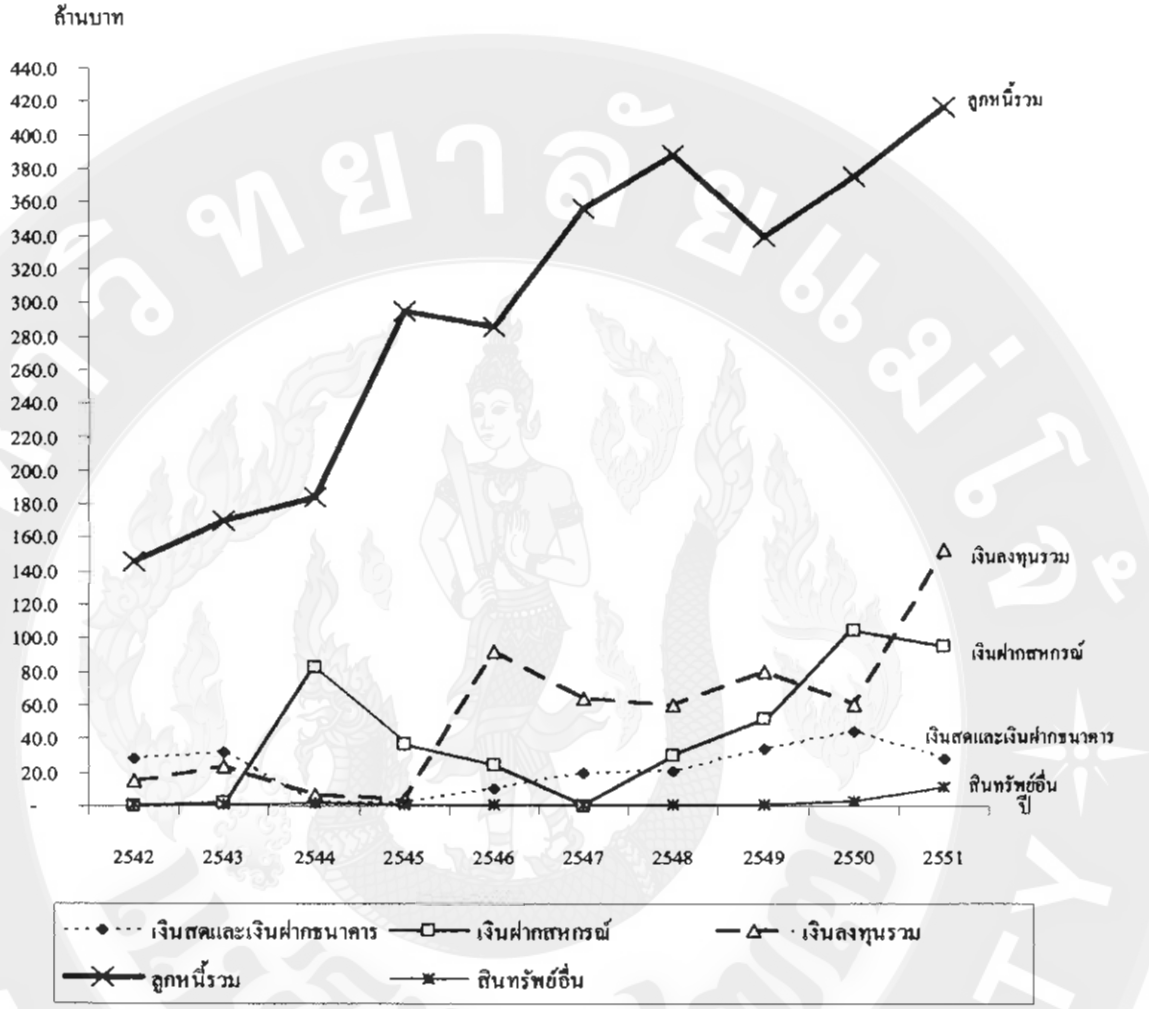

ภาพ 10 มูลค่าของลูกหนี้เงินกู้ เงินลงทุนรวม เงินฝากสหกรณ์ เงินสดและเงินฝากธนาคาร และสินทรัพย์อื่นของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551

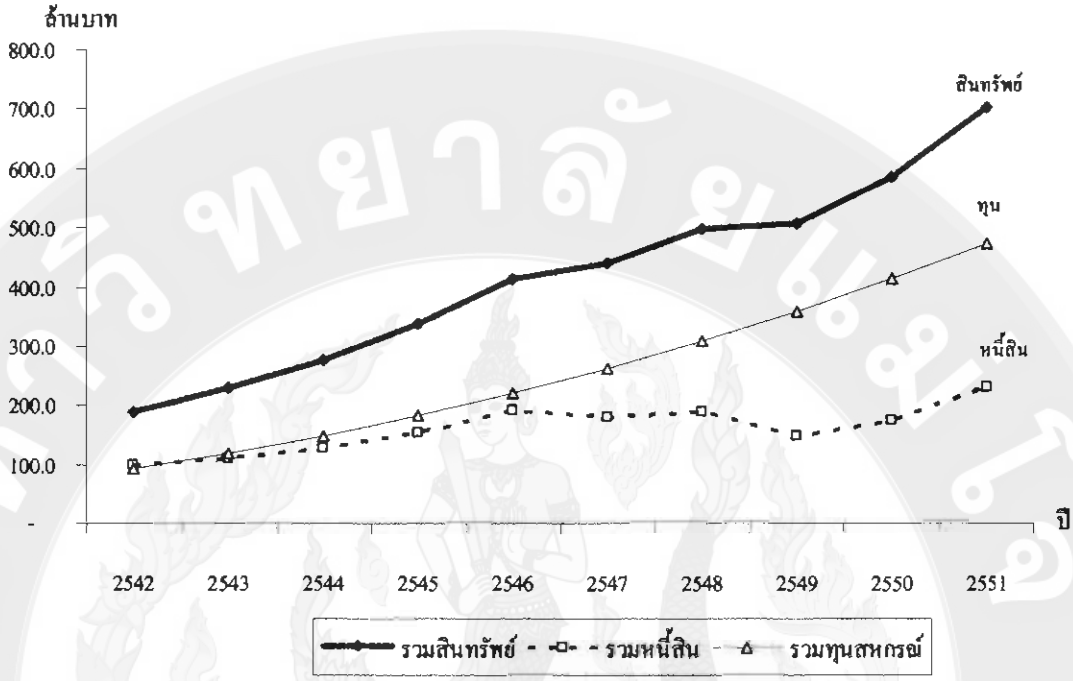

ภาพ 11 มูลค่าของสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

จากตาราง 6 พบว่า สหกรณ์มีกำไรจากการดำเนินงานทุกปี เฉลี่ยสหกรณ์มีกำไรจากการดำเนินงาน 17.61 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 69.51) เป็นรายได้เฉลี่ย 25.33 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7.72 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 30.49) โดยปี 2542 มีรายได้จากการดำเนินงาน 18.11 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 36.73 ล้านบาท ในปี 2551 และมีค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน 7.66 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 42.32) เพิ่มขึ้นเป็น 10.82 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 29.45) ในปี 2551 ซึ่งหากพิจารณาในภาพ 12 จะเห็นว่าสหกรณ์มีแนวโน้มของรายได้ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ค่าใช้จ่าย ในช่วงปี 2542 – 2547 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ลดลงในปี 2546 ซึ่งสอดคล้องกับการลดลงของรายได้ในปีเดียวกัน และหลังจากปี 2546 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่สหกรณ์มีการควบคุมค่าใช้จ่ายที่ดี และมีประสิทธิภาพในการทำกำไร ทำให้สหกรณ์มีกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีรายละเอียดดังนี้

1. รายได้ สหกรณ์มีรายได้ที่สำคัญจากธุรกิจสินเชื่อ โดยมีรายได้จากดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม เฉลี่ย 22.77 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 89.90) รองลงมาคือ รายได้จากผลตอบแทนจากเงิน

ลงทุน มีมูลค่าเฉลี่ย 2.17 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 8.55) และรายได้อื่น มีมูลค่าเฉลี่ย 0.39 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 1.55) มีรายละเอียดในแต่ละรายการที่สำคัญดังนี้

1.1 ดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืม สหกรณ์มีรายได้จากดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืมเฉลี่ย 22.77 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 89.90) ในปี 2542 มีรายได้จากดอกรับเงินให้กู้มูลค่า 16.57 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 91.47) เพิ่มขึ้นเป็น 32.62 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 88.80) ในปี 2551 ซึ่งจะเห็นว่ามูลค่าเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนลดลง ซึ่งอาจเป็นเพราะสหกรณ์ลงทุนในสินทรัพย์ประเภทอื่นเพิ่มขึ้น

1.2 ผลตอบแทนจากเงินลงทุน สหกรณ์มีรายได้จากผลตอบแทนจากเงินลงทุนเฉลี่ย 2.17 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 8.55) ในปี 2542 มีรายได้จากผลตอบแทนจากเงินลงทุนมูลค่า 1.02 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 5.64) เพิ่มขึ้นเป็น 4.08 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 11.11) ในปี 2551

จากมูลค่าของรายได้จากดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ และผลตอบแทนจากเงินลงทุน จะเห็นว่า ในปี 2542 สหกรณ์มีสัดส่วนรายได้จากดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืมร้อยละ 91.47 และมีสัดส่วนรายได้จากผลตอบแทนจากเงินลงทุน ร้อยละ 5.64 (รวมร้อยละ 97.11) ในปี 2551 สหกรณ์มีสัดส่วนรายได้จากดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืมร้อยละ 88.80 และมีสัดส่วนรายได้จากผลตอบแทนจากเงินลงทุนร้อยละ 11.11 (รวมร้อยละ 99.91) ซึ่งการลดลงของสัดส่วนรายได้ในรายการดอกเบี้ยรับเงินให้กู้อาจเนื่องมาจาก การเพิ่มการลงทุนในสินทรัพย์ภายนอก (ในรูปของพันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้/หุ้นทุน)

2. ค่าใช้จ่าย สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ย 7.72 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 30.49) โดยในปี 2542 มีค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ย 7.66 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 42.32) เพิ่มขึ้นเป็น 10.82 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 29.45) ในปี 2551 (เพิ่มขึ้นประมาณ 1.4 เท่า) โดยค่าใช้จ่ายที่สำคัญแบ่งเป็น 5 หมวด เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน (ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ และ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและการลงทุน เป็นค่าใช้จ่ายจากธุรกิจการรับฝากเงินจากสมาชิก อยู่ในรายการดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก เฉลี่ย 5.32 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 20.98) ซึ่งในปี 2542 สหกรณ์จ่ายดอกเบี้ยเงินฝาก 6.42 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 35.43) เพิ่มขึ้นเป็น 6.66 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 18.13) ในปี 2552 (หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 1.04 เท่า) จะเห็นว่า แม้สหกรณ์จะจ่ายดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้น แต่เมื่อเทียบกับรายได้แล้วมีสัดส่วนลดลง (ลดลงร้อยละ 17.3)

2.2 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน เป็นค่าใช้จ่ายที่มียอดการจ่ายเป็นอันดับรองลงมาจากดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1.21 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 4.76) โดยในปี 2542 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน 0.70 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 3.84) และเพิ่มขึ้นเป็น 2.36 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 6.42) ในปี 2551 (เพิ่มขึ้นประมาณ 3.37 เท่า) ซึ่งรายการสำคัญที่มี

ค่าใช้จ่ายสูงสุด คือ เงินเดือน โดยสหกรณ์จ่ายเงินเดือนให้แก่พนักงานเฉลี่ย 0.97 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 3.81) ในปี 2542 สหกรณ์จ่ายเงินเดือน 0.61 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 3.35) เพิ่มขึ้นเป็น 1.79 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 4.89) ในปี 2551 (เพิ่มขึ้นประมาณ 2.93 เท่า)

2.3 ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น เป็นค่าใช้จ่ายที่สหกรณ์ใช้ในการบริหารจัดการสหกรณ์ มีมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 0.91 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 3.59) ซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2542 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 0.41 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 2.29) เพิ่มขึ้นเป็น 1.53 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 4.15) ในปี 2551 (เพิ่มขึ้นประมาณ 3.73 เท่า) โดยรายการที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดในหมวดนี้ คือ ค่าตอบแทน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 0.28 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 1.12) รองลงมาคือ เบี้ยประชุมกรรมการ และค่าใช้จ่ายประชุมใหญ่ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 0.12 และ 0.11 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.46 และ 0.42 ตามลำดับ)

2.4 ค่าใช้จ่ายอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ มีจำนวนเฉลี่ย 0.29 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 1.15) ซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2542 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 0.09 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.51) เพิ่มขึ้นเป็น 0.26 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.69) (เพิ่มขึ้นประมาณ 2.89 เท่า) โดยรายการที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดในหมวดนี้ คือ ค่าเสื่อมราคา มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 0.18 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.72) รองลงมาคือ ค่าซ่อมแซม และค่าวัสดุสำนักงานใช้ไป มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 0.06 และ 0.05 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 0.23 และ 0.20 ตามลำดับ)

จากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในแต่ละหมวด หากพิจารณาจำนวนเท่าที่เพิ่มขึ้นในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา จะเห็นว่า ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น เป็นค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนเท่าเพิ่มขึ้นสูงสุด (เพิ่มขึ้นประมาณ 3.73 เท่า) รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานเพิ่มขึ้นสูงสุด (ประมาณ 3.37 เท่า โดยเงินเดือนเป็นรายการที่เพิ่มขึ้นสูงสุดในหมวดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน) รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ (เพิ่มขึ้นประมาณ 2.89 เท่า) และ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและการลงทุน (เพิ่มขึ้นประมาณ 1.04 เท่า) จากตัวเลขดังกล่าว จะเห็นว่าการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสำนักงาน (ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ค่าใช้จ่ายพนักงาน และค่าใช้จ่ายอาคาร สถานที่และอุปกรณ์) มีสัดส่วนของการเพิ่มขึ้นที่สูง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายจากการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเพิ่มขึ้นเพียง 1.03 เท่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจได้ดี แต่สหกรณ์ควรหาแนวทางในการควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไรจากการควบคุมค่าใช้จ่ายของสหกรณ์

ตาราง 6 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551

(หน่วย: ล้านบาท)

	ปี 2551		ปี 2550		ปี 2549		ปี 2548		ปี 2547		ปี 2546		ปี 2545		ปี 2544		ปี 2543		ปี 2542		เฉลี่ย	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
รายได้																						
ดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืม	32.62	88.80	31.57	89.41	25.79	88.94	23.65	87.91	18.78	85.38	23.41	91.46	21.62	96.28	16.28	88.36	17.42	92.84	16.57	91.47	22.77	89.90
ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	4.08	11.11	3.73	10.56	3.19	11.02	3.02	11.24	2.93	13.34	1.67	6.52	0.28	1.24	0.75	4.07	0.99	5.27	1.02	5.64	2.17	8.55
รายได้อื่น	0.04	0.09	0.01	0.03	0.01	0.04	0.23	0.85	0.28	1.29	0.52	2.03	0.56	2.48	1.39	7.57	0.36	1.89	0.52	2.89	0.39	1.55
- รายได้ค่าปรับ	0.02	0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.22	0.81	0.28	1.26	0.51	2.00	0.52	2.32	1.38	7.50	0.34	1.83	0.51	2.80	0.38	1.49
- รายได้ค่าธรรมเนียม	0.01	0.03	0.01	0.02	0.01	0.02	0.01	0.02	-	-	0.00	0.01	0.03	0.14	0.00	0.03	0.00	0.02	0.01	0.03	0.01	0.03
- รายได้เบ็ดเตล็ด	0.01	0.02	0.00	0.01	0.00	0.01	0.01	0.02	0.00	0.02	0.01	0.02	0.01	0.03	0.01	0.04	0.01	0.05	0.01	0.07	0.01	0.03
รวมรายได้	**36.73**	**100.00**	**35.31**	**100.00**	**28.99**	**100.00**	**26.90**	**100.00**	**22.00**	**100.00**	**25.60**	**100.00**	**22.46**	**100.00**	**18.42**	**100.00**	**18.77**	**100.00**	**18.11**	**100.00**	**25.33**	**100.00**

ตาราง 6 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

	ปี 2551		ปี 2550		ปี 2549		ปี 2548		ปี 2547		ปี 2546		ปี 2545		ปี 2544		ปี 2543		ปี 2542		เฉลี่ย	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
ค่าใช้จ่าย																						
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินลงทุน	**6.66**	**18.13**	**5.83**	**16.50**	**4.68**	**16.13**	**3.91**	**14.55**	**3.40**	**15.45**	**6.44**	**25.16**	**5.43**	**24.19**	**4.92**	**26.71**	**5.46**	**29.11**	**6.42**	**35.43**	**5.32**	**20.98**
ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก	6.66	18.13	5.83	16.50	4.68	16.13	3.91	14.55	3.40	15.45	6.44	25.16	5.43	24.19	4.92	26.71	5.46	29.11	6.42	35.43	5.32	20.98
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน	**2.36**	**6.42**	**2.12**	**6.01**	**1.72**	**5.94**	**1.05**	**3.90**	**0.92**	**4.20**	**0.83**	**3.26**	**0.83**	**3.70**	**0.76**	**4.14**	**0.76**	**4.05**	**0.70**	**3.84**	**1.21**	**4.76**
เงินเดือน	1.79	4.89	1.58	4.47	1.32	4.55	0.83	3.07	0.77	3.50	0.73	2.84	0.70	3.11	0.69	3.72	0.66	3.50	0.61	3.35	0.97	3.81
บำเหน็จพนักงาน	0.24	0.64	0.28	0.78	0.18	0.61	0.09	0.35	0.12	0.53	0.08	0.31	0.09	0.40	0.05	0.28	0.07	0.36	0.06	0.31	0.12	0.49
ค่าล่วงเวลา	0.12	0.32	0.08	0.24	0.10	0.36	0.09	0.32	-	-	0.00	0.00	0.04	0.17	0.02	0.13	0.04	0.20	0.03	0.17	0.05	0.21
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.21	0.58	0.19	0.53	0.12	0.41	0.04	0.16	0.04	0.16	0.03	0.11	0.00	0.02	-	-	-	-	-	-	0.06	0.25
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก	**0.02**	**0.05**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**0.00**	**0.01**
ค่าใช้จ่ายอาคารสถานที่/อุปกรณ์	**0.26**	**0.69**	**0.22**	**0.64**	**0.27**	**0.92**	**0.31**	**1.17**	**0.29**	**1.30**	**0.34**	**1.35**	**0.36**	**1.59**	**0.28**	**1.54**	**0.45**	**2.38**	**0.14**	**0.76**	**0.29**	**1.15**
ค่าเสื่อมราคา	**0.13**	**0.34**	**0.15**	**0.41**	**0.15**	**0.52**	**0.21**	**0.78**	**0.17**	**0.77**	**0.25**	**0.97**	**0.25**	**1.11**	**0.22**	**1.19**	**0.21**	**1.13**	**0.09**	**0.51**	**0.18**	**0.72**
ค่าซ่อมแซม	**0.11**	**0.29**	**0.08**	**0.22**	**0.09**	**0.30**	**0.03**	**0.11**	**0.03**	**0.14**	**0.04**	**0.17**	**0.05**	**0.21**	**0.02**	**0.11**	**0.15**	**0.77**	**0.00**	**0.01**	**0.06**	**0.23**
ค่าวัสดุอุปกรณ์	**0.02**	**0.06**	**-**	**-**	**0.03**	**0.11**	**0.08**	**0.28**	**0.09**	**0.39**	**0.05**	**0.21**	**0.06**	**0.27**	**0.04**	**0.24**	**0.09**	**0.48**	**0.04**	**0.24**	**0.05**	**0.20**

ตาราง 6 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

	ปี 2551		ปี 2550		ปี 2549		ปี 2548		ปี 2547		ปี 2546		ปี 2545		ปี 2544		ปี 2543		ปี 2542		เฉลี่ย	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น	**1.53**	**4.15**	**1.19**	**3.36**	**1.09**	**3.76**	**1.10**	**4.10**	**0.94**	**4.26**	**0.87**	**3.41**	**0.83**	**3.72**	**0.61**	**3.31**	**0.51**	**2.74**	**0.41**	**2.29**	**0.91**	**3.59**
ค่าตอบแทน	0.21	0.57	0.15	0.43	0.20	0.68	0.46	1.71	0.43	1.94	0.42	1.63	0.39	1.74	0.23	1.24	0.21	1.10	0.15	0.82	0.28	1.12
เบี้ยประชุมกรรมการ	0.26	0.71	0.22	0.62	0.21	0.72	0.08	0.29	0.07	0.33	0.06	0.25	0.07	0.32	0.07	0.39	0.06	0.33	0.06	0.31	0.12	0.46
ค่าใช้จ่ายประชุมใหญ่	0.29	0.78	0.21	0.61	0.17	0.60	0.11	0.40	0.09	0.41	0.08	0.31	0.07	0.32	0.02	0.13	0.01	0.08	0.01	0.05	0.11	0.42
ค่าธรรมเนียมธนาคาร	0.02	0.05	0.04	0.11	0.04	0.13	0.12	0.45	0.12	0.53	0.10	0.40	0.09	0.39	0.07	0.41	0.07	0.36	0.06	0.32	0.07	0.28
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	0.11	0.29	0.11	0.31	0.10	0.35	0.06	0.24	0.03	0.15	0.05	0.19	0.05	0.23	0.03	0.18	0.03	0.14	0.05	0.29	0.06	0.25
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.64	1.75	0.45	1.27	0.37	1.27	0.27	1.02	0.20	0.90	0.16	0.64	0.16	0.71	0.18	0.96	0.14	0.73	0.09	0.50	0.27	1.05
รวมค่าใช้จ่าย	**10.82**	**29.45**	**9.36**	**26.51**	**7.76**	**26.75**	**6.38**	**23.72**	**5.55**	**25.21**	**8.49**	**33.18**	**7.45**	**33.19**	**6.58**	**35.71**	**7.18**	**38.29**	**7.66**	**42.32**	**7.72**	**30.49**
กำไรสุทธิ	**25.91**	**70.55**	**25.95**	**73.49**	**21.24**	**73.25**	**20.52**	**76.28**	**16.46**	**74.79**	**17.11**	**66.82**	**15.00**	**66.81**	**11.85**	**64.29**	**11.58**	**61.71**	**10.45**	**57.68**	**17.61**	**69.51**

หมายเหตุ n=จำนวน

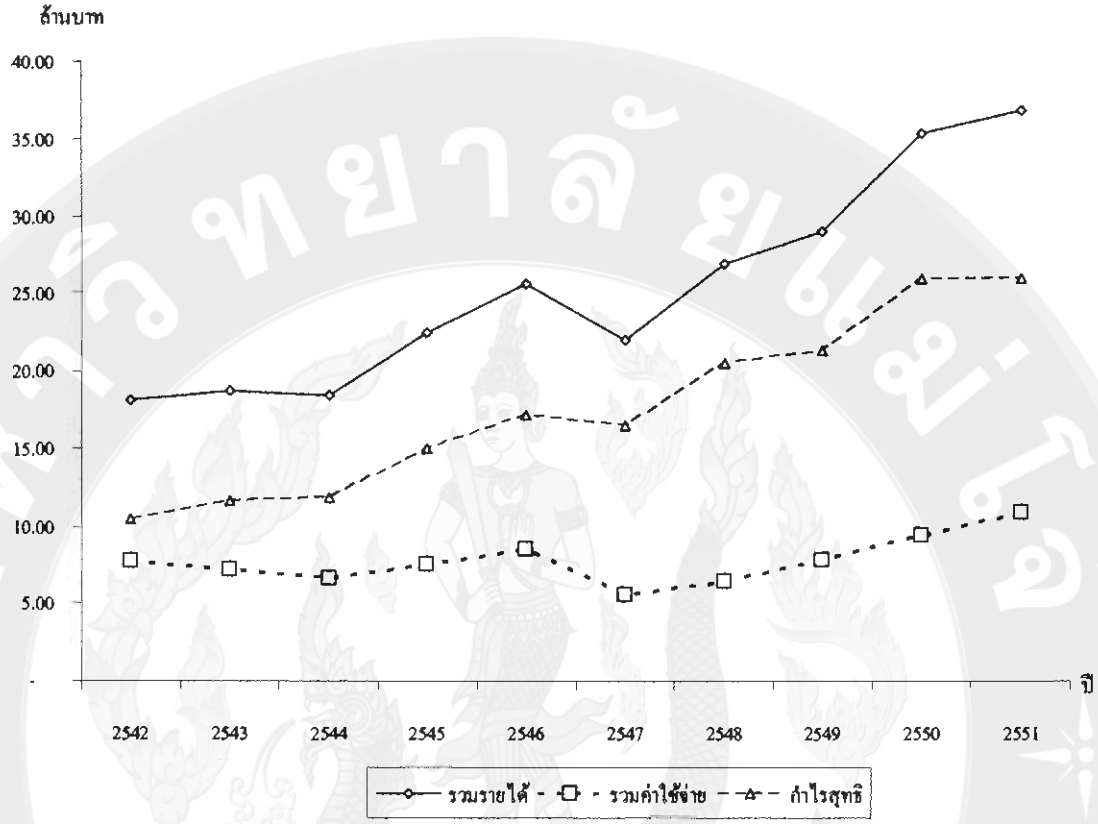

ภาพ 12 มูลค่าของรายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิ ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551

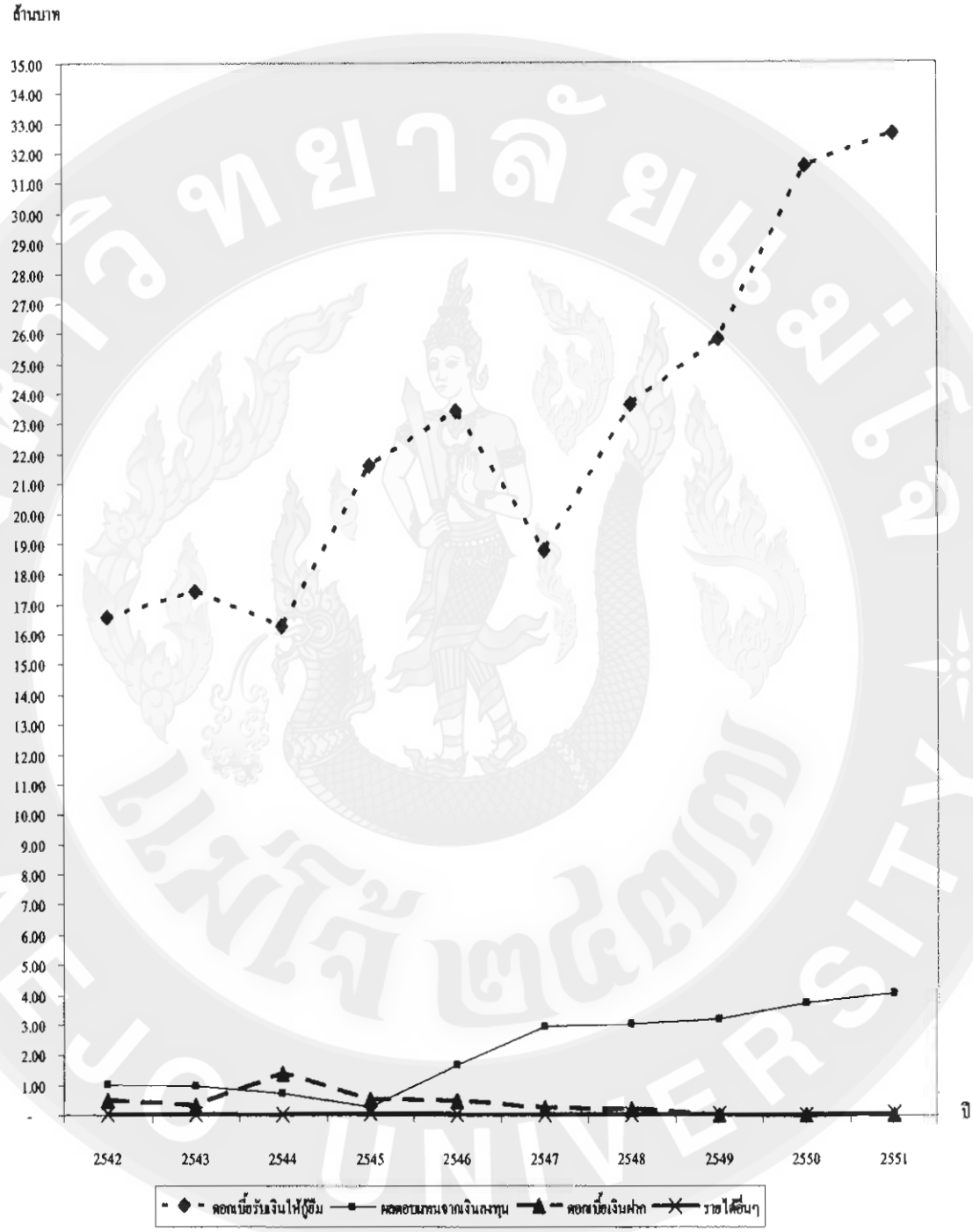

ภาพ 13 มูลค่าของรายได้จากดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืม ผลตอบแทนจากเงินลงทุน ดอกเบี้ยเงินฝาก และรายได้อื่น ๆ ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551

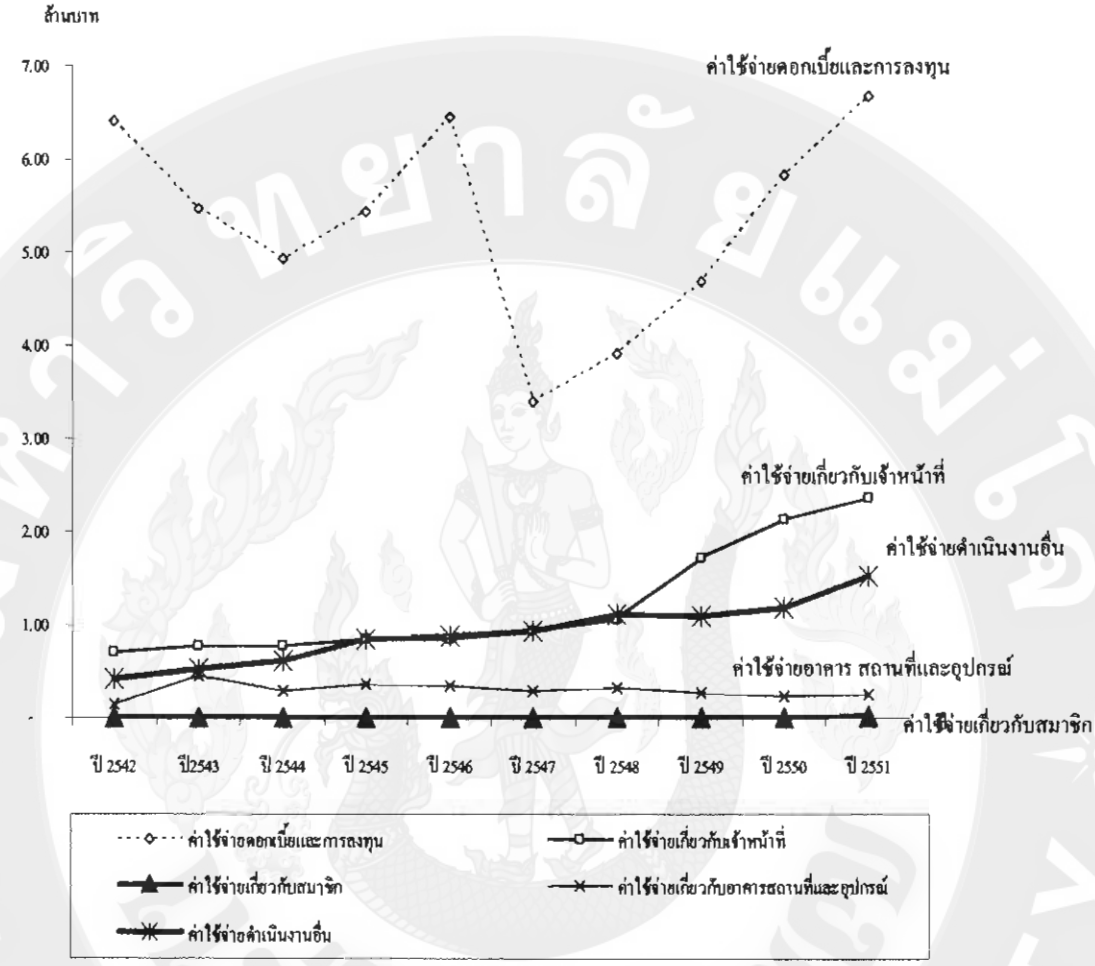

ภาพ 14 มูลค่าของค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและการลงทุน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ค่าใช้จ่ายอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2551

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ตามหลักการวิเคราะห์ของ CAMELS Analysis เปรียบเทียบ กับข้อมูลและอัตราส่วนถัวเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์อื่นทั้งระบบทั่วประเทศที่มีขนาดเดียวกัน ณ ปี 2551 (Peer Group) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ มีการวิเคราะห์ใน 5 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength)

ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงหรือความเข้มแข็งของเงินทุน เป็นการวิเคราะห์แหล่งเงินทุน (โดยเน้นแหล่งเงินทุนภายในเป็นหลัก) ที่สามารถป้องกันผลกระทบจากความเสี่ยงทางด้านธุรกิจและการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ เงินทุนดำเนินงานของสหกรณ์ประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ กำไรสุทธิ และการจัดหาเงินทุนในรูปของการก่อหนี้ผูกพัน

จากตาราง 7 พบว่า

1. อัตราหนี้สินต่อทุน ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราหนี้สินต่อทุนเท่ากับ 0.49 เท่า ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (0.83 เท่า) แสดงว่า ทุก ๆ 100 บาทของทุนสหกรณ์มีภาระที่จะต้องจ่ายหนี้สินเพียง 49 บาท ฉะนั้น สหกรณ์มีทุนเพียงพอที่จะชำระหนี้ในระยะยาวได้ เนื่องจากมีความเสี่ยงต่ำ แต่อัตราหนี้สินต่อทุนในปี 2551 มีค่าต่ำกว่าปี 2550 (0.42 เท่า) หมายความว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนเพิ่มขึ้นจากปี 2550

2. อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์ เท่ากับ ร้อยละ 14.56 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 11.10) แสดงว่า ในปี 2551 ทุนของสหกรณ์มีอัตราการเติบโตร้อยละ 14.56 ซึ่งสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน ฉะนั้น สหกรณ์มีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งหมายความสหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนต่ำ แต่เมื่อเทียบกับปี 2550 จะเห็นว่าอัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์ลดลง ร้อยละ 0.94 หมายความว่า สหกรณ์มีเงินทุนในการดำเนินธุรกิจลดลงร้อยละ 0.94 แสดงว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนในปี 2551 สูงกว่าปี 2550

3. อัตราการเติบโตของหนี้ สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของหนี้ เท่ากับ ร้อยละ 32.47 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ 18.45) และเมื่อเทียบในปี 2550 จะเห็นว่า อัตราการ

เติบโตของหนี้สูงขึ้นถึงร้อยละ 16.64 ซึ่งหากพิจารณาในงบดุลจะเห็นว่า หนี้สินส่วนใหญ่ของสหกรณ์เป็นหนี้สินภายใน นั่นคือ การรับฝากเงินจากสมาชิก ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์มีเงินรับฝากจากสมาชิกสูงขึ้น ซึ่งเงินรับฝากส่วนใหญ่ของสหกรณ์เป็นเงินรับฝากประเภทออมทรัพย์ ซึ่งเป็นเงินระยะสั้น ในขณะที่สินเชื่อของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อระยะยาว ฉะนั้นสหกรณ์ควรบริหารจัดการธุรกิจให้มีความสมดุลระหว่างแหล่งที่มาของทุน และแหล่งที่ใช้ไปของทุน

4. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน เท่ากับร้อยละ 5.87 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ร้อยละ7.21) แสดงว่า ทุก ๆ 100 บาทของทุน สหกรณ์สามารถสร้างผลตอบแทนได้เพียง 5.87 บาท ฉะนั้น สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการนำทุนของสมาชิกไปเกิดรายได้ เพียง 5.87 บาท ซึ่งต่ำกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน อีกทั้งยังลดลงจากปี 2550 หมายความว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนหากอัตราผลตอบแทนยังคงลดลง เนื่องจาก สมาชิกอาจขาดศรัทธาและลาออกได้

ตาราง 7 อัตราส่วนวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551

อัตราส่วน	ปี 2551	ปี 2550	เกณฑ์ปี 2551*	การแปลผล
อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า)	0.49	0.42	0.83	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนต่ำ)
อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ (ร้อยละ)	14.56	15.50	11.10	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีทุนไว้รองรับความเสี่ยงเพียงพอ)
อัตราการเติบโตของหนี้ (ร้อยละ)	32.47	15.83	18.45	ปี 2551 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากมีภาระในหนี้สินสูง)
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (ร้อยละ)	5.87	6.75	7.21	ปี 2551 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีประสิทธิภาพในการให้ผลตอบแทนต่ำ)

หมายเหตุ *เกณฑ์มาตรฐานการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ยปี 2551

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2551: 82-85)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551: 34-35)

เมื่อเทียบกับเกณฑ์ในปี 2551 สหกรณ์มีเงินทุนเพียงพอในการรองรับความเสี่ยงทางการเงิน แต่สหกรณ์มีภาระหนี้สินสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก ซึ่งหากสหกรณ์บริหารจัดการหนี้สินไม่มีประสิทธิภาพ อาจเกิดปัญหาในระยะยาว นอกจากนี้เมื่อเทียบกับปี 2550 จะเห็นว่า ความ

เสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนของสหกรณ์เพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราการเติบโตของทุนลดลง ร้อยละ 0.94 และอัตราการเติบโตของหนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 16.64 นอกจากนี้ ประสิทธิภาพในการให้ผลตอบแทนแก่สมาชิกยังต่ำกว่าเกณฑ์ และต่ำกว่าปี 2550

จากการวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุน สรุปได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์ขนาดเดียวกันสหกรณ์มีความเสี่ยงแต่ไม่มากนัก เนื่องจากสหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุนสูง และมีสัดส่วนของทุนเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงจากหนี้สิน แต่อัตราผลตอบแทนต่อทุนต่ำลง อาจจะส่งผลต่อความศรัทธาของสมาชิก ฉะนั้นสหกรณ์ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี สามารถใช้เงินรับฝากจากสมาชิกสร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความสมดุลระหว่างการรับฝากเงิน และการให้สินเชื่อ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนเพิ่มขึ้น

มิติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)

คุณภาพของสินทรัพย์เป็นการวิเคราะห์ว่าสินทรัพย์ที่ลงทุนได้ก่อให้เกิดรายให้แก่สหกรณ์อย่างไร และได้ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

จากตาราง 8 พบว่า

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เท่ากับร้อยละ 4.03 ซึ่ง มีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (3.99) แสดงว่า ทุก ๆ 100 บาทของสินทรัพย์สหกรณ์สามารถบริหารจัดการให้เกิดผลตอบแทน 4.03 บาท (ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานสร้างรายได้จากสินทรัพย์ 3.99 บาท) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เท่ากับร้อยละ 4.76 ซึ่งสูงกว่าปี 2551 หมายความว่า สหกรณ์มีความสามารถในการบริหารจัดการสินทรัพย์ให้เกิดผลตอบแทนลดลงจากปีก่อน

2. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ เท่ากับร้อยละ 19.86 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (14.31) และสูงกว่าปี 2550 แสดงว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานก่อให้เกิดสินทรัพย์เพิ่มขึ้นได้ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และดีกว่าปีก่อน

ตาราง 8 อัตราส่วนวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551

อัตราส่วน	ปี 2551	ปี 2550	เกณฑ์ปี 2551*	การแปลผล
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ)	4.03	4.76	3.99	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ให้เกิดผลตอบแทนดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน)
อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (ร้อยละ)	19.86	15.59	14.31	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน)

หมายเหตุ *เกณฑ์มาตรฐานการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ยปี 2551

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2551: 82-85)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551: 34-35)

เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในปี 2551 สหกรณ์มีสินทรัพย์ที่มีคุณภาพ เนื่องจากสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ สหกรณ์ยังมีประสิทธิภาพการดำเนินงานสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากสามารถบริหารจัดการให้สินทรัพย์ที่มีคุณภาพสูงมีอัตราการเติบโตที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 จะเห็นว่า สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลง ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการนำสินทรัพย์ไปใช้ให้เกิดผลตอบแทนลดลง ทั้ง ๆ ที่ประสิทธิภาพในการดำเนินงานดีกว่าปี 2550 เนื่องจากอัตราการเติบโตของสินทรัพย์เพิ่มขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น หากพิจารณาแค่เพียงอัตราการเติบโตของสินทรัพย์โดยไม่พิจารณาอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงขึ้น แต่เมื่อพิจารณาทั้งอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราการเติบโตของสินทรัพย์สะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์มีความสามารถในการบริหารจัดการลดลง เนื่องจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลง ซึ่งเป็นไปได้ว่า สินทรัพย์ที่สหกรณ์มีอยู่มีคุณภาพลดลงทำให้อัตราผลตอบแทนลดลง หรืออาจเป็นไปได้ว่าสหกรณ์สามารถนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปลงทุนให้เกิดผลตอบแทนลดลง ทั้งนี้ต้องพิจารณาอัตราการเติบโตของธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจสินเชื่อซึ่งเป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์ควบคู่ไปด้วยจึงสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุใดที่ทำให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลงในขณะอัตราการเติบโตของสินทรัพย์เพิ่มขึ้น

มิติที่ 3 ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Capability)

ขีดความสามารถในการบริหารงานเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถของฝ่ายบริหารในการวางกลยุทธ์ และจัดโครงสร้างองค์กรในการนำพาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่สหกรณ์เผชิญอยู่

จากตาราง 9 พบว่า

อัตราการเติบโตของธุรกิจ ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของธุรกิจเท่ากับร้อยละ 20.02 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (10.36) แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้เติบโตขึ้นสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของธุรกิจในปี 2550 เท่ากับ 18.52 ซึ่งต่ำกว่าปี 2551 จึงอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีขีดความสามารถในการบริหารสูงขึ้นจากปีก่อน และสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน

ตาราง 9 อัตราส่วนวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหารของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551

อัตราส่วน	ปี 2551	ปี 2550	เกณฑ์ปี 2551*	การแปลผล
อัตราการเติบโตของธุรกิจ (ร้อยละ)	20.02	18.52	10.36	ปี 2551 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีขีดความสามารถในการบริหารดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน)

หมายเหตุ *เกณฑ์มาตรฐานการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ยปี 2551

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2551: 82-85)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551: 34-35)

เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในปี 2551 สหกรณ์มีการบริหารจัดการธุรกิจดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินธุรกิจที่ดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์สามารถสร้างความศรัทธาให้แก่สมาชิกได้ดีขึ้น ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 อัตราการเติบโตของธุรกิจในปี 2551 ก็สูงกว่าปี 2550 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีขีดความสามารถในการบริหารดีขึ้น

แนวโน้มสมาชิก ทุนเรือนหุ้น และกำไรสุทธิ

จากตาราง 10 พบว่า

แนวโน้มสมาชิก ในปี 2551 ดีกว่าปี 2550 โดยแนวโน้มสมาชิกในปี 2551 เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 1.11 ปี 2550 ลดลงจากปี 2549 ร้อยละ 1.28 เมื่อพิจารณาภาพ 15 จะเห็นว่ามีการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกทุกปี และเพิ่มสูงสุดในปี 2548 จากนั้นจำนวนสมาชิกลดลงจนถึงปี 2550 และเพิ่มขึ้นในปี 2551 แต่เมื่อพิจารณาภาพ 16 จะเห็นว่าโดยภาพรวมแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของสมาชิกลดลงอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นปีใน 2551

แนวโน้มทุนเรือนหุ้น ในปี 2551 ต่ำกว่าปี 2550 โดยแนวโน้มทุนเรือนหุ้นในปี 2551 ลดลงจากปี 2550 ร้อยละ 14.56 ส่วนปี 2550 เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 15.50 และเมื่อพิจารณาภาพ 17 จะเห็นว่าสหกรณ์มีมูลค่าทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้นทุกปี แต่เมื่อพิจารณาภาพ 18 จะเห็นว่า โดยภาพรวมสหกรณ์มีร้อยละแนวโน้มของการเพิ่มของทุนเรือนหุ้นลงลงทุกปี

แนวโน้มกำไรสุทธิ ในปี 2551 ต่ำกว่าปี 2550 โดยแนวโน้มกำไรสุทธิในปี 2551 ลดลงจากปี 2550 ร้อยละ 0.14 ในปี 2550 เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 22.19 หากพิจารณาภาพ 19 จะเห็นว่ามูลค่ากำไรสุทธิของสหกรณ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่เมื่อพิจารณาภาพ 20 จะเห็นว่าอัตราร้อยละการเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิค่อนข้างผันผวน โดยปี 2545 มีร้อยละแนวโน้มของกำไรสุทธิเพิ่มสูงสุด และปี 2547 มีร้อยละแนวโน้มของกำไรสุทธิลดลงต่ำสุด

ตาราง 10 แนวโน้มสมาชิก ทุนเรือนหุ้น และกำไรสุทธิ ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551 (โดยวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่)

ปี	ร้อยละของแนวโน้ม					
	สมาชิก		ทุนเรือนหุ้น		กำไรสุทธิ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2551	3,902	1.11	119.15	14.56	11.58	(0.14)
2550	3,859	(1.28)	149.17	15.50	11.85	22.19
2549	3,909	(0.81)	183.20	15.22	15.00	3.49
2548	3,941	0.95	220.97	18.63	17.11	24.71
2547	3,904	0.62	260.88	18.06	16.46	(3.81)
2546	3,880	1.07	309.47	20.61	20.52	14.03
2545	3,839	1.08	356.56	22.81	21.24	26.66

ตาราง 10 (ต่อ)

ปี	ร้อยละของแนวโน้ม					
	สมาชิก		ทุนเรือนหุ้น		กำไรสุทธิ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2544	3,798	2.70	411.82	25.20	25.95	2.28
2543	3,698	3.09	471.77	28.98	25.91	10.84
2542	3,587		92.38		10.45	

หมายเหตุ *( ) ลดลง

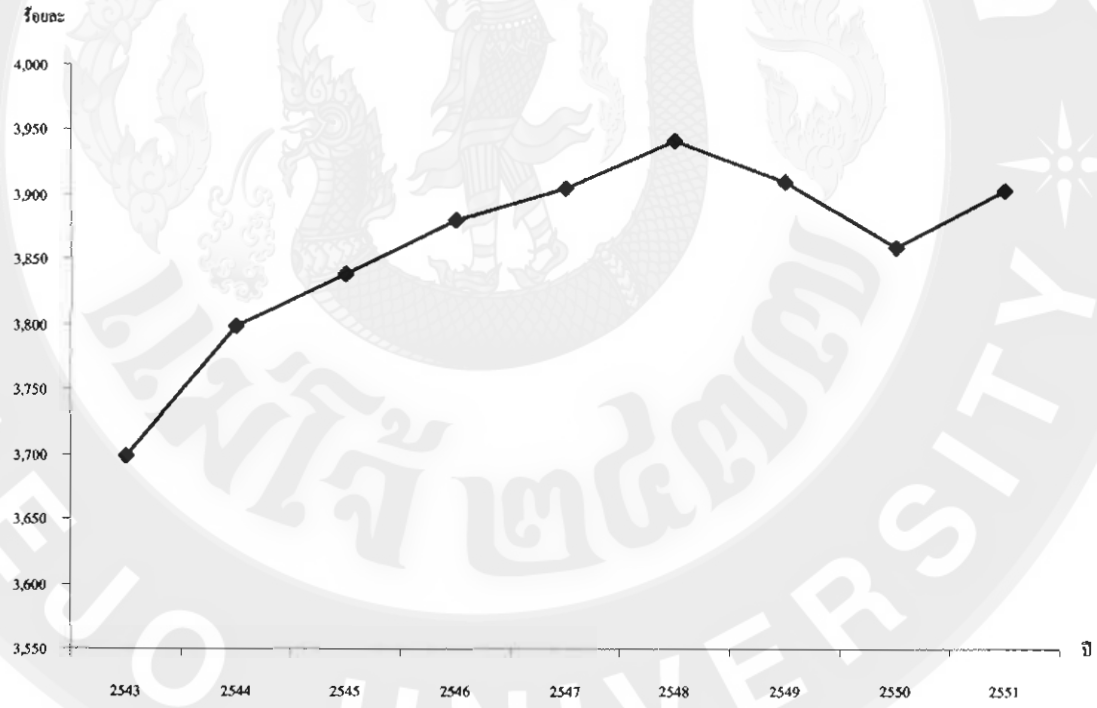

ภาพ 15 จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551

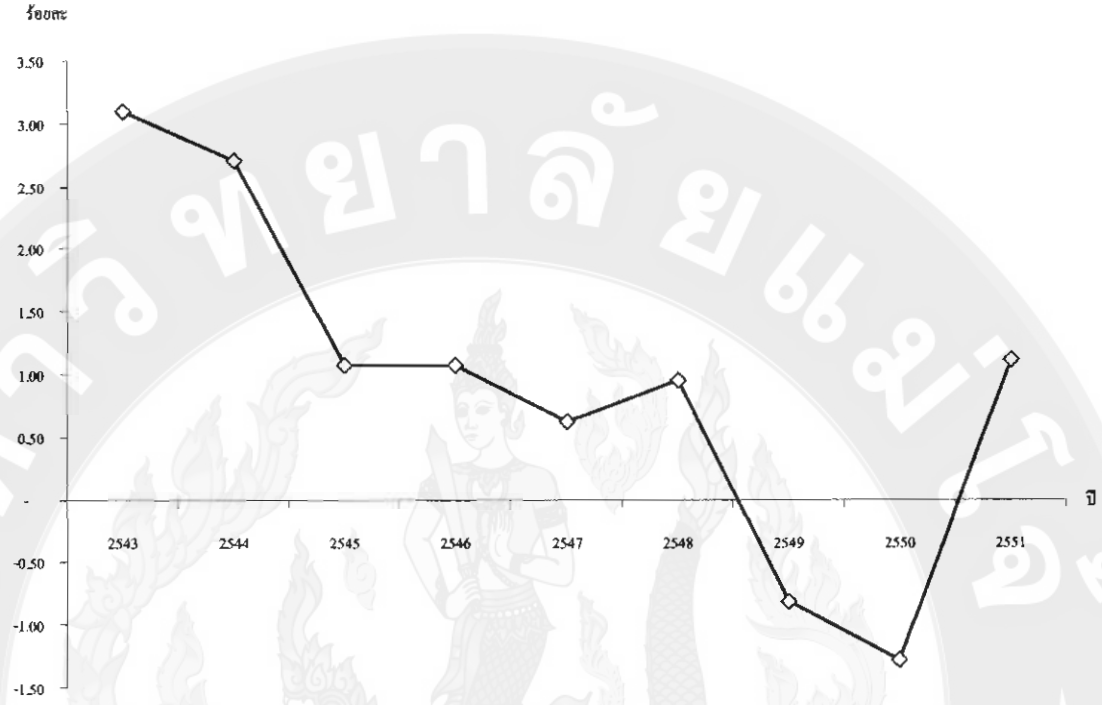

ภาพ 16 ร้อยละแนวโน้มสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551

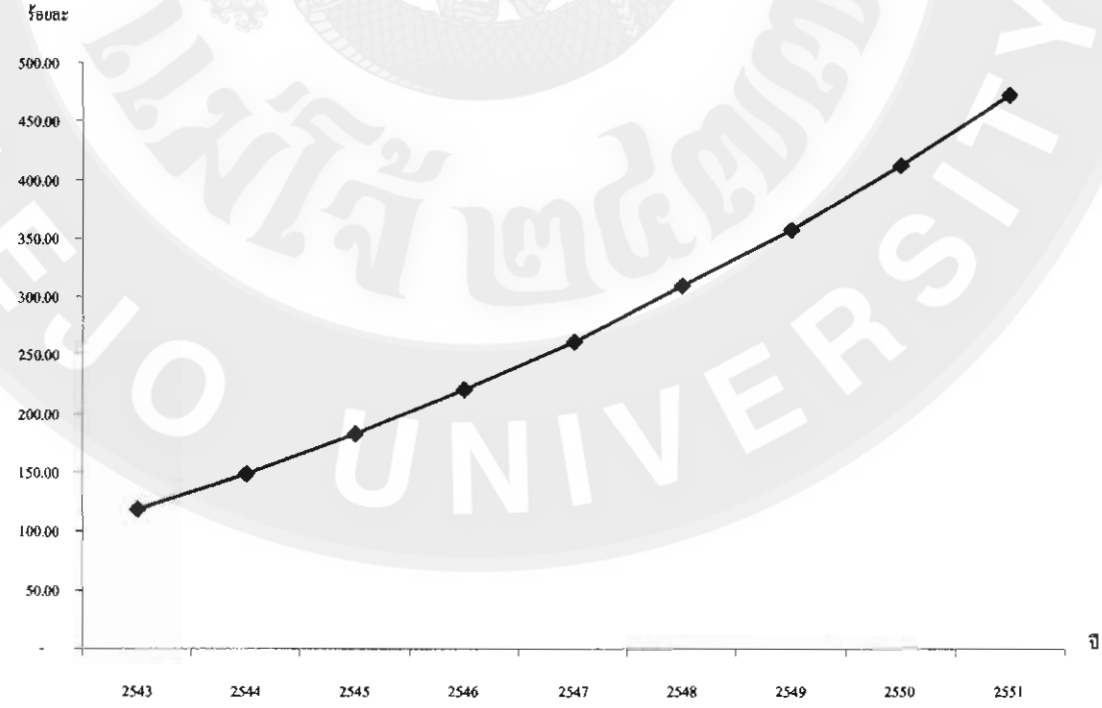

ภาพ 17 มูลค่าทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551

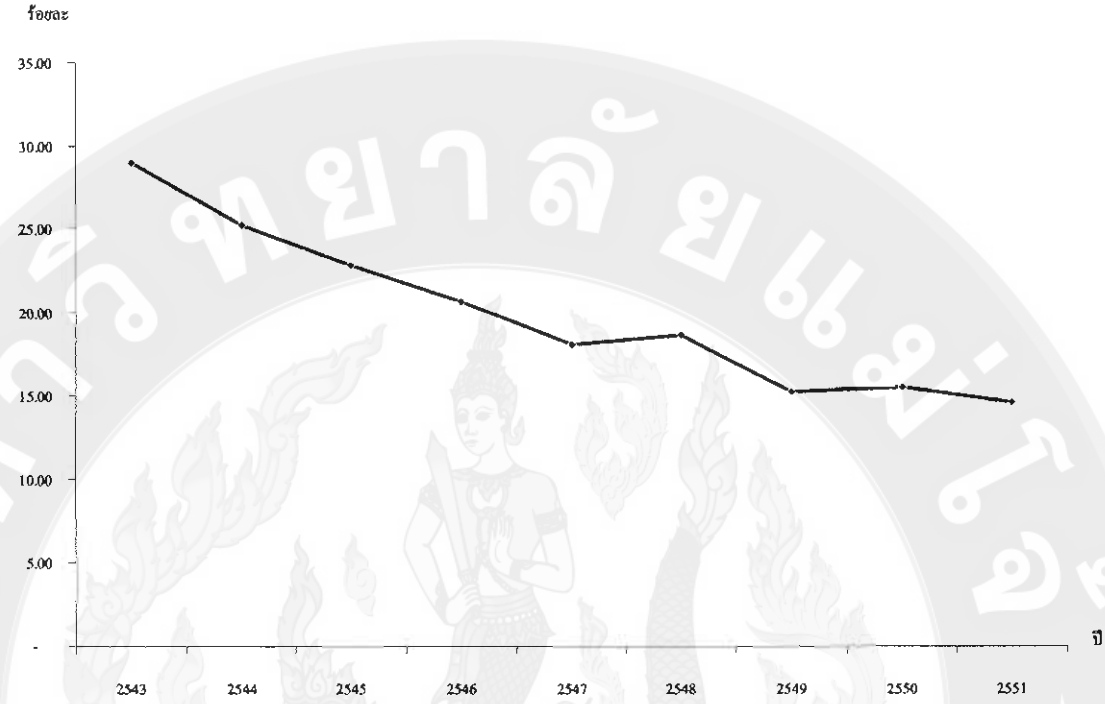

ภาพ 18 ร้อยละแนวโน้มทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551

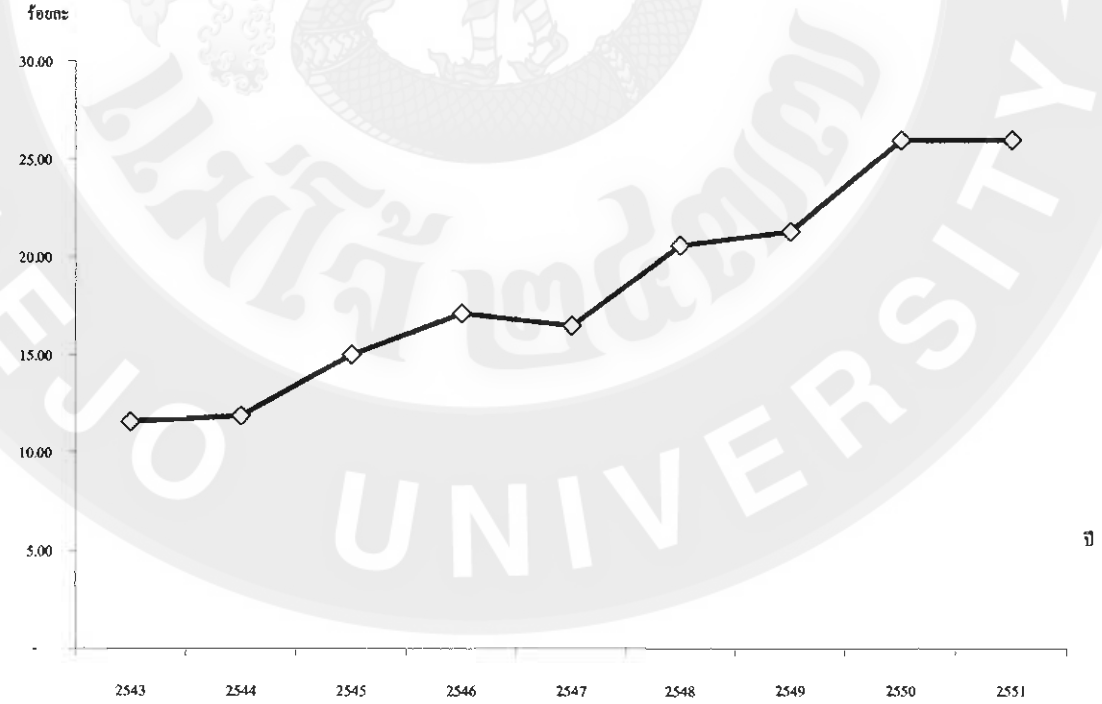

ภาพ 19 มูลค่ากำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551

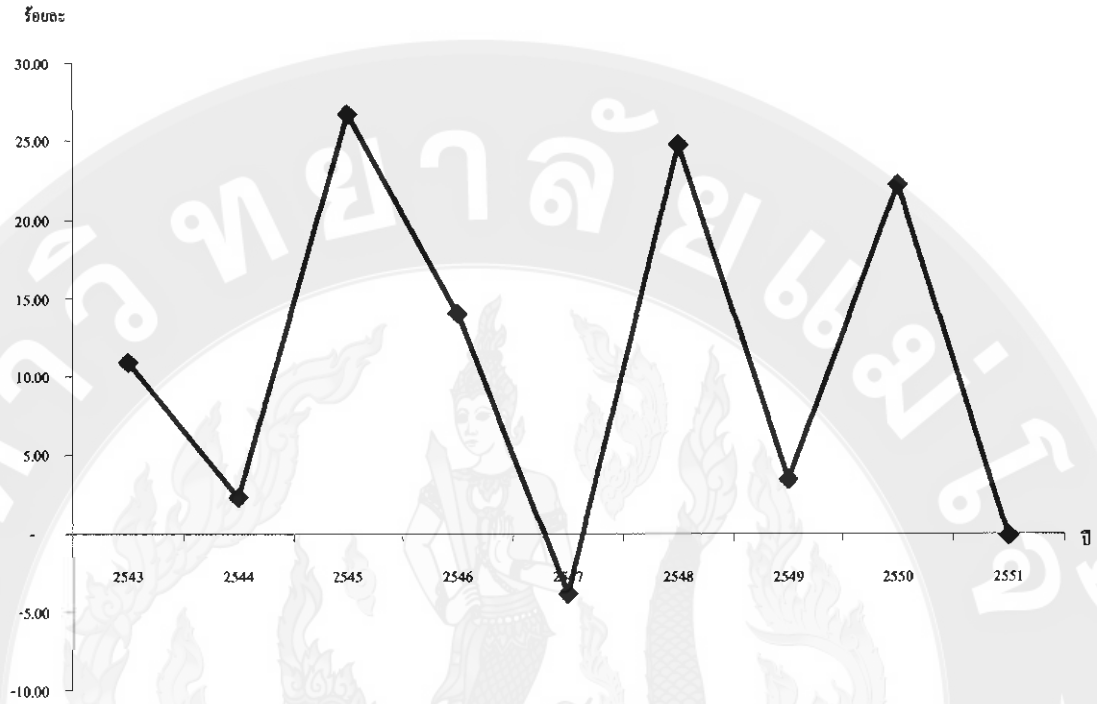

ภาพ 20 ร้อยละแนวโน้มกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2543-2551

จากอัตราการเติบโตของธุรกิจ และแนวโน้มของสมาชิก ทุนเรือนหุ้น และกำไรสุทธิอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีขีดความสามารถในการบริหารธุรกิจให้เติบโตได้ดีกว่าปีก่อน และสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาร้อยละแนวโน้มของแนวโน้มสมาชิก ทุนเรือนหุ้น และกำไรสุทธิ กลับพบว่ามีแนวโน้มลดลง จึงกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีขีดความสามารถในการบริหารสหกรณ์ด้านเศรษฐกิจสูง แต่ขีดความสามารถในการบริหารสหกรณ์ด้านสังคมต่ำ ไม่สามารถสร้างความศรัทธาให้สมาชิกได้เห็นคุณค่าของสหกรณ์เพียงพอที่จะเชิญชวนให้ผู้อื่นได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์มากขึ้น ทั้งนี้จะต้องพิจารณาสภาพเศรษฐกิจของประเทศควบคู่ด้วย เนื่องจากธุรกิจหลักของสหกรณ์เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจ

มิติที่ 4 การทำกำไร (Earning Sufficiency)

การทำกำไรเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์ในธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินอยู่ ซึ่งจะประกอบไปด้วยการรักษาอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้ต่ำและเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นในแต่ละธุรกิจให้มากที่สุด รวมทั้งวิเคราะห์ถึงคุณภาพและแนวโน้มของกำไรในอนาคตของสหกรณ์

จากตาราง 11 พบว่า

1. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เท่ากับร้อยละ 13.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (14.28) แสดงว่า ทุก ๆ 100 บาทสหกรณ์มีค่าใช้จ่ายเพียง 13.82 บาท (ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานมีค่าใช้จ่าย 14.28 บาท) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 สหกรณ์มีอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เท่ากับร้อยละ 11.99 ซึ่งต่ำกว่าปี 2551 หมายความว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายลดลงจากปีก่อน

2. อัตราการเติบโตของทุน ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุน เท่ากับร้อยละ 18.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (9.86) แสดงว่า ทุก ๆ 100 บาท สหกรณ์สามารถระดมทุนได้ 18.12 บาท (ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานสามารถระดมทุนได้ 9.86 บาท) และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุน เท่ากับร้อยละ 12.61 ซึ่งต่ำกว่าปี 2551 หมายความว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการระดมทุนสูงกว่าปีก่อน

3. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น เท่ากับร้อยละ 12.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (-7.84) แสดงว่า ทุก ๆ 100 บาท สหกรณ์สามารถจัดสรรกำไรสุทธิเข้าทุนสะสมอื่นได้ 12.25 บาท (ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานสามารถจัดสรรกำไรสุทธิเข้าทุนสะสมอื่นลดลง 7.84 บาท) และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุนสำรอง เท่ากับร้อยละ 2.32 ซึ่งต่ำกว่าปี 2551 หมายความว่า สหกรณ์มีการจัดสรรกำไรสุทธิเข้าทุนสะสมอื่นได้สูงกว่าปีก่อน

4. อัตราการเติบโตของกำไร ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของกำไรลดลง เท่ากับร้อยละ 0.14 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 13.85) แสดงว่า ทุก ๆ 100 บาท สหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรลดลง 0.14 บาท (ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานสามารถทำกำไรได้ 13.85 บาท) และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของกำไรเพิ่มขึ้น เท่ากับร้อยละ 22.19 ซึ่งสูงกว่าปี 2551 หมายความว่า สหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรต่ำกว่าปีก่อน

ตาราง 11 อัตราส่วนวิเคราะห์การทำกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551

อัตราส่วน	ปี 2551	ปี 2550	เกณฑ์ปี 2551*	การแปลผล
อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ร้อยละ)	13.82	11.99	14.28	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายดำเนินงานดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน)
อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (ร้อยละ)	18.12	12.61	9.86	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีประสิทธิภาพในการระดมทุนภายในดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน)
อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (ร้อยละ)	12.25	2.32	-7.84	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และจัดสรรเป็นทุนสะสม ทำให้มีความมั่นคง สมาชิกมีความศรัทธาสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน)
อัตราการเติบโตของกำไร (ร้อยละ)	(0.14)	22.19	13.85	ปี 2551 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีประสิทธิภาพในการทำกำไรต่ำกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน)

หมายเหตุ *เกณฑ์มาตรฐานการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ยปี 2551

ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2551: 82-85)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551: 34-35)

เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในปี 2551 จะเห็นว่าอัตราค่าใช้จ่าย อัตราการเติบโตของทุน และอัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานสะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์มีความสามารถในการควบคุมค่าใช้จ่าย สามารถระดมทุนได้ดี และสามารถจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อเป็นทุนสะสมอื่น สูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาอัตราการเติบโตของกำไรพบว่า ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากกำไรสุทธิในปี 2551 ลดลงจากปี 2550 แต่สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่าย ระดมทุน และจัดสรรกำไรสุทธิเข้าทุนสะสมอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรได้ดี

จากข้อมูลข้างต้นหากพิจารณาอัตราการเติบโตของกำไรแต่เพียงอัตราเดียว อาจจะกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรลดลง (แต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น) แต่เมื่อพิจารณาอัตราอื่น ๆ จะเห็นว่า สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้สหกรณ์จะทำกำไรได้ลดลง แต่

สหกรณ์สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายได้ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน อีกทั้งสามารถสร้างความศรัทธาให้สมาชิกทำให้สหกรณ์สามารถระดมทุนเพิ่มขึ้น และสามารถจัดสรรกำไรสุทธิเข้าทุนสำรองอื่นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิกได้ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่หากเปรียบเทียบกับปี 2550 แล้ว พบว่าประสิทธิภาพในการทำกำไรลดลง และประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายลดลง ฉะนั้น อาจเป็นไปได้ว่า สาเหตุที่สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการทำกำไรลดลง เนื่องมาจากประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ลดลง

มิติที่ 5 สภาพคล่อง (Liquidity)

สภาพคล่องหรือความเพียงพอต่อความต้องใช้เงิน เป็นการพิจารณาความเพียงพอของเงินสด หรือสินทรัพย์ที่มีสภาพใกล้เคียงเงินสด รวมถึงสินทรัพย์อื่นที่สามารถเปลี่ยนเป็น เงินสดได้ง่าย สภาพคล่องวัดได้จากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งคำนวณได้จากสัดส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน หากสหกรณ์มีความเสี่ยงของเงินทุนสหกรณ์จำเป็นต้องรักษาสภาพคล่องให้สูงเพียงพอ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

จากตาราง 12 พบว่า

1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียน เท่ากับ 1.28 เท่า ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (0.58) แสดงว่า สหกรณ์มีสินทรัพย์หมุนเวียนเป็น 1.28 เท่า ของหนี้สินหมุนเวียน หมายความว่า ทุก ๆ หนี้ 100 บาทของเจ้าหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์ (ซึ่งส่วนใหญ่คือสมาชิกสหกรณ์) จะได้รับความคุ้มครอง 128 บาท หรืออาจกล่าวได้ว่า เจ้าหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงในการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดของสหกรณ์ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 จะเห็นว่าสหกรณ์มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียน เท่ากับ 1.80 เท่า ซึ่งสูงกว่าปี 2551 หมายความว่า สหกรณ์มีสภาพคล่องต่ำกว่าปีก่อน

2. อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด ในปี 2551 สหกรณ์มีอัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนดเท่ากับ 100% ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (99.91) แสดงว่า สหกรณ์มีคุณภาพของลูกหนี้ดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน หมายความว่า สหกรณ์ไม่มีลูกหนี้ที่ค้างชำระหนี้ และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์สามารถรักษาคุณภาพของลูกหนี้ไว้ได้

ตาราง 12 อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551

อัตราส่วน	ปี 2551	ปี 2550	เกณฑ์ปี 2551*	การแปลผล
อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า)	1.28	1.80	0.58	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีสภาพคล่องสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน)
อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด (ร้อยละ)	100.00	100.00	99.91	ปี 2551 ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (มีคุณภาพของลูกหนี้สูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน)

หมายเหตุ *เกณฑ์มาตรฐานการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ยปี 2551
ที่มา: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด (2551: 82-85)
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551: 34-35)

เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในปี 2551 จะเห็นว่าทั้งอัตราส่วนทุนหมุนเวียน และอัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานสะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์มีสภาพคล่อง และคุณภาพของลูกหนี้ดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน แต่หากเปรียบเทียบกับปี 2550 จะเห็นว่า สภาพคล่องของสหกรณ์ลดลง แต่หนี้ลูกหนี้ยังมีคุณภาพที่ดี

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีสภาพคล่องดี และคุณภาพของลูกหนี้ดี แม้ว่าในปี 2551 สภาพคล่องจะต่ำกว่าปี 2550 แต่หากพิจารณาอัตราการเติบโตของธุรกิจซึ่งมีอัตราการเติบโตสูงกว่าปี 2550 อาจกล่าวได้ว่า การที่สภาพคล่องของสหกรณ์ลดลง อาจเนื่องมาจาก สหกรณ์นำไปใช้ในการดำเนินธุรกิจ

สัญญาณเตือนภัยทางการเงิน

สัญญาณเตือนภัยทางการเงิน เป็นเครื่องมือเตือนภัยทางการเงินที่เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางในการเฝ้าระวังเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ เพื่อจะได้พัฒนาเสถียรภาพทางการเงินของสหกรณ์และนำไปสู่การบริหารจัดการทางการเงินของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ตามแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis พบว่า สหกรณ์มีระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน อยู่ในระดับ "วิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น" (สีเหลือง) (ภาพ 21) หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินที่ต้องเฝ้าระวังมากขึ้น ซึ่งจากภาพ 21 สรุปได้ว่า ผลการดำเนินงานของสหกรณ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาจาก 3 ตัวชี้วัดคือ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร (ก่อนหักค่าใช้จ่าย

ดำเนินงาน) อยู่ในระดับปานกลาง (พอใช้) ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด อยู่ในระดับสูง (ดี) และ ทุนสำรองต่อสินทรัพย์ อยู่ในระดับต่ำ (ต้องปรับปรุง) และภาพ 22 บ่งบอกว่า ควร "วิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของเงินทุนรวมทั้งค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่อาจส่งผลต่อการทำกำไร" ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงในเรื่องของความเพียงพอของเงินทุน และขาดประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ฉะนั้น สหกรณ์ควรพิจารณาการสำรองเงินทุนของสหกรณ์ และพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น โดยต้องวิเคราะห์ขนาดของทุนสำรองที่สามารถรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นไม่ให้เกิดขึ้น หรือมากขึ้นกว่าเดิม

จากภาพ 21 – 22 สรุปได้ว่า สถานการณ์ทางการเงินของสหกรณ์ต้องเฝ้าระวังมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความเพียงพอของเงินทุน (C) ซึ่งสหกรณ์จะต้องทำการวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของเงินทุน และความสามารถในการทำกำไร (E) ซึ่งสหกรณ์จะต้องควบคุมค่าใช้จ่ายที่ส่งผลต่อกำไรสุทธิ ฉะนั้น คณะกรรมการและฝ่ายจัดการต้องหามาตรการในการเฝ้าระวังฐานะการเงินของสหกรณ์มากขึ้น อันเนื่องมาจากเงินทุนของสหกรณ์ไม่เพียงพอ รวมทั้งควรทบทวนและเข้มงวดในการควบคุมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน แม้ว่าลูกหนี้ระยะสั้นสามารถชำระหนี้ที่ถึงกำหนดได้ดี แต่ทุนสำรองของสหกรณ์ต่อสินทรัพย์ไม่เพียงพอ และอัตราค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นไม่สอดคล้องกับอัตรากำไรที่เพิ่มขึ้น ฉะนั้น ต้องมีมาตรการที่จะสามารถเพิ่มทุนสำรองให้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสินทรัพย์ของสหกรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น และระยะยาว รวมทั้งมีมาตรการในการควบคุมค่าใช้จ่ายให้สอดคล้องกับรายได้

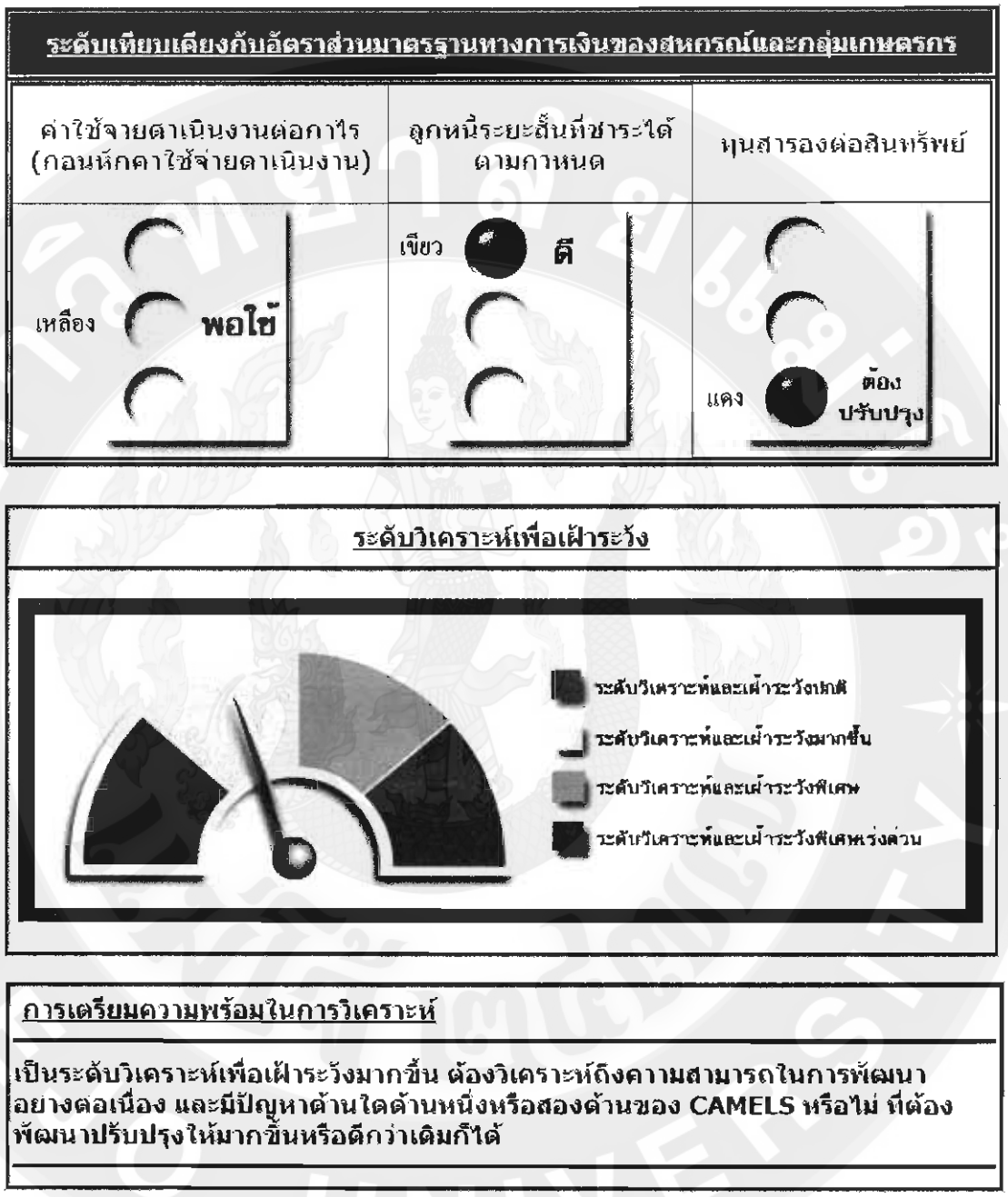

ภาพ 21 ระดับเทียบเคียง และระดับการวิเคราะห์ กับอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงิน ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551

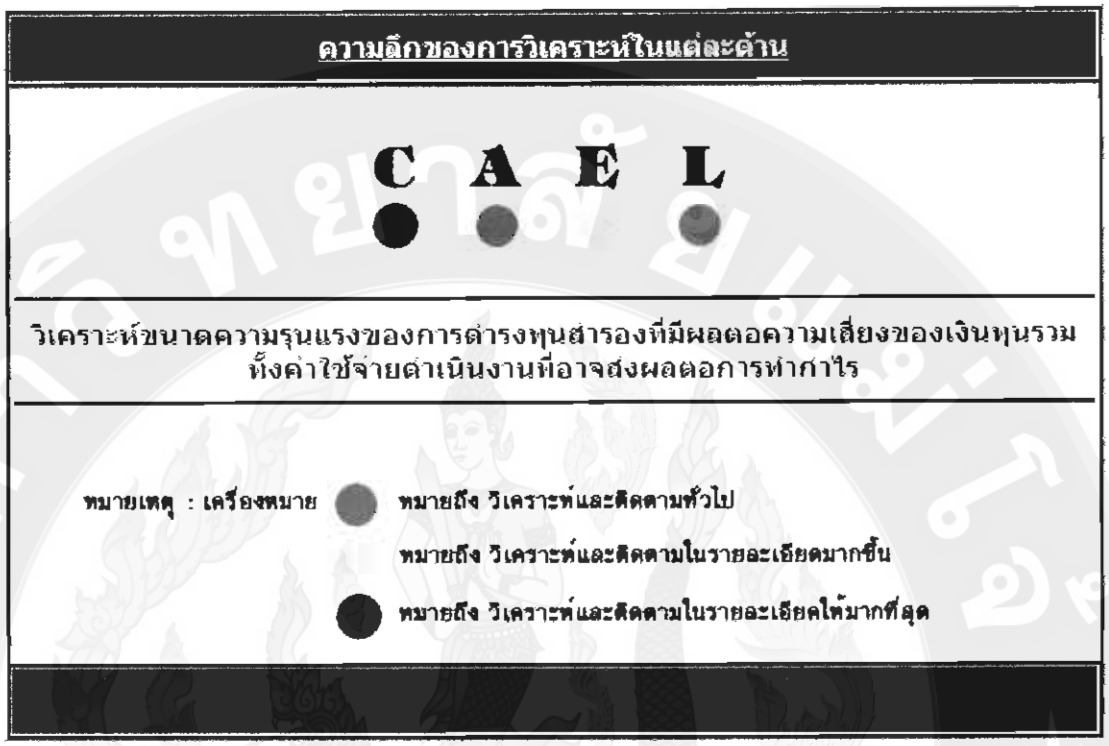

ภาพ 22 ความลึกของการวิเคราะห์อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในแต่ละด้านของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2551

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อ

แหล่งที่มาของทุนในการดำเนินธุรกิจ

สหกรณ์ออมทรัพย์ดำเนินธุรกิจหลัก คือ ธุรกิจสินเชื่อ และธุรกิจเงินรับฝาก ซึ่งแหล่งที่มาในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์มาจากแหล่งเงินทุนภายใน ได้แก่ ทุนเรือนหุ้น และเงินรับฝาก มีรายละเอียดดังนี้

จากตาราง 13 จะเห็นว่าในช่วงปี 2542-2551 สหกรณ์มีทุนเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อระหว่างปีเฉลี่ยปีละ 97.64 ล้านบาท แบ่งเป็น ทุนระยะยาว (ทุนเรือนหุ้น) เฉลี่ย 24.39 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 24.98) เป็นทุนระยะสั้น (เงินรับฝากจากสมาชิก) เฉลี่ย 73.25 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 75.02) และเมื่อพิจารณาภาพ 23 จะเห็นว่ามีความผันผวนค่อนข้างมากในเงินทุนระยะสั้นของสหกรณ์ และมีมูลค่าลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548 และเงินทุนระยะยาวในช่วงปี 2542-2550 มีมูลค่าลดลงอย่างต่อเนื่อง และปรับตัวสูงขึ้นในปี 2551

จากตัวเลขและภาพ สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของสหกรณ์ด้านเงินทุนจากภายใน ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ในอนาคต

ตาราง 13 มูลค่าทุนเรือนหุ้นรับ และเงินรับฝากระหว่างปี ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ในช่วงปี 2542 – 2551

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	ทุนระยะยาว (ทุนเรือนหุ้นระหว่างปี)*		ทุนระยะสั้น (เงินรับฝากระหว่างปี)*				รวม
			ออมทรัพย์	ออมทรัพย์ พิเศษ	รวม		
	จำนวน	ร้อยละ			จำนวน	ร้อยละ	
2551	58.72	66.76	14.81	14.42	29.23	33.24	87.95
2550	2.98	5.96	29.59	17.39	46.98	94.04	49.96
2549	9.87	11.66	37.03	37.78	74.81	88.34	84.68
2548	17.65	11.08	83.62	57.99	141.61	88.92	159.26
2547	19.02	15.45	62.47	41.62	104.09	84.55	123.11
2546	20.39	9.06	72.16	132.58	204.74	90.94	225.12
2545	25.01	36.36	40.22	3.54	43.76	63.64	68.77
2544	28.90	46.34	32.76	0.71	33.47	53.66	62.37
2543	29.18	44.55	33.24	3.08	36.32	55.45	65.51
2542	32.15	64.74	16.64	0.87	17.51	35.26	49.67
เฉลี่ย	24.39	24.98	42.25	31.00	73.25	75.02	97.64

หมายเหตุ *มูลค่าสุทธิ

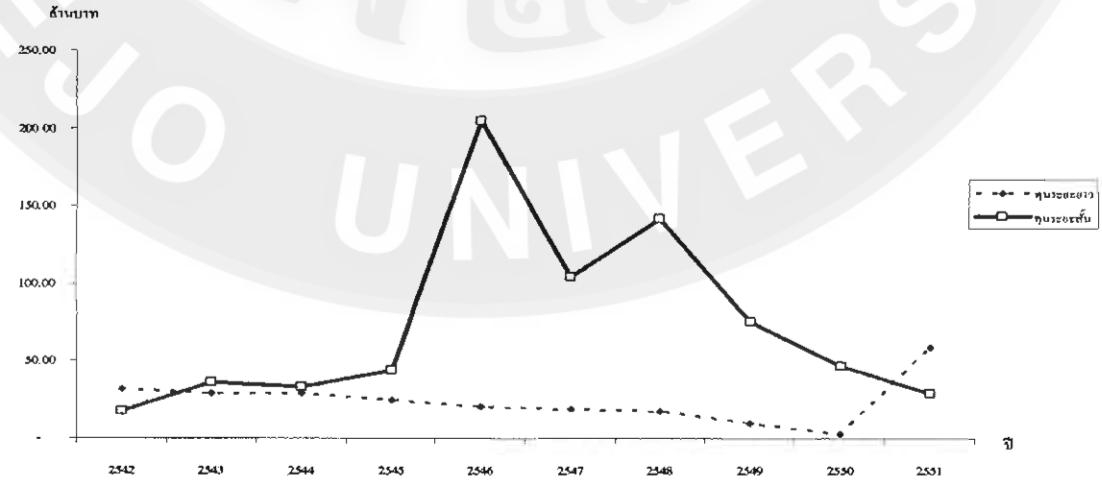

ภาพ 23 มูลค่าเงินทุนระยะสั้น และระยะยาวของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542-2551

ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์

จากตาราง 14 สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ให้สินเชื่อแก่สมาชิก 2 ประเภทใหญ่ คือ สินเชื่อระยะสั้น ได้แก่ เงินกู้ฉุกเฉิน และสินเชื่อระยะสั้น ได้แก่ เงินกู้สามัญ และเงินกู้พิเศษ โดยเงินกู้ฉุกเฉิน สมาชิกไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ส่วนเงินกู้สามัญ และเงินกู้พิเศษ ต้องใช้สินทรัพย์ค้ำประกันอย่างใดอย่างหนึ่ง และจากตาราง 15 พบว่าช่วงปี 2542 – 2551 สหกรณ์ให้สินเชื่อแก่สมาชิกระหว่างปี431.85 ล้านบาทแบ่งเป็นสินเชื่อระยะสั้น 80.06 ล้านบาท (ร้อยละ 18.66) สินเชื่อระยะยาว 351.25ล้านบาท (ร้อยละ 81.34) เมื่อพิจารณาตามภาพ 24 พบว่าโดยภาพรวมสหกรณ์มีการให้สินเชื่อระหว่างปีเพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปี 2547 – 2551 สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 14 รายละเอียดการให้กู้ และเงื่อนไขการกู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

ประเภท	วงเงินสูงสุด และการส่งชำระหนี้	ค้ำประกัน
เงินกู้ฉุกเฉิน	กู้ได้ไม่เกินหนึ่งเท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท ชำระคืนภายใน 4 งวด	-
เงินกู้สามัญ	ไม่เกินยี่สิบห้าเท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกินห้าแสนบาท ชำระคืนภายใน 72 งวด	- ใช้ค่าหุ้นค้ำประกัน สามารถกู้ได้สูงสุดไม่เกินร้อยละเก้าสิบของค่าหุ้นสะสม - บุคคลค้ำประกัน หรือ - หลักทรัพย์รัฐบาลหรือตราสารทางการเงิน หรือสมุดคู่ฝากเงินของสหกรณ์
เงินกู้พิเศษ	(1) เพื่อการเคหะสงเคราะห์ (เพื่อซื้อที่ดินหรือบ้านพร้อมที่ดินหรือซื้อห้องชุดในอาคารชุด หรือเพื่อจะก่อสร้างอาคารใหม่) วงเงินสูงสุดไม่เกินหกสิบเท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาทชำระคืนภายในสองร้อยสี่สิบงวด	- ใช้ค่าหุ้นค้ำประกัน สามารถกู้ได้สูงสุดไม่เกินร้อยละเก้าสิบของค่าหุ้นสะสม - ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน (อสังหาริมทรัพย์อันปลอดจากภาระติดพัน)

ตาราง 14 (ต่อ)

ประเภท	วงเงินสูงสุด และการส่งชำระหนี้	ค้ำประกัน
	(2) เพื่อการเคหะสงเคราะห์ (เพื่อการต่อเติม ซ่อมแซมหรือปรับปรุงอาคารบนที่ดิน การไถ่ถอนหนี้ที่คงค้างค่าที่ดินและ หรืออาคารจากสถาบันการเงินภายนอก) วงเงินสูงสุดไม่เกินหกสิบเท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาทชำระคืนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบงวด	- ใช้ค่าหุ้นค้ำประกัน สามารถกู้ได้สูงสุดไม่เกินร้อยละเก้าสิบของค่าหุ้นสะสม - ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน (อสังหาริมทรัพย์อันปลอดจากภาระติดพัน)
	(3) เพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ วงเงินกู้สูงสุดไม่เกินสี่สิบเท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกินหกแสนบาทชำระคืนภายในเก้าสิบหกงวด	- ใช้ค่าหุ้นค้ำประกัน สามารถกู้ได้สูงสุดไม่เกินร้อยละเก้าสิบของค่าหุ้นสะสม - ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน (อสังหาริมทรัพย์อันปลอดจากภาระติดพัน)
	(4) เพื่อการศึกษาของสมาชิกและครอบครัว วงเงินสูงสุดไม่เกินสี่สิบเท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกินหกแสนบาทชำระคืนภายในเก้าสิบหกงวด	- ใช้ค่าหุ้นค้ำประกัน สามารถกู้ได้สูงสุดไม่เกินร้อยละเก้าสิบของค่าหุ้นสะสม - ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน (อสังหาริมทรัพย์อันปลอดจากภาระติดพัน)
	(5) เพื่อการมียานพาหนะ วงเงินสูงสุดไม่เกินสี่สิบเท่าของเงินเดือนของสมาชิกผู้ขอกู้ แต่ไม่เกินแปดแสนบาทถ้วนชำระคืนภายในเจ็ดสิบสองงวด	- ใช้ค่าหุ้นค้ำประกัน สามารถกู้ได้สูงสุดไม่เกินร้อยละเก้าสิบของค่าหุ้นสะสม - ใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน (อสังหาริมทรัพย์อันปลอดจากภาระติดพัน)

ตาราง 15 การดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบกจำกัดในช่วงปี 2543–2551

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	สินเชื่อระยะสั้นระหว่างปี		สินเชื่อระยะยาวระหว่างปี		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2551	130.02	18.17	585.68	81.83	715.70
2550	130.29	20.88	493.72	79.12	624.01
2549	106.10	20.39	414.21	79.61	520.31
2548	80.09	20.25	315.33	79.75	395.42
2547	70.18	20.49	272.43	79.51	342.61
2546	98.19	22.69	334.50	77.31	432.69
2545	82.60	21.10	308.89	78.90	391.49
2544	80.09	24.64	244.92	75.36	325.01
2543	4.81	1.69	279.47	98.31	284.28
2542	23.67	8.25	263.36	91.75	287.02
เฉลี่ย	80.06	18.66	351.25	81.34	431.85

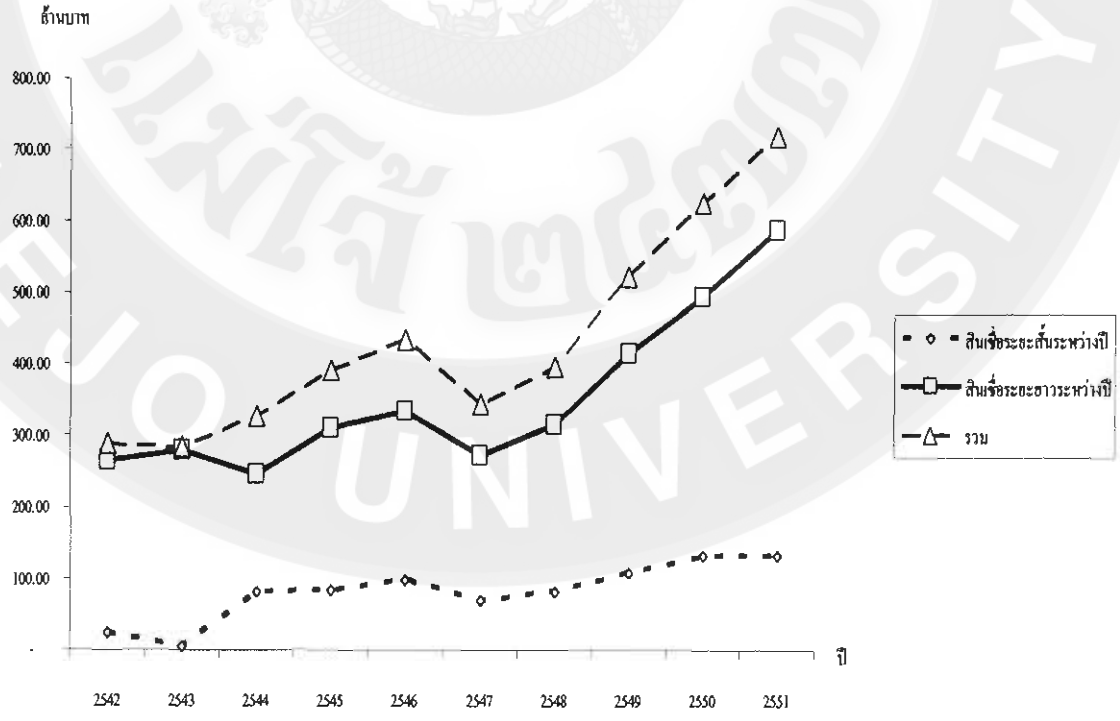

ภาพ 24 มูลค่าการให้สินเชื่อระยะสั้นและระยะยาวระหว่างของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 - 2551

จากแหล่งทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ ซึ่งมาจากแหล่งทุนภายในของสหกรณ์ ประกอบด้วย แหล่งทุนระยะยาว (ทุนเรือนหุ้น) คิดเป็นร้อยละ 24.98 และแหล่งทุนระยะสั้น คิดเป็นร้อยละ 75.02 หรือคิดเป็นสัดส่วน ทุนระยะยาว : ทุนระยะสั้น เท่ากับ 1:3.00 เท่า ในขณะที่สหกรณ์นำแหล่งทุนไปใช้ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ โดยเป็นสินเชื่อระยะยาวร้อยละ 81.34 และสินเชื่อระยะสั้น ร้อยละ 18.66 หรือคิดเป็นสัดส่วน สินเชื่อระยะยาว : สินเชื่อระยะสั้น เท่ากับ 4.36:1 เท่า ซึ่งหมายความว่า สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาวไม่สอดคล้องกับแหล่งที่มาของเงินทุน ฉะนั้น หากสหกรณ์ไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถสร้างศรัทธาให้แก่สมาชิก อาจจะส่งผลให้สหกรณ์เกิดปัญหาการขาดแคลนเงินทุน รวมทั้งปัญหาในการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของสหกรณ์ ซึ่งก็คือ เจ้าหนี้เงินรับฝากได้ในอนาคต ซึ่งหากพิจารณาทุนสำรองของสหกรณ์ กับ เงินรับฝากของสหกรณ์ พบว่า ในปี 2551 สหกรณ์มีทุนสำรองเพื่อรองรับหนี้เงินรับฝากได้เพียง 0.10 เท่า เท่านั้น

แต่ทั้งนี้หากพิจารณาเงื่อนไขของการให้สินเชื่อระยะยาว จะพบว่า เงื่อนไขของการกู้จะต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งสามารถเป็นหลักประกันให้แก่สหกรณ์ได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้หากพิจารณาคุณภาพของสินทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่คือ ลูกหนี้เงินกู้ของสหกรณ์จะเห็นว่า มีคุณภาพดี และไม่มีหนี้สูญ ฉะนั้น การที่สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาว ซึ่งมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน จึงมีความเสี่ยงต่ำ

สถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อ

จากตาราง 16 พบว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินด้านการให้สินเชื่อในระยะยาวแต่มีความเสี่ยงน้อยเนื่องจากสหกรณ์ไม่มีหนี้สูญแต่สหกรณ์มีการกันเงินทุนสำรองไว้เพื่อรองรับความเสี่ยงน้อยมากเพียงร้อยละ 0.03 เท่านั้นในขณะที่สหกรณ์มีอัตราการขยายตัวของธุรกิจสินเชื่อร้อยละ 14.69

แต่หากพิจารณาคุณภาพของหนี้สินของสหกรณ์จากอัตราส่วนทางการเงินอาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อระยะยาวค่อนข้างต่ำ

ตาราง 16 ความเสี่ยงธุรกิจสินเชื่อและตัวชี้วัดความเสี่ยงปี 2551 ของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบกจำกัด

ความเสี่ยง/ตัวชี้วัด	อัตราส่วน	ความหมาย
1. อัตราส่วนหนี้สูญสุทธิต่อสินเชื่อรวม	0.00	การปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์ไม่เกิดหนี้สูญสุทธิแสดงว่าสหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อ
2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ	$\frac{23.40}{715.7} = 0.03$	สหกรณ์มีเงินทุนสำรองเพื่อรองรับความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ 0.03 เท่าของเงินให้สินเชื่อซึ่งน้อยมากแสดงว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อในระยะยาว
3. อัตราการขยายตัวของสินเชื่อ	$\left(\frac{715.70-624.01}{624.01}\right)X100 = 14.69$	ธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ขยายตัวจากปี 2550 ร้อยละ 14.69 (ของสินเชื่อปี 2550) แสดงว่าสหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจสินเชื่อเพิ่มขึ้น

จากข้อมูลแหล่งที่มาของเงินทุน การใช้เงินทุนในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ และการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความเสี่ยงธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ สามารถสรุปได้ว่า สหกรณ์มีคุณภาพของลูกหนี้ที่ดี มีการสำรองเงินทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงในธุรกิจสินเชื่อ และธุรกิจเงินฝากต่ำมาก นอกจากนี้ สหกรณ์ยังให้สินเชื่อแก่สมาชิก ไม่สอดคล้องกับแหล่งทุนระยะสั้น และระยะยาว โดยมีสัดส่วนที่ไม่สัมพันธ์กันค่อนข้างสูงมาก ซึ่งหากพิจารณาที่มาของแหล่งทุน สหกรณ์ควรให้สินเชื่อระยะสั้น ไม่เกินร้อยละ 75.02 และให้สินเชื่อระยะยาวไม่เกินร้อยละ 24.98 แต่สหกรณ์มีการให้สินเชื่อระยะสั้นร้อยละ 18.66 แต่ให้สินเชื่อระยะยาวร้อยละ 81.34 นอกจากนี้ หากพิจารณาในภาพ 24 จะเห็นว่าแนวโน้มการให้สินเชื่อระยะยาวค่อนข้างสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับแนวโน้นสินเชื่อระยะสั้น

ส่วนที่ 4 แนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางด้านการเงิน

จากข้อมูลในส่วนที่ 1 - 3 จะเห็นว่าโดยภาพรวมสหกรณ์มีฐานะการเงินมั่นคง มีผลการดำเนินงานที่ดี แต่เมื่อพิจารณาภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551 ตามแนวคิดและทฤษฎี CAMELS Analysis และวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อ พบว่า

1. สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนต่ำเนื่องจากมีทุนไว้รองรับความเสี่ยงสูง มีประสิทธิภาพในการระดมทุน และจัดสรรกำไรสุทธิเข้าทุนสำรองได้ดี สินทรัพย์มีคุณภาพดี มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูง มีขีดความสามารถในการบริหารสูง สมาชิกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น มีสภาพคล่อง และละคุณภาพของลูกหนี้ดี แต่ประสิทธิภาพในการทำกำไรและการควบคุมค่าใช้จ่ายลดลงจากปีก่อน มีอัตราการเติบโตหนี้สูง อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลงจากปีก่อน แต่ทุนเรือนหุ้นและกำไรสุทธิมีแนวโน้มลดลง

2. หากพิจารณาธุรกิจสินเชื่อ พบว่า การให้สินเชื่อของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อระยะยาว ซึ่งใช้หลักทรัพย์ในการค้ำประกัน นอกจากนี้ สหกรณ์ไม่มีหนี้สูญ แต่มีเงินทุนสำรองเพื่อรองรับความเสี่ยงเพียง 0.03 เท่าของเงินให้สินเชื่อ อีกทั้งอัตราการขยายตัวของธุรกิจสินเชื่อสูงขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.15 ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงในการให้สินเชื่อต่ำแต่มีเงินทุนสำรองเพื่อรองรับความเสี่ยงต่ำ

จากข้อมูลข้างต้น สหกรณ์ควรมีแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางด้านการเงิน

นโยบาย/แนวทางด้านเงินทุน

1. การระดมทุนเรือนหุ้น ควรดำเนินการดังนี้

1.1 ประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เกี่ยวกับสหกรณ์ โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ เผยแพร่ให้แก่บุคลากรของกรมฯ เพื่อสร้างความสนใจ

1.2 จัดโครงการเพื่อนชวนเพื่อน เพื่อขอความร่วมมือให้สมาชิกเดิม และคณะกรรมการ ชักชวนเพื่อนร่วมงาน เข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อขยายฐานสมาชิก

1.3 เพิ่มสัดส่วนการซื้อหุ้นรายเดือนของสมาชิก

1.4 รณรงค์ให้สมาชิกถือหุ้นกับสหกรณ์มากขึ้น โดยขอความร่วมมือให้เพิ่มหุ้นตามอัตราการเพิ่มขึ้นของเงินเดือนในแต่ละปี

1.5 กำหนดอัตราเงินปันผล ให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภท และสูงกว่าอัตราเงินฝากในตลาดเงิน แต่ต้องคำนึงถึงต้นทุน และผลตอบแทนที่ได้จากเงินทุนของสหกรณ์ ซึ่งไม่ควรจะสูงกว่า ต้นทุน – ผลตอบแทนของเงินทุนของเศรษฐศาสตร์ เพราะจะทำให้ต้นทุนที่แท้จริงไม่สามารถรองรับต้นทุนเงินทุนและค่าใช้จ่ายทั้งหมดได้

1.6 ควรเพิ่มสัดส่วนของเงินทุนสำรองให้สูงขึ้น อย่างน้อยเท่ากับร้อยละของการเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน

1.7 ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการสำรองเงินทุนสำรอง ว่าหากทุนสำรองไม่เพียงพอ จะส่งผลต่อธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่เพียงพอของเงินทุน

2. การระดมเงินฝาก ควรดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดเป้าหมายปริมาณเงินฝากให้สอดคล้องกับปริมาณสินเชื่อที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15)

2.2 กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภทให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดเงิน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับต้นทุนผลตอบแทนที่แท้จริง

2.3 ดำรงสภาพคล่องเพื่อรองรับความเสี่ยงจากเงินฝาก และป้องกันไม่ให้เกิดภาวะเงินล้นในรูปของหลักทรัพย์ระยะสั้นความเสี่ยงต่ำที่มีผลตอบแทนภายนอกให้หลากหลายชนิดมากขึ้น ตามข้อกำหนดของสหกรณ์ เพื่อกระจายความเสี่ยง

2.4 เพิ่มผลิตภัณฑ์เงินฝากให้มากขึ้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินฝากระยะยาว อัตราดอกเบี้ยพิเศษที่สูงกว่าดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดแต่ต่ำกว่าอัตราเงินปันผล

2.5 ศึกษาดูงานสหกรณ์ออมทรัพย์ที่นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ เช่น การใช้บัตรกดเงินสดผ่านธนาคาร เป็นต้น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสหกรณ์ ให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และความเป็นสากลมากขึ้น

นโยบาย/แนวทางด้านธุรกิจสินเชื่อ

1. กำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้ให้สอดคล้องกับสัดส่วนของเงินรับฝากกับทุนเรือนหุ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกผู้กู้ และหลักทรัพย์ค้ำประกัน

2. การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ควรกำหนดไว้ในระดับ MLR เฉลี่ยของดอกเบี้ยเงินกู้ในตลาด แต่ไม่ควรจะต่ำกว่า MLR เฉลี่ยของดอกเบี้ยเงินกู้ในตลาดมากเกินไป

3. แม้สหกรณ์จะไม่มีหนี้สูญ แต่ควรมีนโยบายในการดูแลคุณภาพสินเชื่ออย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการเกิดหนี้ด้อยคุณภาพ

บทที่ 5
สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551 การบริหารจัดการการเงินและประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปี 2542 – 2551 สรุปผลการศึกษาดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ศึกษาฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551

ฐานะการเงิน พบว่า สหกรณ์มีฐานะการเงินที่มั่นคง โดย

สินทรัพย์ของสหกรณ์เฉลี่ยในช่วงปี 2542 – 2551 ปี มีมูลค่า 252.22 ล้านบาท และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งสินทรัพย์ส่วนใหญ่มาจากทุน ร้อยละ 61.09 และหนี้สิน ร้อยละ 38.91 โดยสินทรัพย์ส่วนใหญ่อยู่ในรายการของลูกหนี้เงินกู้ในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ ร้อยละ 71.31 (แบ่งเป็นลูกหนี้เงินกู้ระยะยาว ร้อยละ 53.85 ลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้น ร้อยละ 17.46) รองลงมาคือ เงินลงทุน ร้อยละ 13.34 โดยเป็นเงินลงทุนระยะยาวร้อยละ 9.94 และเงินลงทุนระยะสั้น ร้อยละ 3.40 และเงินฝากสหกรณ์ ร้อยละ 10.20

หนี้สินของสหกรณ์ทั้งหมดเป็นหนี้สินภายใน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยหนี้สินส่วนใหญ่ คือ เงินรับฝากจากสมาชิก ร้อยละ 37.99 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมมีสัดส่วนลดลง หมายความว่า แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์มาจากทุนเรือนหุ้นมากกว่าเงินรับฝากจากสมาชิก

ทุนของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยทุนส่วนใหญ่ คือ ทุนเรือนหุ้น ร้อยละ 53.99 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

ผลการดำเนินงาน พบว่า สหกรณ์มีกำไรจากการดำเนินงานทุกปี จึงอาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ดี โดยภาพรวมสหกรณ์มีแนวโน้มของรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่าย ส่งผลให้สหกรณ์มีกำไรเฉลี่ยจากการดำเนินงาน ร้อยละ 69.51 โดย

ในช่วงปี 2542-2551 รายได้ของสหกรณ์มาจากธุรกิจสินเชื่อ ร้อยละ 89.90 รองลงมาคือ รายได้จากผลตอบแทนจากเงินลงทุน ร้อยละ 8.55 โดยรายได้หลักของสหกรณ์ คือ ดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืม รองลงมาคือ ผลตอบแทนจากเงินลงทุน

ในช่วงปี 2542-2551 ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเงินรับฝากสมาชิก ร้อยละ 20.98 รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ร้อยละ 4.76 และ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ ร้อยละ 3.59 และ 1.15 โดยค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสำนักงาน (ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ค่าใช้จ่ายพนักงาน และค่าใช้จ่ายอาคาร สถานที่และอุปกรณ์) มีสัดส่วนของการเพิ่มขึ้นกว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินธุรกิจ สะท้อนให้เห็นว่า สหกรณ์สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจได้ดี

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551

มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength)

1. ในปี 2551 อัตราหนี้สินต่อทุน เท่ากับ 0.49 เท่า (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่ต่ำกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีทุนเพียงพอที่จะชำระหนี้ในระยะยาวได้ เนื่องจากมีความเสี่ยงต่ำ แต่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากปีก่อน

2. ในปี 2551 อัตราการเติบโตทุนของสหกรณ์ เท่ากับ ร้อยละ 14.56 (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่ต่ำกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านเงินทุนต่ำ แต่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากปีก่อน

3. ในปี 2551 อัตราการเติบโตของหนี้ เท่ากับ ร้อยละ 32.47 (ค่าตัวเลขสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และสูงกว่าปีก่อน) ซึ่งหนี้สินส่วนใหญ่ คือ เงินรับฝากเงินจากสมาชิก ประเภทออมทรัพย์ ซึ่งเป็นเงินระยะสั้น ในขณะที่สินเชื่อของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อระยะยาว

4. ในปี 2551 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน เท่ากับร้อยละ 5.87 (ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และต่ำกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนหากอัตราผลตอบแทนยังคงลดลง เนื่องจาก สมาชิกอาจขาดศรัทธาและลาออกได้

จากการวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินทุน สรุปได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนต่ำกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน แต่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากปีก่อน หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุน (เนื่องจากอัตราการเติบโตของทุนสูงขึ้นเพียงร้อยละ 14.56 แต่อัตราการเติบโตของหนี้สูงขึ้นถึงร้อยละ 32.47 นอกจากนี้ อัตราหนี้สินต่อทุนมีเพียง 0.49 เท่า และอัตราผลตอบแทนมีเพียงร้อยละ 5.87)

มิติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)

1. ในปี 2551 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เท่ากับร้อยละ 4.03 (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่ต่ำกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีความสามารถในการบริหารจัดการสินทรัพย์ให้เกิดผลตอบแทนดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน แต่มีความสามารถลดลงจากปีก่อน

2. ในปี 2551 อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ เท่ากับร้อยละ 19.86 (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และดีกว่าปีก่อน) แสดงว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานก่อให้เกิดสินทรัพย์ดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน และสูงกว่าปีก่อน

จากการวิเคราะห์คุณภาพของสินทรัพย์ สรุปได้ว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์มีคุณภาพดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน เพราะสามารถให้ผลตอบแทนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่คุณภาพลดลงจากปีก่อน ทั้ง ๆ ที่สินทรัพย์ของสหกรณ์เพิ่มขึ้นกว่าปีก่อน แต่ได้อัตราผลตอบแทนต่ำกว่าปีก่อน หรืออาจกล่าวได้ว่า สินทรัพย์ของสหกรณ์มีคุณภาพลดลงจากปีก่อน (เนื่องจากอัตราการเติบโตของสินทรัพย์สูงขึ้นร้อยละ 19.86 แต่อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ลดลงร้อยละ 4.03)

มิติที่ 3 ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Capability)

1. ในปี 2551 อัตราการเติบโตของธุรกิจ เท่ากับร้อยละ 20.02 (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และดีกว่าปีก่อน) แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้เติบโตขึ้นสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน และดีกว่าปีก่อน

2. ในปี 2551 แนวโน้มสมาชิกเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 1.11 และโดยภาพรวมแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของสมาชิกลดลงอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นปีใน 2551

3. ในปี 2551 แนวโน้มทุนเรือนหุ้นต่ำกว่าปี 2550 ร้อยละ 14.56 และโดยภาพรวมสหกรณ์มีร้อยละแนวโน้มของการเพิ่มของทุนเรือนหุ้นลดลงทุกปี

4. ในปี 2551 แนวโน้มกำไรสุทธิต่ำกว่าปี 2550 ร้อยละ 0.14 และโดยภาพรวมมูลค่ากำไรสุทธิของสหกรณ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่อัตราร้อยละการเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิค่อนข้างผันผวน

จากการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการบริหาร สรุปว่า สหกรณ์มีขีดความสามารถในการบริหารด้านเศรษฐกิจสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน และสูงกว่าปีก่อน แต่ขีดความสามารถในการบริหารด้านสังคมต่ำกว่าปีก่อน หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีขีดความสามารถในการบริหารธุรกิจสูง (เนื่องจากอัตราการเติบโตของธุรกิจสูงขึ้นร้อยละ 20.02 แม้ว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิก/ทุนเรือนหุ้นและ กำไรสุทธิลดลงก็ตาม)

มิติที่ 4 การทำกำไร (Earning Sufficiency)

1. ในปี 2551 อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เท่ากับร้อยละ 13.82 (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่ต่ำกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน แต่ลดลงจากปีก่อน

2. ในปี 2551 อัตราการเติบโตของทุน เท่ากับร้อยละ 18.12 (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และสูงกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการระดมทุนสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน และสูงกว่าปีก่อน

3. ในปี 2551 อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น เท่ากับร้อยละ 12.25 (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และสูงกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีการจัดสรรกำไรสุทธิเข้าทุนสะสมอื่นได้ดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน และสูงกว่าปีก่อน

4. ในปี 2551 อัตราการเติบโตของกำไร เท่ากับร้อยละ 0.14 (ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และต่ำกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรต่ำกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน และต่ำกว่าปีก่อน

จากการวิเคราะห์การทำกำไร สรุปได้ว่า สหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรต่ำกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน และลดลงจากปีก่อน อาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีขีดความสามารถในการทำกำไรต่ำ (เนื่องจากอัตราการเติบโตของกำไร ลดลงร้อยละ 0.14 อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ลดลงร้อยละ 13.82)

มิติที่ 5 สภาพคล่อง (Liquidity)

1. ในปี 2551 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน เท่ากับ 1.28 เท่า (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่ต่ำกว่าปีก่อน) หมายความว่า สหกรณ์มีสภาพคล่องสูงกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน แต่ต่ำกว่าปีก่อน

2. ในปี 2551 อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด เท่ากับ 100% (ดีกว่าเกณฑ์มาตรฐาน) หมายความว่า ลูกหนี้มีคุณภาพที่ดี

จากการวิเคราะห์สภาพคล่อง สรุปได้ว่า สหกรณ์มีสภาพคล่อง และคุณภาพของลูกหนี้ดีกว่าสหกรณ์ขนาดเดียวกัน แม้สภาพคล่องจะลดลงจากปีก่อนก็ตาม

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ปีบัญชี 2542-2551 โดยใช้เครื่องมือ CAMEL วิเคราะห์ 5 ด้าน สรุปได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนต่ำ สินทรัพย์ของสหกรณ์มีคุณภาพลดลงจากปีก่อน มีขีดความสามารถในการบริหารธุรกิจสูง มีขีดความสามารถในการทำกำไรต่ำ มีสภาพคล่อง และคุณภาพของลูกหนี้สูง

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อ

แหล่งที่มาของทุนในการดำเนินธุรกิจ

ช่วงปี 2542-2551 สหกรณ์มีทุนเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อระหว่างปีเฉลี่ยปีละ 97.64 ล้านบาท แบ่งเป็น ทุนระยะยาว (ทุนเรือนหุ้น) ร้อยละ 24.98 ทุนระยะสั้น (เงินรับฝากจากสมาชิก) ร้อยละ 75.02 และโดยภาพรวมเงินทุนระยะสั้นมีแนวโน้มลดลง เงินทุนระยะยาวมีแนวโน้มลดลง และปรับตัวสูงขึ้นในปี 2551 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของสหกรณ์ด้านเงินทุนจากภายใน ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ในอนาคต

ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ให้สินเชื่อแก่สมาชิก 2 ประเภทใหญ่ คือ สินเชื่อระยะสั้น ได้แก่ เงินกู้ฉุกเฉิน และสินเชื่อระยะสั้น ได้แก่ เงินกู้สามัญ และเงินกู้พิเศษ โดยเงินกู้ฉุกเฉิน สมาชิกไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ส่วนเงินกู้สามัญ และเงินกู้พิเศษ ต้องใช้สินทรัพย์ค้ำประกันอย่างใดอย่างหนึ่ง ช่วงปี 2542 – 2551 สหกรณ์ให้สินเชื่อแก่สมาชิกระหว่างปีเฉลี่ย 431.85 ล้านบาท แบ่งเป็นสินเชื่อระยะสั้น ร้อยละ 18.66 สินเชื่อระยะยาว ร้อยละ 81.34 โดยภาพรวมสหกรณ์มีการให้สินเชื่อระหว่างปีเพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปี 2547 – 2551 สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากแหล่งที่มาของทุน และแหล่งที่ใช้ไปของทุน จะเห็นว่า สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาวเป็น 3 เท่าของสินเชื่อระยะสั้น ในขณะที่แหล่งที่มาของเงินทุน มาจากแหล่งทุนระยะสั้น 4.36 เท่าของแหล่งทุนระยะยาว โดยสหกรณ์ให้สินเชื่อระยะสั้น มูลค่าเฉลี่ย 80.06 ล้านบาท สินเชื่อระยะยาว มูลค่าเฉลี่ย 351.25 ล้านบาท แหล่งทุนระยะสั้น มูลค่าเฉลี่ย 73.25 ล้านบาท แหล่งทุนระยะยาว มูลค่าเฉลี่ย 24.39 ล้านบาท (ส่วนแหล่งทุนอื่นที่นำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ ได้แก่ ทุนสำรอง ทุนอื่น ๆ รวมทั้งการชำระคืนสินเชื่อในแต่ละปี) ซึ่งหมายความว่า หากสหกรณ์ไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจเกิดปัญหาการขาดแคลนเงินทุน รวมทั้งปัญหาในการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของสหกรณ์ เนื่องจาก ในปี 2551 สหกรณ์มีทุนสำรองเพื่อรองรับหนี้เงินรับฝากได้เพียง 0.10 เท่า เท่านั้น แต่หากพิจารณาเงื่อนไขของการให้สินเชื่อระยะยาว จะพบว่า เงื่อนไขของการกู้จะต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งสามารถเป็นหลักประกันให้แก่สหกรณ์ได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้หากพิจารณาคุณภาพของลูกหนี้จะเห็นว่า มีคุณภาพดี และไม่มีหนี้สูญ ฉะนั้น การที่สหกรณ์ให้สินเชื่อระยะยาว ซึ่งมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน จึงมีความเสี่ยงต่ำ ถือได้ว่า สหกรณ์มีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดี

สถานการณ์ความเสี่ยงทางด้านการให้สินเชื่อ

สหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินด้านการให้สินเชื่อแต่มีความเสี่ยงน้อยเนื่องจากสหกรณ์ไม่มีหนี้สูญ แม้สหกรณ์จะกันเงินทุนสำรองไว้เพื่อรองรับความเสี่ยงเพียงร้อยละ 0.03 และมีอัตราการขยายตัวของธุรกิจสินเชื่อร้อยละ 14.69 ก็ตาม แต่คุณภาพของลูกหนี้ของสหกรณ์ดี จึงทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านการให้สินเชื่อต่ำ

ส่วนที่ 4 แนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางด้านการเงิน

นโยบาย/แนวทางด้านเงินทุน

1. การระดมทุนเรือนหุ้น ควรมีกลยุทธ์เชิงรุก และเชิงรับควบคู่กันไป โดยกลยุทธ์เชิงรุกได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดโครงการที่สอดคล้องกับบุคลากรของกรมฯ การเพิ่มสัดส่วนการซื้อหุ้นรายเดือน การเพิ่มสัดส่วนของเงินทุนสำรองไม่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของอัตรากำไรสุทธิ และประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการสำรองเงินทุนสำรอง ส่วนกลยุทธ์เชิงรับได้แก่ การกำหนดอัตราเงินปันผลให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภท

2. การระดมเงินฝาก ควรมีกลยุทธ์เชิงรุก และเชิงรับควบคู่กันไป โดยกลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายเงินฝากให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการสินเชื่อ และการเพิ่มผลิตภัณฑ์เงินฝากระยะยาวให้มากขึ้น ส่วนกลยุทธ์เชิงรับ ได้แก่ กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภทให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดเงิน ลงทุนในหลักทรัพย์ระยะสั้นภายนอกเพื่อรองรับความเสี่ยง และศึกษาดูงานสหกรณ์ออมทรัพย์ที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะเรื่องของบัตรกดเงินสด

นโยบาย/แนวทางด้านธุรกิจสินเชื่อ

ควรเน้นกลยุทธ์เชิงรับ ได้แก่ การกำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้ให้สอดคล้องกับแหล่งทุน กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่ต่ำกว่า MLR ของดอกเบี้ยเงินกู้ในตลาดเฉลี่ย และดำรงนโยบายการดูแลคุณภาพของลูกหนี้อย่างเข้มงวด

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ พบว่า ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์จากระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงิน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินตามเครื่องมือ CAMEL Analysis สรุปได้ว่า สหกรณ์มีผลการดำเนินงานของสหกรณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับการวิเคราะห์เฝ้าระวังทางการเงินอยู่ในระดับวิเคราะห์และเฝ้าระวังมากขึ้น

(สีเหลือง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความเพียงพอของเงินทุน (C) ซึ่งสหกรณ์จะต้องทำการวิเคราะห์ขนาดความรุนแรงของการดำรงทุนสำรองที่ส่งผลต่อความเสี่ยงของเงินทุน และความสามารถในการทำกำไร (E) ซึ่งสหกรณ์จะต้องควบคุมค่าใช้จ่ายที่ส่งผลต่อกำไรสุทธิส่วนด้านอื่น ๆ (A และ L) ของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี หรืออาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่อความไม่เพียงพอของเงินทุนต่ำ สินทรัพย์ของสหกรณ์มีคุณภาพลดลงจากปีก่อน มีขีดความสามารถในการบริหารธุรกิจสูง มีขีดความสามารถในการทำกำไรต่ำอันเนื่องมาจากประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายลดลง มีสภาพคล่อง และคุณภาพของลูกหนี้สูง

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับพวงผกา วรรธนปกรณ์ (2536) ที่ศึกษาวิเคราะห์การบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา จำกัด จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2529-2533 ซึ่งพบว่าสหกรณ์มีเสถียรภาพทางการเงินดีขึ้นตลอดระยะเวลา 5 ปี แต่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้กำไรสุทธิลดลง และสอดคล้องกับพีรเทพ ชีวะโชติวุฒิ (2547) ทำการศึกษาการวิเคราะห์การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำกัด พบว่า ด้านความเพียงพอของเงินทุนอยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงมาตรฐาน คุณภาพสินทรัพย์อยู่ในเกณฑ์สูงกว่ามาตรฐานทั้งในส่วนของเงินลงทุนต่างๆ และลูกหนี้เงินกู้ คุณภาพบริหารมีประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิภาพการทำกำไรอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเล็กน้อย แต่ทรัพย์สินส่วนใหญ่ของสหกรณ์มีคุณภาพค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับระบบสหกรณ์ออมทรัพย์โดยรวม ด้านสภาพคล่องไม่ค่อยประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องมากนัก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของฉวีวรรณ ฝั้นตั๊ะ (2544) ที่ทำการศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานและแนวโน้มการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขลำพูน จำกัด ปีทางบัญชี 2535-2542 พบว่า สหกรณ์มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน มีสภาพคล่องในการชำระหนี้ระยะสั้นสูง แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของฉวีวรรณในส่วนของความสามารถการใช้เงินทุนและความสามารถในการทำกำไร ซึ่งฉวีวรรณพบว่า ความสามารถการใช้เงินทุนและความสามารถในการทำกำไรอยู่ในเกณฑ์ดี แนวโน้มมีอัตราขยายตัวของ สมาชิก หุ้น เงินรับฝาก สินเชื่อ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่ายและกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นทุกรายการ ในขณะที่ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความสามารถในการใช้เงินทุนและความสามารถในการทำกำไรลดลง อีกทั้ง แนวโน้มสมาชิก ทุนเรือนหุ้น เงินรับฝากและกำไรสุทธิลดลง

แต่ผลการศึกษาขัดแย้งกับผลการศึกษาของอัสลีนา ระเด่นอาหมัด (2543 :21 -28) ที่ศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามปัตตานี จำกัด ซึ่งพบว่า สหกรณ์มีภาวะเศรษฐกิจทางการเงินต่ำ นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับผลการศึกษาของนพคุณ ยังเอี่ยม (2547) ที่ศึกษาผลการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด พบว่าสภาพคล่องของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงิน ด้านความสามารถในการใช้สินทรัพย์

ด้านความสามารถในการทำกำไร อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินและมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อยๆ ในขณะที่ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า สภาพคล่อง ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ และความสามารถในการทำกำไร สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และความสามารถในการใช้สินทรัพย์และความสามารถในการทำกำไรลดลงจากปีก่อน

สำหรับผลการประเมินความเสี่ยงด้านสินเชื่อของสหกรณ์พบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชมพูนุท ทรัพย์ทองคำ (2549: (3) – (4)) ทำการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมที่ดิน จำกัด ผลการศึกษาด้านการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อ พบว่า สหกรณ์มีการป้องกันความเสี่ยงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปิยะนุช นกน้อย (2551: (3) – (4)) ศึกษาการวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด ผลการศึกษาพบว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อต่ำ แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของเรืองอุไร เศษสูงเนิน (2546 :12-16) ที่ศึกษาความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อสูง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานทางด้านการเงิน ดังนี้

1. การระดมทุนเรือนหุ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ การจัดโครงการที่สอดคล้องกับบุคลากรของกรมฯ และการเพิ่มสัดส่วนการซื้อหุ้นรายเดือน กำหนดอัตราเงินปันผลให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภทและไม่ควรกำหนดเกินอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (5.87%) รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการสำรองเงินทุนสำรอง และเพิ่มสัดส่วนของเงินทุนสำรองให้สูงขึ้น

2. การระดมเงินฝาก ควรกำหนดเป้าหมายเงินฝากให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการสินเชื่อ เพิ่มผลิตภัณฑ์เงินฝากระยะยาวให้มากขึ้น กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภทให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในตลาดเงิน ลงทุนในหลักทรัพย์ระยะสั้นภายนอกเพื่อรองรับความเสี่ยง และศึกษาดูงานสหกรณ์ออมทรัพย์ที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะเรื่องของบัตรกดเงินสด

นโยบาย/แนวทางด้านธุรกิจสินเชื่อ

3. การดำเนินธุรกิจสินเชื่อ ควรกำหนดสัดส่วนของประเภทเงินกู้ให้สอดคล้องกับแหล่งทุน กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่ต่ำกว่า MLR ของดอกเบี้ยเงินกู้ในตลาดเฉลี่ย และดำรงนโยบายการดูแลคุณภาพของลูกหนี้อย่างเข้มงวด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ และธนาคารพาณิชย์ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการธุรกิจสินเชื่อให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่น

2. ศึกษาความพึงพอใจ และความต้องการของสมาชิกที่มีต่อการบริหารจัดการของสหกรณ์ทั้งในด้านการจัดการ และด้านการดำเนินธุรกิจ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของสมาชิกได้

3. วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ทั่วประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายการเงินของสหกรณ์

บรรณานุกรม

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2548. **คู่มือการประยุกต์ใช้ CAMELS Analysis**. กรุงเทพฯ: ส่วนวิจัยและพัฒนาสารสนเทศทางการเงิน สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

จินดา ขันทอง. 2540. **การวิเคราะห์งบการเงิน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จุฑาทิพย์ ภัทรวาท. 2543. **การจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์**. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.

ฉวีวรรณ ฝั้นต๊ะ. 2544. **วิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานและแนวโน้มการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขลำพูน จำกัด**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ชมพูนุท ทรัพย์ทองคำ. 2549. **การศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมที่ดิน จำกัด**. เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2543. **มาตรฐานการบัญชี: แนวทางในการปฏิบัติและตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูล**. กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.

ทัศนีย์ สราวัฒนากร. 2543. **การศึกษาอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพคุณ ยังเอี่ยม. 2547. **ผลการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด**. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปิยะนุช นกน้อย. 2551. **การวิเคราะห์ความเสี่ยงของธุรกิจสินเชื่อและความเพียงพอของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์การสื่อสารแห่งประเทศไทย จำกัด.** เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

พวงผกา วรรธนปกรณ์. 2536. **วิเคราะห์การบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา จำกัด. จังหวัดนครราชสีมา. พ.ศ. 2529-2533**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พสุ สัตถาภรณ์. 2533. **การบริหารงานสหกรณ์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พะยอม สิงห์เสน่ห์ และ นรินุช เมฆวิชัย. 2540. **การบัญชีการเงิน**. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

พีรเทพ ชีวะโชติวุฒิ. 2547. **วิเคราะห์การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำกัด**. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพชรี ขุมทรัพย์. 2548. **การวิเคราะห์งบการเงิน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพศาล เตี๋ยวงษ์สุวรรณ์. 2544. **ประมวลบทความเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ เล่ม 15: ความเสี่ยงกับการบริหารเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย.

เมธากุล เกียรติกระจาย และ ศิลปพร ศรีจั่นเพชร. 2547. **ทฤษฎีบัญชี**. กรุงเทพฯ: เทค แอนด์ เจอร์นัล พับบลิเคชั่น.

เรืองอุไร เศษสูงเนิน. 2549. **ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลัลลนา คลังทรัพย์. 2544. **การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน**. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วรศักดิ์ ทุมมานนท์. 2537. **งบการเงินและการวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ เพรส.

วรศักดิ์ ทุมมานนท์. 2540. **"งบการเงินภายใต้แม่บทการบัญชี พ.ศ.2542 :** สิ่งที่ฝ่ายบริหารต้องติดตาม (ตอนที่ 1)". **จุฬาลงกรณ์วารสาร,** 13 , 13 (กรกฎาคม-กันยายน) : 33-54.

ส่วนวิจัยและพัฒนาสารสนเทศทางการเงิน. 2551. "ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย (Peer Grop): ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551". [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://203.154.183.18/ewt/statistic/download/peer51_save.pdf (5 พฤษภาคม 2553).

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด. 2543. **รายงานกิจการประจำปี 2542**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

_____. 2544. **รายงานกิจการประจำปี 2543**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

_____. 2545. **รายงานกิจการประจำปี 2544**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

_____. 2546. **รายงานกิจการประจำปี 2545**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

_____. 2547. **รายงานกิจการประจำปี 25461**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด. 2548. **รายงานกิจการประจำปี 2547**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

_____. 2549. **รายงานกิจการประจำปี 2548**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

_____. 2550. **รายงานกิจการประจำปี 2549**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

_____. 2551ก. "ประวัติและโครงสร้างการดำเนินงานของสหกรณ์". [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.dlt.go.th/sahakorn/history_coop. php (15 เมษายน 2552).

_____. 2551ข. **รายงานกิจการประจำปี 2550**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542. "บทวิเคราะห์บัญชีเศรษฐกิจเงินทุน ปี 2542". [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.nesdb.go.th/Portals/0/ eco_datas/account/ff/ff1995-1999/data08.doc (6 สิงหาคม 2552).

สุธี ประจวบเหมาะ. 2539. **การวางแผนกลยุทธ์ทางการเงินเพื่อการเจริญเติบโต**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัสลีนา ระเด่นอาหมัด. 2543. **หนังสือรวมผลงานวิจัยด้านสหกรณ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 30 ปี กรมส่งเสริมสหกรณ์**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Bessis, Joel. 1998. **Risk Management in Banking**. England: John Wiley & Sons, Ltd.

Koch, Timothy W. 1995. **Bank Management**. 3nd ed. USA: The Dryden Rress.

Morgan, J. P. and Andersen. 1997. **Corporate Risk Management**. London: Risk Publications.

อ้างถึงใน ลัลลนา คลังทรัพย์. 2544. **การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน**. กรุงเทพฯ: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551

ตารางผนวก 1 ข้อมูลและอัตราส่วนสำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ย ปี 2551

รายการ	หน่วย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก	โดยรวม
มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (Capital Strength)						
1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน	เท่า	0.06	0.09	0.27	0.83	0.82
2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์	เท่า	0.00	0.05	0.04	0.04	0.04
3. อัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์	%	(27.57)	2.47	8.44	11.10	11.06
4. อัตราการเติบโตของหนี้	%	18.39	36.71	5.07	18.45	18.38
5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน	%	(22.93)	4.62	6.00	7.21	7.19
มิติที่ 2 คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)						
1. อัตราการค้างชำระของลูกหนี้	%	100	1.55	1.02	0.09	0.10
2. อัตราหมุนของสินทรัพย์	รอบ	0.07	0.03	0.06	0.06	0.06
3. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	%	(21.88)	4.29	4.71	3.99	4.00
4. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์	%	(25.88)	4.56	7.70	14.31	14.23
มิติที่ 3 ขีดความสามารถในการบริหาร (Management Ability)						
1. อัตราการเติบโตของธุรกิจ	%	(100.00)	6.66	11.41	10.36	10.37
มิติที่ 4 การทำกำไร (Earning Sufficiency)						
1. กำไร (ขาดทุน) ต่อสมาชิก	บาท	(416.58)	694.94	3,074.93	13,772.36	13,136.14
2. เงินออมต่อสมาชิก	บาท	2,495.63	14,464.62	53,473.38	280,536.37	267,091.81
3. หนี้สินต่อสมาชิก	บาท	2,362.11	10,950.83	55,650.60	300,173.54	285681.56
4. อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	%	393.76	38.48	22.88	14.28	14.41
5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง	%	-	7.94	(1.08)	9.86	9.73
6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น	%	NA	42.23	(1.37)	(7.84)	(7.75)
7. อัตราการเติบโตของกำไรสุทธิ	%	(1,728.24)	30.12	7.45	13.85	13.77
8. อัตรากำไร (ขาดทุน) สุทธิ	%	(293.76)	63.44	67.73	60.31	60.38

ตารางผนวก 1 (ต่อ)

รายการ	หน่วย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก	โดยรวม
มิติที่ 4 การทำกำไร (Earning Sufficiency)						
1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	เท่า	NA	10.51	2.60	0.58	0.58
2. อัตราหมุนของสินค้า	ครั้ง	-	-	3.20	0.53	1.05
3. อายุเฉลี่ยของสินค้า	วัน	-	-	114.08	685.61	348.75
4. อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด	%	-	98.45	98.98	99.91	99.90

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บเป็นตัวเลขที่แสดงถึงความถดถอย อัตราที่มาจากผลขาดทุน

NA (Not Available) หมายถึง คำนวณไม่ได้

0.00 หมายถึง มีค่าน้อยไม่สามารถแสดงด้วยทศนิยมสองตำแหน่ง

ที่มา: ส่วนวิจัยและพัฒนาสารสนเทศทางการเงิน (2551)

ภาคผนวก ข

งบการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด

ตารางผนวก 2 งบดุลของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ช่วงปี 2541 – 2551

	ปี 2551	ปี 2550	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2547	ปี 2546	ปี 2545	ปี 2544	ปี 2543	ปี 2542	ปี 2541	เฉลี่ย
สินทรัพย์												
สินทรัพย์หมุนเวียน												
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	27.95	43.86	33.77	20.36	19.91	10.09	2.30	1.75	31.66	28.46	7.10	20.65
เงินลงทุนระยะสั้น	51.47	15.00	30.00	-	4.00	-	-	6.42	20.52	14.78	7.76	13.63
ลูกหนี้ระยะสั้น	107.65	104.23	97.62	98.45	92.89	83.74	78.66	63.41	3.29	14.57	11.34	68.72
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับ	0.09	0.03	0.04	0.02	0.08	0.04	0.04	0.03	0.02	0.06	0.00	0.04
วัสดุคงเหลือ	-	-	-	0.12	0.14	0.12	0.13	0.13	0.11	0.10	0.11	0.09
ดอกเบี้ยตั๋วสัญญาใช้เงินค้างรับ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.13	0.14	0.03
เงินฝากสหกรณ์	95.00	104.00	52.00	30.00	-	24.00	37.00	82.31	2.01	-	-	38.76
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	10.77	2.66	0.94	0.15	0.12	0.44	0.12	0.95	0.34	0.11	0.13	1.52
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	**292.93**	**269.79**	**214.37**	**149.10**	**117.13**	**118.42**	**118.25**	**155.00**	**57.96**	**58.21**	**26.59**	**143.43**
ที่ดินอาคารและอุปกรณ์-สุทธิ												
เงินลงทุนระยะยาว	100.13	45.13	50.13	60.13	60.13	92.13	4.13	0.10	3.08	-	-	37.74
ลูกหนี้ระยะยาว	307.80	269.95	241.36	289.17	262.25	201.53	215.50	120.72	166.98	131.15	92.28	208.97
เครื่องใช้สำนักงาน	0.46	0.22	0.30	0.35	0.49	0.32	0.50	0.61	0.66	0.70	0.15	0.43
สินทรัพย์อื่น	-	-	-	0.04	0.08	0.11	0.09	-	0.01	-	-	0.03
รวมสินทรัพย์	**701.31**	**585.09**	**506.16**	**498.80**	**440.08**	**412.52**	**338.47**	**276.43**	**228.68**	**190.06**	**119.01**	**390.60**

ตารางผนวก 2 (ต่อ)

	ปี 2551	ปี 2550	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2547	ปี 2546	ปี 2545	ปี 2544	ปี 2543	ปี 2542	ปี 2541	เฉลี่ย
หนี้สินและทุนของสหกรณ์												
หนี้สินหมุนเวียน												
เจ้าหนี้เงินกู้	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.00	0.27
เงินรับฝาก	225.56	170.34	148.15	187.98	178.15	190.56	154.22	126.41	108.53	96.98	47.05	148.54
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	-	2.93	1.44	0.77	0.57	0.57	0.71	0.53	0.60	0.40	0.38	0.81
หนี้สินอื่น	3.98	-	-	0.57	0.48	0.42	0.34	0.31	0.40	0.30	0.18	0.64
รวมหนี้สิน	**229.54**	**173.27**	**149.59**	**189.32**	**179.19**	**191.55**	**155.26**	**127.25**	**109.53**	**97.68**	**50.61**	**150.26**
ทุนของสหกรณ์												
ทุนเรือนหุ้น(มูลค่าหุ้นละ10.00บาท)												
หุ้นที่ชำระเต็มมูลค่าแล้ว	416.41	360.67	312.47	271.30	231.01	192.64	159.26	130.38	102.41	78.91	58.72	210.38
เงินสำรอง	23.40	19.81	17.60	12.43	9.89	8.17	6.63	5.33	4.09	2.60	1.31	10.11
ทุนสะสมตามข้อบังคับระเบียบและอื่นๆ	6.04	5.38	5.26	5.23	3.52	3.05	2.32	1.62	1.07	0.42	0.19	3.10
กำไรสุทธิประจำปี	25.91	25.95	21.24	20.52	16.46	17.11	15.00	11.85	11.58	10.45	8.17	16.75
รวมทุนสหกรณ์	**471.77**	**411.82**	**356.56**	**309.47**	**260.88**	**220.97**	**183.20**	**149.17**	**119.15**	**92.38**	**68.40**	**240.34**
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	**701.31**	**585.09**	**506.16**	**498.80**	**440.08**	**412.52**	**338.47**	**276.43**	**228.68**	**190.06**	**119.01**	**390.60**

ตารางผนวก 3 งบกำไรขาดทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์กรมการขนส่งทางบก จำกัด ช่วงปี 2541 – 2551

	ปี 2551	ปี 2550	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2547	ปี 2546	ปี 2545	ปี 2544	ปี 2543	ปี 2542	ปี 2541	เฉลี่ย
รายได้												
ดอกเบี้ยรับเงินให้กู้ยืม	32.62	31.57	25.79	23.65	18.78	23.41	21.62	16.28	17.42	16.57	13.57	21.94
ผลตอบแทนจากเงินลงทุน	4.08	3.73	3.19	3.02	2.93	1.67	0.28	0.75	0.99	1.02	0.27	1.99
รายได้อื่น	0.03	0.01	0.01	0.23	0.28	0.52	0.56	1.39	0.36	0.52	0.13	0.37
-รายได้เบ็ดเตล็ด	0.02	0.00	0.00	0.22	0.28	0.51	0.52	1.38	0.34	0.51	0.11	0.35
-รายได้ค่าปรับ	0.01	0.01	0.01	0.01	-	0.00	0.03	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01
-รายได้ค่าธรรมเนียม	0.01	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.01
รวมรายได้	**36.73**	**35.31**	**28.99**	**26.90**	**22.00**	**25.60**	**22.46**	**18.42**	**18.77**	**18.11**	**13.96**	**24.30**
ค่าใช้จ่าย												
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	**6.66**	**5.83**	**4.68**	**3.91**	**3.40**	**6.44**	**5.43**	**4.92**	**5.46**	**6.42**	**4.71**	**5.26**
ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก	6.66	5.83	4.68	3.91	3.40	6.44	5.43	4.92	5.46	6.42	4.71	5.26
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน	**2.36**	**2.12**	**1.72**	**1.05**	**0.92**	**0.83**	**0.83**	**0.76**	**0.76**	**0.70**	**0.67**	**1.16**
เงินเดือน	1.79	1.58	1.32	0.83	0.77	0.73	0.70	0.69	0.66	0.61	0.54	0.93
ค่าล่วงเวลา	0.12	0.08	0.10	0.09	-	0.00	0.04	0.02	0.04	0.03	0.03	0.05
เงินสบทบกองทุนทดแทน	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-	-	-	-	0.00
เงินสมทบนายจ้าง	0.07	0.07	0.06	0.04	0.03	0.03	0.00	-	-	-	-	0.03
ค่าครองชีพ	0.06	0.06	0.05	-	-	-	-	-	-	-	-	0.02

ตารางผนวก 3 (ต่อ)

	ปี 2551	ปี 2550	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2547	ปี 2546	ปี 2545	ปี 2544	ปี 2543	ปี 2542	ปี 2541	เฉลี่ย
ค่าเครื่องแบบเจ้าหน้าที่	0.06	0.04	0.01	-	-	-	-	-	-	-	-	0.01
บำเหน็จพนักงาน	0.24	0.28	0.18	0.09	0.12	0.08	0.09	0.05	0.07	0.06	0.10	0.12
เงินรางวัลเจ้าหน้าที่	0.01	0.01	0.00	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00
ค่าเล่าเรียนบุตร	0.02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสมาชิก	**0.02**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00
ค่าใช้จ่ายทำนิติกรรม	0.02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์	**0.26**	**0.22**	**0.27**	**0.31**	**0.29**	**0.34**	**0.36**	**0.28**	**0.45**	**0.14**	**0.11**	**0.28**
ค่าเสื่อมราคา	0.13	0.15	0.15	0.21	0.17	0.25	0.25	0.22	0.21	0.09	0.07	0.17
ค่าซ่อมแซม	0.11	0.08	0.09	0.03	0.03	0.04	0.05	0.02	0.15	0.00	-	0.05
วัสดุสำนักงานใช้ไป	0.02	-	0.03	0.08	0.09	0.05	0.06	0.04	0.09	0.04	0.04	0.05
ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น	**1.53**	**1.19**	**1.09**	**1.10**	**0.94**	**0.87**	**0.83**	**0.61**	**0.51**	**0.41**	**0.30**	**0.85**
เบี้ยประชุมกรรมการ	0.26	0.22	0.21	0.08	0.07	0.06	0.07	0.07	0.06	0.06	0.05	0.11
ค่ารับรอง	0.01	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01
ค่าธรรมเนียมธนาคาร	0.02	0.04	0.04	0.12	0.12	0.10	0.09	0.07	0.07	0.06	0.05	0.07
ค่าสาธารณูปโภค	0.11	0.10	0.08	0.08	0.06	0.02	-	-	-	-	-	0.04
ค่าสื่อสาร	0.05	0.09	0.06	0.06	0.04	0.04	0.04	0.02	0.02	0.01	0.02	0.04
ค่าตอบแทน	0.21	0.15	0.20	0.46	0.43	0.42	0.39	0.23	0.21	0.15	0.10	0.27

ตารางผนวก 3 (ต่อ)

	ปี 2551	ปี 2550	ปี 2549	ปี 2548	ปี 2547	ปี 2546	ปี 2545	ปี 2544	ปี 2543	ปี 2542	ปี 2541	เฉลี่ย
ค่าตรวจสอบกิจการ	0.05	0.05	0.04	-	-	-	-	-	-	-	-	0.01
ค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	-	-	-	0.04
ค่าใช้จ่ายประชุมใหญ่	0.29	0.21	0.17	0.11	0.09	0.08	0.07	0.02	0.01	0.01	0.01	0.10
ค่าจ้างเหมา	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	-	-	-	0.01
ค่าใช้จ่ายประชาสัมพันธ์	0.09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.01
ค่าเครื่องแบบกรรมการ	0.02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00
ค่าอบรมสัมนากรรมการและเจ้าหน้าที่	0.19	0.06	0.04	0.00	0.01	0.01	0.01	0.03	0.00	0.01	0.02	0.04
ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ	0.03	0.04	0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-	0.01
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	0.11	0.11	0.10	0.06	0.03	0.05	0.05	0.03	0.03	0.05	0.06	0.06
สวัสดิการพนักงาน	-	-	-	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.02	-	0.01
ค่ารักษาพยาบาล	-	-	-	-	-	-	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00
ดอกเบี้ยจ่ายเงินสะสมเจ้าหน้าที่	-	-	-	-	-	-	-	0.00	0.01	-	-	0.00
ค่าพัฒนาระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์	-	-	-	-	-	-	-	-	0.07	0.03	-	0.01
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	0.02	0.03	0.03	0.03	0.01	0.01	0.01	0.03	0.02	0.01	0.00	0.02
รวมค่าใช้จ่าย	**10.82**	**9.36**	**7.76**	**6.38**	**5.55**	**8.49**	**7.45**	**6.58**	**7.18**	**7.66**	**5.79**	**7.55**
กำไรสุทธิ	**25.91**	**25.95**	**21.24**	**20.52**	**16.46**	**17.11**	**15.00**	**11.85**	**11.58**	**10.45**	**8.17**	**16.75**

ภาคผนวก ค

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายธีรวัจน์ สุปัญญา	
เกิดเมื่อ	29 มกราคม 2528	
ภูมิลำเนา	กรุงเทพมหานคร	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2540 - 2542	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสามเสนวิทยาลัยจังหวัดกรุงเทพฯ
	พ.ศ. 2543 - 2545	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามเสนวิทยาลัยจังหวัดกรุงเทพฯ
	พ.ศ. 2546 - 2549	วศ.บ. (วิศวกรรมดินและน้ำ) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพฯ